

UCHWAŁA Nr XV.104.2025
RADY GMINY DĄBRÓWKA
z dnia 29 września 2025 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035

Na podstawie art. 10e ust. 1 i art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153) w związku z art. 3 pkt 3, art. 4 ust. 1 oraz art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 198) Rada Gminy Dąbrówka uchwala, co następuje:

§ 1

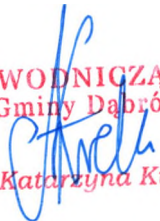
Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dąbrówka.

§ 3

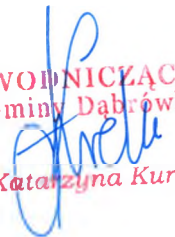
Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.


PRZEWODNICZĄCA
Rady Gminy Dąbrówka
Anna Katarzyna Kurek

Uzasadnienie

do Uchwały Nr XV.104.2025 Rady Gminy Dąbrówka z dnia 29 września 2025 r.
w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025- 2035

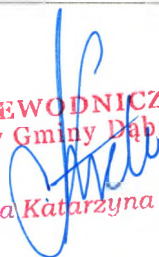
Uchwalenie przez Radę Gminy Dąbrówka Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035 następuje zgodnie z regulacją zawartą w art. 10f ust. 4 ustawy o samorządzie gminnym. Tworzenie diagnozy i identyfikacja obszarów problemowych dla wytyczenia celów strategicznych do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035 następowało w związku z analizą danych zastanych, badaniem ankietowym z mieszkańcami, warsztatami z przedstawicielami gminy oraz lokalnymi interesariuszami, a także w ramach konsultacji społecznych dokumentu. Właściwe zdefiniowanie kierunków inwestowania i przeobrażeń Gminy Dąbrówka jest istotne z punktu widzenia możliwości ubiegania się o środki zewnętrzne, w tym środki unijne. Strategia Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035 zawiera priorytety (cele strategiczne), cele operacyjne i kierunki działań prowadzące do realizacji zidentyfikowanych priorytetów. Wszystkie plany i zamierzenia realizowane przez władze samorządowe będą nawiązywać do uchwalonej przez Radę Gminy Dąbrówka Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035. Mając powyższe na uwadze, przyjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.


PRZEWODNICZĄCA
Rady Gminy Dąbrówka
Anna Katarzyna Kurek

**Załącznik do Uchwały Nr XV.104.2025 Rady Gminy Dąbrówka z dnia 29 września 2025 r.
w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035**



Strategia Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035


PRZEWODNICZĄCA
Rady Gminy Dąbrówka
Anna Katarzyna Kurek

Zamawiający:

Gmina Dąbrówka

Ul. Tadeusza Kościuszki 14

05-252 Dąbrówka



Wykonawca:

Utila sp. z o.o.

ul. Łotewska 17 lok. 01

03-918 Warszawa

Utila”

Dąbrówka, 2025

1. Wprowadzenie	5
1.1. Opis procesu tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka	5
1.2. Powiązanie Strategii z założeniami dokumentów wyższego szczebla	6
2. Synteza wniosków diagnozy społeczno-gospodarczej i przestrzenno-środowiskowej gminy Dąbrówka	8
2.1. Podsumowanie części diagnostycznej	8
2.2. Potrzeby rozwojowe gminy z perspektywy mieszkańców	12
2.3. Analiza SWOT	12
3. Wizja i misja gminy Dąbrówka	16
4. Cele strategiczne i operacyjne	17
5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	20
6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	28
7. Obszary strategicznej interwencji	36
8. System realizacji strategii	39
8.1. System wdrażania	39
8.2. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	39
8.3. System monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii	40
9. Ramy finansowe i źródła finansowania	44
10. Elementy graficzne	45
10.1. Tabele	45
10.2. Mapy	45
11. Załączniki	46

1. WPROWADZENIE

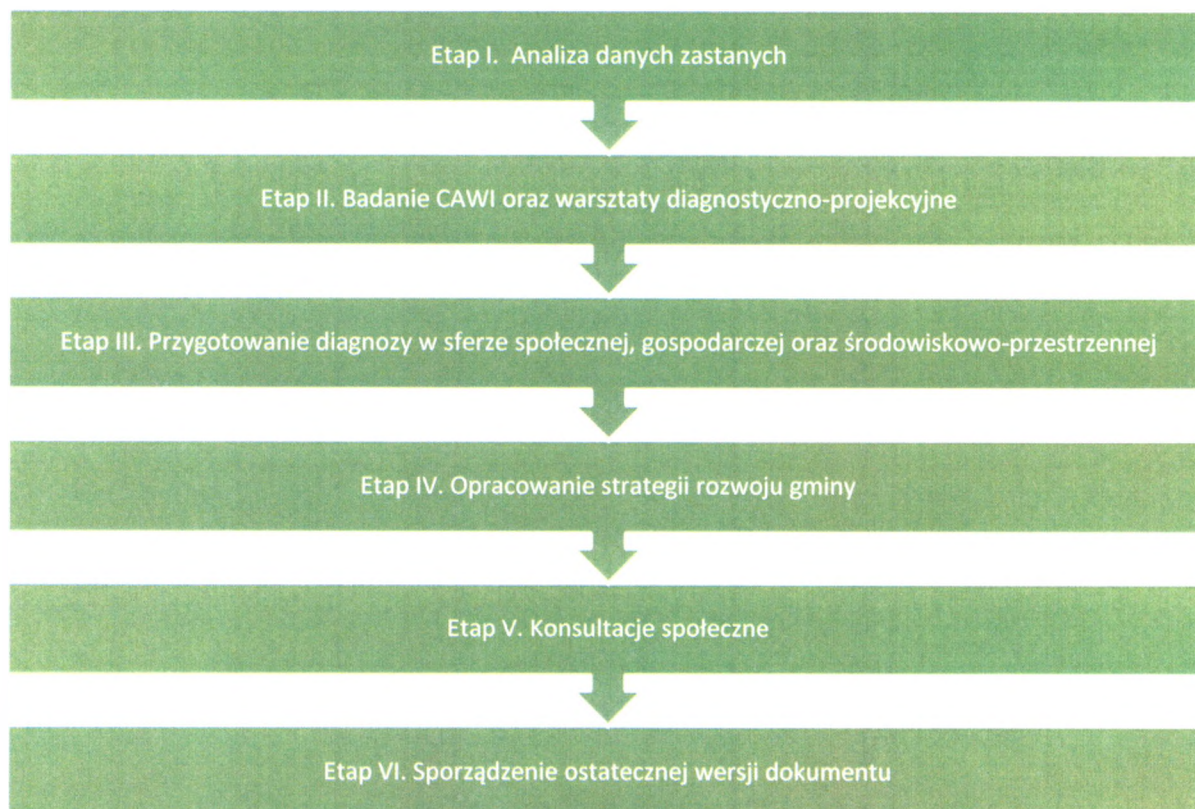
Strategia Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035 jest dokumentem, stanowiącym podstawę dla prowadzenia polityki rozwoju na jej obszarze. Dokument ten ma na celu wytyczenie kierunków rozwoju gminy na kolejne dziesięć lat. Strategia została opracowana na podstawie przepisów zawartych w ustawie o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.) oraz ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2025 r. poz. 198).

W ramach Strategii opracowana została wizja i misja przyszłego rozwoju gminy Dąbrówka. Do ich osiągnięcia przyczynią się wyznaczone cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań. Etap ten poprzedzała diagnoza strategiczna w obszarze społecznym, gospodarczym i środowiskowo-przestrzennym, na podstawie której została przeprowadzona analiza SWOT, identyfikująca mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Przekształceniu tego dokumentu strategicznego w realne działania i efekty służy szczegółowy opis systemu realizacji Strategii oraz ramy finansowe i źródła finansowania.

Niezbędny element prawidłowej i efektywnej realizacji Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka stanowi współpraca szerokiego grona interesariuszy – mieszkańcy, przedstawiciele władz samorządowych i jednostek organizacyjnych, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy i inwestorzy. Zaangażowanie wszystkich osób i podmiotów zainteresowanych rozwojem gminy Dąbrówka w procesie tworzenia Strategii zapewni skuteczną realizację jej celów.

1.1. OPIS PROCESU TWORZENIA STRATEGII ROZWOJU GMINY DĄBRÓWKA

Przygotowanie Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035 zostało podzielone na 6 etapów, zgodnie z poniższym schematem:



W ramach początkowych etapów działań została przeprowadzona analiza obecnej sytuacji gminy Dąbrówka (analiza danych zastanych) oraz opracowana diagnoza w sferze społecznej, gospodarczej oraz środowiskowo-przestrzennej. Następnie została ona poszerzona o informacje pozyskane podczas

warsztatów diagnostyczno-projekcyjnych. W każdej z tych sfer zostały omówione szczegółowo następujące zagadnienia:

- **Sfera społeczna:**
 - Demografia
 - Wychowanie i edukacja
 - Polityka społeczna
 - Społeczeństwo i kapitał społeczny
 - Bezpieczeństwo publiczne
 - Kultura i dziedzictwo kulturowe
 - Sport, rekreacja i turystyka
- **Sfera gospodarcza:**
 - Gospodarka i rynek pracy
 - Finanse publiczne
- **Sfera środowiskowo-przestrzenna:**
 - Przestrzeń i środowisko
 - Infrastruktura

Kompleksowe przygotowanie diagnozy umożliwiło opracowanie części strategicznej, w której wskazane zostały priorytety działań w najbliższych latach. Ostateczny kształt dokumentowi nadały konsultacje społeczne, dzięki którym uwzględniono zgłoszone przez interesariuszy opinie i uwagi.

1.2. POWIĄZANIE STRATEGII Z ZAŁOŻENIAMI DOKUMENTÓW WYŻSZEGO SZCZEBŁA

Strategia Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035 jest w pełni zgodna z innymi dokumentami regulującymi politykę rozwoju na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Proponowane w ramach Strategii cele są spójne z zapisami zarówno Strategii Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku, Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+, jak i z dokumentami strategicznymi na szczeblu krajowym oraz europejskim (Tabela 1).

Tabela 1. Zgodność celów Strategii z dokumentami wyższego szczebla

Dokument	Zgodność celów
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	Cele wyznaczone w Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka są zgodne z: • Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt • Cel 4. Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie • Cel 7. Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność • Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu • Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom • Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustoszczenie, powstrzymać i

Dokument	Zgodność celów
	odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej • Cel 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030	Cele wyznaczone w Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka są zgodne z: • Cel 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki • Cel 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki • Cel 5. Stworzenie Polski Cyfrowej • Cel 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state” • Cel 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska • Cel 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych • Cel 9. Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego • Cel 10. stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cele wyznaczone w Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka są zgodne z: • Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym • Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych • Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)	Cele wyznaczone w Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka są zgodne z: • Cel 1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną • Cel 2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony • Cel 3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu
Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+	Cele wyznaczone w Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka są zgodne z: • Cel 1. Konkurencyjne Mazowsze • Cel 2. Dostępne i mobilne Mazowsze • Cel 3. Zielone, niskoemisyjne Mazowsze • Cel 4. Mazowsze zintegrowane społecznie • Cel 5. Mazowsze bogate kulturowo
Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku	Cele wyznaczone w Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka są zgodne z: • Cel 1. Wzmacnianie innowacyjności i konkurencyjności gospodarczej powiatu wołomińskiego • Cel 2. Aktywizacja społeczna i obywatelska mieszkańców powiatu wołomińskiego • Cel 3. Rozwój infrastruktury społecznej i technicznej w powiecie • Cel 4. Tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju funkcji turystycznej powiatu wołomińskiego

Źródło: opracowanie własne

2. SYNTEZA WNIOSKÓW DIAGNOZY SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWEJ GMINY DĄBRÓWKA

W niniejszym rozdziale przedstawiono kluczowe dane oraz wnioski z przeprowadzonej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej oraz przestrzenno-środowiskowej gminy Dąbrówka, która stanowi Załącznik 1 do Strategii.

2.1. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

DEMOGRAFIA

W latach 2019-2023 w gminie Dąbrówka został odnotowany przyrost liczby ludności. W 2019 roku gminę zamieszkiwało 8 150 mieszkańców, natomiast w 2023 roku 8 651 mieszkańców, co stanowiło wzrost ich liczby o 6,15%. Na przyrost liczby ludności miał wpływ zarówno dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego, jak i salda migracji.

Gmina charakteryzowała się stosunkowo wysokim obciążeniem demograficznym, przede wszystkim jeżeli chodzi o liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na osoby w wieku produkcyjnym. Natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca osoby w wieku przedprodukcyjnym utrzymywała się na umiarkowanym poziomie. Jednak między 2019 a 2023 rokiem został odnotowany wzrost tego wskaźnika o 5,84%, co wskazuje na postępujące starzenie się społeczeństwa.

WYCHOWANIE I EDUKACJA

Gmina posiada szeroką ofertę opieki dla dzieci w wieku przedszkolnym w postaci 1 przedszkola i 6 oddziałów przedszkolnych, co przełożyło się na stosunkowo wysoką liczbę dzieci objętych którąś z form wychowania przedszkolnego. Na terenie Gminy nie funkcjonuje żaden żłobek.

Na terenie gminy Dąbrówka funkcjonują 4 szkoły podstawowe, spośród których w 2024 roku największa liczba uczniów została odnotowana w Szkole Podstawowej im. C. K. Norwida w Dąbrówce (392 uczniów). Gmina ta charakteryzowała się stosunkowo dużą liczbą uczniów przypadającą na oddział szkolny – średnio 18,40 uczniów. Pomimo tego, został w niej odnotowany jeden z najniższych współczynników skolaryzacji na poziomie 92,74%. Szkoły podstawowe w gminie Dąbrówka aktywnie uczestniczą w licznych programach edukacyjnych oraz inicjatywach kulturalnych i ekologicznych, co przyczynia się do wszechstronnego rozwoju uczniów. Jednocześnie placówki te zgłaszają istotne potrzeby inwestycyjne, obejmujące rozbudowę infrastruktury oraz doposażenie w nowoczesne pomoce dydaktyczne, a także potrzeby kadrowe w postaci specjalistów.

Z badania CAWI wynika, że dostęp do szkół i jakość oświaty oceniana jest przez większość mieszkańców Gminy na kolejno dobrym (37%) i umiarkowanym (34%) poziomie.

POLITYKA SPOŁECZNA

Na przestrzeni lat 2019-2023 gmina Dąbrówka cechowała się posiadaniem niskiej liczby ludności korzystającej z usług środowiskowej pomocy społecznej (średnio na poziomie 197,20 osób), przy jednoczesnym wysokim jej spadku między rokiem 2019 a 2023 (BDL GUS). Zmniejszenie liczby osób, którym decyzją administracyjną przyznano świadczenie przy jednoczesnym wzrostowym trendzie liczby osób i rodzin korzystających z systemu pomocy społecznej wynika z realizacji wsparcia w ramach pracy socjalnej, usług asystenckich („Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami”, „Opieka wytchnieniowa”) czy pomocy żywnościowej (Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową) realizowanej bez konieczności wydania decyzji administracyjnej. Głównymi przyczynami korzystania z

pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy w analizowanych latach były: ubóstwo, niepełnosprawność, przemoc w rodzinie/ domowa oraz długotrwała lub ciężka choroba.

W latach 2019-2024 liczba wniosków o przyznanie świadczeń z pomocy społecznej w gminie Dąbrówka utrzymywała się średnio na poziomie 203 wniosków. Łączna liczba osób z orzeczeniem o niepełnosprawności, która korzystała ze świadczeń pomocy społecznej wzrosła o 23,68% w 2024 roku względem 2019 roku, wynosząc 282 osoby.

Zgodnie z badaniem CAWI większość mieszkańców ocenia dostęp do usług dla osób z niepełnosprawnościami na umiarkowanym poziomie, natomiast dostęp do usług zdrowotnych na poziomie niskim. Poprawa dostępu do usług medycznych była czwartym najczęściej wskazywanym przez mieszkańców priorytetem rozwojowym na najbliższe lata.

SPOŁECZEŃSTWO I KAPITAŁ SPOŁECZNY

Gmina Dąbrówka cechowała się bardzo dużym zaangażowaniem mieszkańców w przeprowadzonych w ostatnich latach wyborach powszechnych. Wysoka frekwencja jest przede wszystkim widoczna w przypadku wyborów samorządowych, wyborów do Sejmu i Senatu RP oraz wyborów na Prezydenta RP.

W latach 2019-2024 w gminie Dąbrówka znacząco spadła wysokość środków przyznanych organizacjom pozarządowym w ramach konkursów ofert na realizację zadań publicznych w gminie Dąbrówka, co nie przełożyło się jednak na spadek liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (+14,89%). W 2024 roku na terenie gminy Dąbrówka znajdowało się 30 organizacji pozarządowych posiadających w niej swoją siedzibę, z czego największą część obejmowały fundacje i ochotnicze straże pożarne.

Jednocześnie, mieszkańcy nie są zadowoleni z poziomu integracji i poczucia wspólnoty w gminie – jedynie 20% respondentów badania CAWI oceniło ten aspekt życia w gminie dobrze lub bardzo dobrze.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Gmina Dąbrówka podlega pod Komisariat Policji w Radzyminie. W okresie od 2 stycznia 2019 roku do 31 grudnia 2024 roku na terenie gminy Dąbrówka zostało odnotowanych 1 075 wydarzeń (przestępstw, wydarzeń z ujawnieniem osób poszukiwanych oraz zgonów) oraz 404 wykroczenia. Na terenie Gminy nie funkcjonuje monitoring gminny.

Przeprowadzone badanie CAWI wykazało, że mieszkańcy czują się w Dąbrówce bezpiecznie – 44% respondentów wskazało, że poziom bezpieczeństwa jest na dobrym lub bardzo dobrym poziomie.

KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

W gminie Dąbrówka funkcjonuje Gminne Centrum Kultury (GCK), które prowadzi szeroko zakrojoną działalność kulturalną. GCK oferuje bogatą ofertę zajęć dla dzieci i dorosłych, organizuje imprezy, koncerty i konkursy. Ponadto w Gminie znajduje się również Gminna Biblioteka Publiczna z filią w Józefowie, której działalność skupia się nie tylko na udostępnianiu szerokiej oferty księgozbioru, lecz także na organizowaniu różnorodnych aktywności kulturalnej, m.in. w postaci warsztatów czy spotkań. Na przestrzeni analizowanych lat gmina Dąbrówka cechowała się względnie stałą liczbą czytelników bibliotek publicznych przypadających na 1 000 mieszkańców średnio na poziomie 81,60 osób. Natomiast wielkość udostępnianego przez bibliotekę księgozbioru uległa zwiększeniu. Jednocześnie, mieszkańcy wyrażają potrzebę powstania kolejnych miejsc spotkań mieszkańców - 45% respondentów w badaniu ankietowym stwierdziła, że dostępność miejsc spotkań dla mieszkańców jest na nikim lub bardzo niskim poziomie. Mieszkańcy są podzieleni w ocenie atrakcyjności oferty kulturalnej w Gminie.

Gminę Dąbrówka cechuje obecność 19 obiektów dziedzictwa kulturowego, które nakreślają bogatą historię tego obszaru, w tym m.in. powstanie kościuszkowskie czy Bitwa Warszawska. Do tego typu obiektów należą pomniki, groby upamiętniające wydarzenia wojenne oraz zabytkowe budowle sakralne, co potwierdza dbałość o lokalną historię i pamięć narodową.

SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

Na terenie Gminy Dąbrówka nie funkcjonują obiekty sportowe zarządzane przez jednostki samorządu terytorialnego. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna obejmuje 28 obiektów (głównie place zabaw z siłowniami plenerowymi) oraz 8 obiektów sportowych przy szkołach (4 boiska i 4 hale sportowe). W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców gmina posiada 4,16 obiektu sportowo-rekreacyjnego, co oznacza, że na jeden obiekt przypada około 240 osób. W gminie Dąbrówka aktualnie funkcjonuje jeden klub sportowy – Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy Dąbrówka (MUKS Dąbrówka). W latach 2005-2025 na terenie Dąbrówki funkcjonował również Gminny Klub Sportowy Dąbrówka (GKS Dąbrówka), jednak obecnie zakończył on już swoją działalność. W latach 2018–2022 liczba osób ćwiczących w klubach spadła o 21,62%, z 3,7 do 2,9 na 1 000 mieszkańców.

Z badania CAWI wynika, że zarówno stan infrastruktury jak i atrakcyjność oferty sportowo-rekreacyjnej to aspekty życia w Gminie, co do których mieszkańcy oczekują poprawy. Łącznie 44% negatywnie ocenia stan infrastruktury, a ofertę aktywności sportowo-rekreacyjnych za atrakcyjną uważał jedynie co piąty respondent.

W 2023 roku Gmina dołączyła do Lokalnej Organizacji Turystycznej „Przystań w sercu Mazowsza”, mającej na celu wspieranie rozwoju turystyki i ochrony środowiska. Gmina Dąbrówka jest również członkiem Związku Gmin Zalewu Zegrzyńskiego, którego założeniem jest zachowanie walorów przyrodniczo-krajoznawczych oraz rozwój turystyki w okolicach Zalewu. Region, a szczególnie tereny nad rzeką Bug, idealnie nadaje się do turystyki rowerowej i pieszych wędrówek. Atutem turystycznym są obszary Natura 2000, które przyciągają miłośników przyrody. Zdaniem mieszkańców, ten aspekt mógłby być lepiej wykorzystywany – 2/3 respondentów uważa ofertę turystyczną Gminy za mało atrakcyjną.

GOSPODARKA I RYNEK PRACY

W Dąbrówce między 2019 a 2021 rokiem liczba osób pracujących w przeliczeniu na 1 000 ludności wzrosła o 11,02%. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Dąbrówce wzrósł o 0,3p.p. w analizowanym okresie. W kontraście do Dąbrówki, w całym województwie mazowieckim oraz powiecie wołomińskim zaobserwowano zmianę pozytywną – wartości spadły w analizowanym okresie w obu przypadkach o 0,5p.p. W latach 2019-2023 liczba osób bezrobotnych poniżej 30. roku życia w Dąbrówce zmniejszyła się o 17,65%, natomiast w grupie osób w wieku 50 lat i starszych zanotowano wzrost o 70,00%. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru w przeliczeniu na 1 000 ludności wzrosła w analizowanym okresie o 8,16%.

Zgodnie z wynikami badania CAWI, mieszkańcy gminy Dąbrówka negatywnie oceniają aspekty gospodarcze funkcjonowania samorządu. Blisko 50% respondentów wskazało na trudności w znalezieniu zatrudnienia na terenie Gminy. Nisko oceniona została również lokalna aktywność przedsiębiorcza – zaledwie 20% mieszkańców uznało ją za dobrą lub bardzo dobrą. Wyniki te wskazują na potrzebę intensyfikacji działań wspierających lokalny rynek pracy oraz rozwój przedsiębiorczości.

FINANSE PUBLICZNE

W 2023 roku budżet gminy Dąbrówka wyniósł 57,26 mln zł, co stanowiło wzrost o 25,22% w porównaniu do 2019 roku. Wzrost ten był wyższy niż w przypadku powiatu wołomińskiego (21,35%) oraz województwa mazowieckiego (22,67%). Dochody własne stanowiły 55,23% budżetu, nastąpił wzrost

udziału dochodów własnych w budżecie ogółem o 10,83p.p. w stosunku do 2019 roku. Fundusze w ramach programów i projektów unijnych wyniosły w 2023 roku 846,52 tys. zł, jednak od 2021 roku Gmina pozyskuje coraz mniej środków unijnych. W latach 2022-2024 Gmina miała znaczne problemy finansowe – obecnie sytuacja się ustabilizowała i ulega sukcesywnej poprawie.

Najwięcej wydatków w 2023 roku przeznaczono na oświatę i wychowanie (48,4%), następnie transport i łączność (11,4%) oraz gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (10,1%). W okresie 2019-2023 największy wzrost wydatków odnotowano w oświacie (wzrost o 15,9p.p.), a spadek nastąpił w wydatkach na transport (-1,9p.p.) i administrację publiczną (-0,6p.p.).

W 2023 roku gmina Dąbrówka przeznaczyła najmniejsze środki na wydatki inwestycyjne w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wśród analizowanych jednostek, jednak wykazała dynamiczny wzrost wydatków inwestycyjnych w porównaniu do 2019 roku.

PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

Gmina Dąbrówka zajmuje powierzchnię 109,07 km² i jest podzielona na 27 sołectw. Łącznie 58,06% Gminy stanowią tereny zielone, w tym 27,39% to lasy, 31,47% stanowią tereny rolnicze, natomiast 6,94% zajmują tereny zabudowane. Gmina dzieli się na dwa obszary: północno-zachodni, skupiający się na ochronie środowiska i funkcji rekreacyjnej, oraz południowo-wschodni, z naciskiem na działalność gospodarczą i funkcję mieszkaniową.

Łącznie 26,6% powierzchni Gminy objęte jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W kwestii form ochrony przyrody, w Gminie znajdują się obszary Natura 2000: „Krogulec”, „Ostoja Nadbużańska” i „Dolina Dolnego Bugu”, oraz 2 pomniki przyrody – dęby szypułkowe. Gmina jest narażona na ryzyko powodziowe, zwłaszcza w rejonie nadbużańskim, obejmującym około 20% powierzchni.

Z wyników badania CAWI wynika, że ponad połowa mieszkańców Dąbrówki dobrze ocenia jakość gospodarki odpadami oraz czystość powietrza w Gminie. Nieco gorzej wypada natomiast ocena czystości otoczenia – ponad 45% mieszkańców jest przekonanych, że aspekt ten wymaga poprawy. Mieszkańcy są podzieleni w ocenie estetyki przestrzeni publicznych, większość respondentów oceniło ją jednak jako generalnie niską (51%).

INFRASTRUKTURA

Gmina Dąbrówka posiada rozwiniętą sieć dróg powiatowych i gminnych. Podstawowym środkiem transportu zbiorowego są linie PKS, Gmina nie ma dostępu do kolei. Infrastruktura rowerowa jest ograniczona (1,3 km), co może utrudniać rozwój ekologicznych środków transportu. Gmina posiada 122,9 km czynnej sieci wodociągowej. Sieć kanalizacyjna wynosi 24,2 km, a jej długość nie zmieniła się w badanym okresie. Sieć gazowa wzrosła o 14,91% (z 101,2 km w 2019 roku do 116,3 km w 2023 roku), przewyższając wzrosty w powiecie i województwie.

W 2023 roku z sieci wodociągowej korzystało 71,4% mieszkańców (wzrost o 5,3p.p. w stosunku do 2019 roku), jednak wciąż jest to najniższy odsetek w porównaniu do innych analizowanych jednostek. Z kanalizacji korzysta 46,5% mieszkańców, co jest wartością poniżej średniej dla województwa (71,5%) i powiatu (72,1%). Z kolei odsetek mieszkańców Dąbrówki korzystających z sieci gazowej wzrósł o 16p.p. do 56,7%, zrównując się z poziomem województwa, ale wciąż pozostając poniżej wartości dla powiatu (77%).

W badaniu CAWI dostęp do kanalizacji był największym problemem wskazywanym przez mieszkańców Gminy – trzech na czterech mieszkańców źle oceniło ten aspekt funkcjonowania Gminy. Inwestycje

w kanalizację były najczęściej wymienianym przez mieszkańców priorytetem rozwojowym na najbliższe lata. Wśród potrzeb rozwojowych mieszkańcy wskazywali również na konieczność budowy i remontów dróg, powstawania chodników i dróg rowerowych, a także rozwoju transportu publicznego.

2.2. POTRZEBY ROZWOJOWE GMINY Z PERSPEKTYWY MIESZKAŃCÓW

Na podstawie wyników ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy Dąbrówka można wskazać kilka kluczowych obszarów potrzeb rozwojowych, które powinny zostać uwzględnione w planowaniu Strategii na najbliższe lata. Choć poziom życia w Gminie oceniany jest umiarkowanie dobrze – ponad 40% respondentów oceniło go pozytywnie – znaczna część mieszkańców uznała, że jest on jedynie przeciętny. To wyraźny sygnał, że istnieje przestrzeń do poprawy i że mieszkańcy oczekują dalszych działań w zakresie podnoszenia jakości życia.

Jednym z najczęściej wskazywanych priorytetów rozwojowych była infrastruktura drogowa – zarówno budowa nowych dróg, jak i modernizacja już istniejących, w tym chodników i ciągów pieszo-rowerowych. Mieszkańcy akcentowali konkretne potrzeby, jak np. remonty tras Kołaków–Józefów i Guzowatka–Chajęty czy rozwój ścieżek rowerowych, w tym turystycznych prowadzących nad Bug. Podobnie silnie zaznaczona została potrzeba rozbudowy sieci kanalizacyjnej oraz poprawy dostępu do transportu publicznego – w szczególności komunikacji z Warszawą, co pokazuje, że mieszkańcy chcą być lepiej skomunikowani ze stolicą.

Istotnym obszarem wskazywanym przez respondentów była także poprawa jakości usług publicznych. Duży nacisk położono na rozwój infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej, dostęp do opieki medycznej oraz estetykę przestrzeni publicznych. Mieszkańcy chcieliby żyć w miejscu nie tylko funkcjonalnym, ale i przyjaznym wizualnie.

W perspektywie 10 lat mieszkańcy chcą widzieć Dąbrówkę jako gminę atrakcyjną do zamieszkania – z rozwiniętymi usługami społecznymi, wysoką jakością życia i dużą dbałością o środowisko naturalne. Te aspiracje są spójne z obecnym poczuciem dumy z lokalnych walorów przyrodniczych – lasów, rzeki Bug, czystego powietrza czy bogactwa fauny.

Mieszkańcy cenią również rozwój oferty edukacyjnej i kulturalnej – wskazali na potrzebę modernizacji szkół, budowy sal sportowych oraz aktywność Gminnego Centrum Kultury i biblioteki. Ważne okazało się także pielęgnowanie dziedzictwa Cypriana Kamila Norwida oraz lokalnych zabytków. Potrzeby w tym zakresie dotyczą zarówno infrastruktury, jak i programów wspierających lokalną tożsamość i aktywizujących społeczność.

Wreszcie, istotnym czynnikiem jest społeczna gotowość do współpracy oraz zaufanie do lokalnych władz. Mieszkańcy docenili otwartość urzędników oraz możliwość realnego wpływu na sprawy Gminy. To kapitał społeczny, który warto wzmacniać – poprzez dialog, partycypację społeczną i wspólne inicjatywy. Jednocześnie należy uwzględnić głos 17% mieszkańców, którzy nie wskazali żadnych powodów do dumy – co może świadczyć o braku satysfakcji z dotychczasowego kierunku rozwoju i potrzebie skuteczniejszego adresowania ich oczekiwań.

2.3. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (Tabela 2) to technika analizy informacji porządkująca je w podziale na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- S – Strengths (Mocne strony) – przewagi i zalety gminy, pozytywne czynniki wewnętrzne stanowiące o sile jednostki. Na podstawie mocnych stron można tworzyć scenariusze rozwoju związane z realizacją celów.
- W – Weaknesses (Słabe strony) – są to wszelkie zidentyfikowane bariery i wady, negatywne czynniki wewnętrzne, które mogą ograniczyć możliwości rozwojowe danej jednostki. Mogą przeszkodzić w realizacji celów.
- O – Opportunities (Szanse) – zdiagnozowane w otoczeniu pozytywne zjawiska, na które gmina nie ma bezpośredniego wpływu, ale ich wykorzystanie może przyczynić się do rozwoju danej jednostki.
- T – Threats (Zagrożenia) – zidentyfikowane w otoczeniu negatywne czynniki zewnętrzne, na które dany podmiot nie ma bezpośredniego wpływu. Ich występowanie może zakłócać planowany rozwój gminy.

Tabela 2. Analiza SWOT gminy Dąbrowka

Mocne strony	Słabe strony
Demografia: • Dodatni przyrost naturalny i migracyjny Edukacja: • Dostateczna liczba miejsc w przedszkolach zarówno publicznych i niepublicznych • Dobrze rozwinięta sieć szkół podstawowych • Dobra organizacja i porządek trybu zajęć dla osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych • Aktywne uczestnictwo szkół podstawowych w programach edukacyjnych oraz inicjatywach kulturalnych i ekologicznych Polityka społeczna: • Duża wartość zasobów kadrowych Ośrodka Pomocy Społecznej • Podejmowanie działań wspierających grupy wrażliwe (seniorów, osoby z niepełnosprawnościami, rodziny z dziećmi) • Programy wsparcia rodziny oraz profilaktyki uzależnień i przemocy Zdrowie: • Wystarczająca baza usług medycznych – trzy ośrodki zdrowia na terenie Gminy • Działalność Gminnego Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego • Realizacja programów profilaktycznych na rzecz dzieci i młodzieży z lokalnych szkół	Demografia: • Pogłębiający się proces starzenia się społeczeństwa Edukacja: • Wysoki koszt utrzymania oświaty • Niedostosowana do dynamicznych zmian technologii i postępu sieć infrastruktury informatycznej • Brak żłobków i punktów opieki dla dzieci w wieku 1-3 lat • Niewystarczająca baza lokalowa niektórych szkół i przedszkola • Potrzeba modernizacji i rozbudowy placów zabaw przy szkołach • Wzrastająca liczba problemów w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i rodziców Polityka społeczna: • Niewystarczająca wiedza mieszkańców dotycząca oferty pomocowej, działań profilaktycznych i specjalistycznej pomocy na terenie Gminy • Zwiększająca się skala potrzeb w obszarze pomocy i usług społecznych • Udział osób starszych w strukturze demograficznej Gminy (ok. 20%) wskazuje na konieczność poszerzenia oferty usług społecznych, zwłaszcza w zakresie wsparcia aktywizującego, opiekuńczego i środowiskowego • Zwiększająca się liczba osób potrzebujących pomocy i wsparcia oraz usług specjalistycznych

Mocne strony	Słabe strony
• Udział w bezpłatnych badaniach przesiewowych – mammobus, badanie wzroku i inne Kultura i dziedzictwo kulturowe • Godne upamiętnienie wydarzeń historycznych ważnych dla lokalnych społeczności • Zaangażowanie uczniów szkół w uroczystości Gminy • Wykorzystanie grantów przez Gminne Centrum Kultury i Gminną Bibliotekę Publiczną • Współpraca z organizacjami pozarządowymi w tym zrzeszającymi seniorów • Współpraca między instytucjami edukacyjnymi i kulturalnymi w ramach działań kulturalnych • Bogata oferta instytucji kultury • Dbłość o gminne dziedzictwo kulturowe • Oferta zajęć realizowanych przez różnorodne organizacje działające na terenie Gminy • Wysoka aktywność różnych organizacji kulturalnych i społecznych • Bezpłatne zajęcia dla rodzin z dziećmi • Liczne uroczystości realizowane w skansenie w Kuligowie • Duża liczba obiektów dziedzictwa kulturowego Sport i rekreacja • Działalność klubów sportowych • Hala sportowa dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami • Zmodernizowane hale sportowe przy szkołach podstawowych Rynek pracy: • Zmniejszający się poziom bezrobocia • Obecność terenów inwestycyjnych służących rozwojowi gospodarczemu • Rosnąca liczba podmiotów gospodarki narodowej Klimat inwestycyjny: • Rozwijający się obszar inwestycyjny przy trasie S8	• Pojawienie się nowych problemów społecznych oraz nasilenie dotychczasowych, szczególnie w zakresie przemocy i problemów behawioralnych młodzieży • Ograniczenie środków na działania organizacji pozarządowych • Brak mieszkań wspierających i chronionych Zdrowie: • Potrzeba zwiększenia wewnętrznych programów profilaktycznych • Brak specjalistycznej opieki zdrowotnej • Niska świadomość mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej Kultura i dziedzictwo kulturowe • Zaniedbanie niektórych obiektów kulturowych skutkujący ich niszczeniem • Budynek Gminnego Centrum Kultury i Biblioteki wymagający modernizacji • Niedostosowanie obiektów kultury do potrzeb osób niepełnosprawnych Sport i rekreacja: • Brak zaplecza technicznego przy obiektach sportowo-rekreacyjnych • Potrzeba modernizacji niektórych obiektów w celu dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami • Problem z dewastacją publicznie dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych • Brak pełnowymiarowego boiska sportowego • Niezmodernizowana hala sportowa przy szkole podstawowej w Józefowie Rynek pracy: • Malejąca liczba ludności w wieku produkcyjnym Klimat inwestycyjny • Ograniczone tereny rozwoju inwestycyjnego do obszaru przy trasie S8 Środowisko naturalne: • Występujące powodzie nad rzeką Bug • Mało form ochrony przyrody • Duża emisja zanieczyszczeń powietrza z sektora mieszkalnictwa Transport:

Mocne strony	Słabe strony
• Zwiększenie wydatków majątkowych inwestycyjnych w Gminie Środowisko naturalne: • Cenne przyrodniczo tereny przy Bugu • Odradzająca się fauna • Bogata sieć cieków wodnych • Duży udział lasów w powierzchni pokrycia terenu Transport: • Transport publiczny obecny na terenie całej Gminy • Dogodne połączenie komunikacyjne z Warszawą – trasa S8 Infrastruktura techniczna: • Dobra infrastruktura wodociągowa • Dostęp do Internetu na dobrym poziomie Planowanie przestrzenne: • Ład przestrzenny (oddzielona zabudowa mieszkaniowa od inwestycyjnej) • Objęcie ochroną terenów cennych przyrodniczo • Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy są zrównoważone i uwzględniają ochronę środowiska przyrodniczego	• Wysoki koszt utrzymania przez Gminę transportu publicznego • Brak transportu kolejowego • Brak ścieżek rowerowych i chodników • Drogi wymagające modernizacji i budowy Infrastruktura techniczna: • Niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacyjna i gazowa • Oczyszczalnia wymagająca modernizacji • Niewypracowany system oczyszczania ścieków • Oświetlenie uliczne wymagające modernizacji i budowy Planowanie przestrzenne: • Rozproszona zabudowa mieszkaniowa generująca problemy z zapewnieniem usług komunalnych • Niewielki udział terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego • Niewielki przyrost terenów objętych planami miejscowymi w ostatnich latach • Niewystarczająca ilość terenów pod zabudowę mieszkaniową w związku z napływem mieszkańców do Gminy
Szanse	Zagrożenia
• Możliwość pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych • Bliskość Warszawy • Bycie częścią aglomeracji warszawskiej • Dobre połączenie komunikacyjne z resztą województwa – trasa S8. • Dostępność przestrzeni inwestycyjnej dla zewnętrznych inwestorów • Wysokie walory przyrodnicze Gminy	• Niewystarczające finansowanie Gminy z budżetu państwa • Położenie 20% Gminy w strefie zagrożenia powodziowego • Wpisywanie się w negatywne ogólnokrajowe trendy dotyczące starzejącego się społeczeństwa • Niepewna sytuacja geopolityczna • Wysoki poziom inflacji • Wzrost problemów społecznych mieszkańców w tym problemów psychicznych wśród dzieci, młodzieży i dorosłych

Źródło: opracowanie własne

3. WIZJA I MISJA GMINY DĄBRÓWKA

Wizja przedstawia obraz obszaru w perspektywie czasu. Stanowi ona docelowy wizerunek obszaru, do którego dążą interesariusze Strategii rozwoju, poprzez realizację celów i przy założeniu występowania odpowiednich warunków wewnętrznych i zewnętrznych. Wizja gminy Dąbrówka do roku 2035 została przedstawiona w sposób opisowy i skupia się na najistotniejszych elementach rozwoju Gminy.

Wizja Gminy Dąbrówka

W 2035 roku gmina Dąbrówka to miejsce, w którym chce się mieszkać, rozwijać i odpoczywać. Mieszkańcy czują się bezpieczni, zaopiekowani i dumni ze swojej gminy. Cenią jej harmonijny rozwój, który łączy nowoczesność z poszanowaniem przyrody i tradycji.

Gmina tętni życiem – oferuje bogate możliwości pracy, przedsiębiorczości i edukacji, a także liczne przestrzenie do aktywnego spędzania czasu. Dzięki dobrze rozwiniętej infrastrukturze i komunikacji mieszkańcy mogą swobodnie łączyć życie zawodowe z prywatnym, ciesząc się jednocześnie bliskością natury.

Dąbrówka przyciąga nowych mieszkańców i gości – zachwyca swoją dziką, piękną przyrodą, dbałością o historię i gościnną atmosferą. Jest wspólnotą ludzi aktywnych i zaangażowanych, którzy wspólnie budują przyszłość, czerpiąc siłę z tradycji.

Misja wyraża w ogólny sposób nadrzędny cel służący realizacji wizji. Jest ona określeniem roli, jaką gmina ma pełnić dla swoich mieszkańców. Wyznacza główny kierunek rozwoju oraz aspiracji i dążeń wspólnoty samorządowej.

Misja Gminy Dąbrówka

Tworzymy bezpieczną, nowoczesną i zrównoważoną przestrzeń do życia, pracy i wypoczynku, łącząc rozwój gospodarczy z ochroną przyrody i dziedzictwa kulturowego, czerpiąc siłę z bliskości rzeki Bug oraz strategicznego położenia przy trasie S8, które zapewnia mieszkańcom i przedsiębiorcom doskonałe możliwości rozwoju i komunikacji.

4. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

W celu realizacji określonej wizji i misji rozwoju gminy Dąbrówka wyznaczono łącznie 3 cele strategiczne w obszarach społecznym, gospodarczym oraz przestrzenno-środowiskowym. Cele wynikają z przeprowadzonej diagnozy, z jednej strony ich celem jest zapobieganie określonym problemom, a z drugiej wzmacnianie mocnych stron gminy. Wyznaczone w ramach konkretnych obszarów cele przedstawia poniższa Tabela 3.

Tabela 3. Cele strategiczne rozwoju gminy Dąbrówka

Obszar	Cel strategiczny
Spółeczny	1. Wysoki standard życia społeczności lokalnej
Gospodarczy	2. Silna gospodarka fundamentem rozwoju Gminy
Przestrzenno-środowiskowy	3. Równowaga między naturą a infrastrukturą

Źródło: opracowanie własne

Każdemu z powyższych celów strategicznych przypisano cele operacyjne, które z kolei dzielą się na konkretne kierunki działań, mające na celu realizację osiągnięcie wizji gminy Dąbrówka oraz realizację jej misji. Uszczegółowienie celów strategicznych przedstawia poniższa Tabela 4.

Tabela 4. Cele operacyjne oraz kierunki działań

Cel strategiczny 1. Wysoki standard życia społeczności lokalnej	
Cele operacyjne	Kierunki działań
1.1. Rozwinięta oferta usług społecznych i ochrony zdrowia	1.1.1. Określenie priorytetowych usług społecznych dla mieszkańców i ich systematyczne wdrażanie i promocja, w tym: rozwój usług opiekuńczych i asystenckich 1.1.2. Doskonalenie kompetencji kadr świadczących usługi społeczne 1.1.3. Wspieranie usług podstawowej opieki zdrowotnej 1.1.4. Szeroka oferta programów profilaktycznych, w szczególności przeciwdziałających uzależnieniom 1.1.5. Zwiększenie dostępu do informacji dla mieszkańców poprzez wykorzystanie Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych (TIK) 1.1.6. Rozwój e-usług, usług cyfrowych świadczonych przez samorząd i inne jednostki działające na terenie Gminy ukierunkowane na dążenie do rozwoju idei smart village
1.2. Bezpieczeństwo mieszkańców, adaptacja do zmian klimatu	1.2.1. Rozwój monitoringu zapewniającego większe bezpieczeństwo w Gminie 1.2.2. Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych zwiększających bezpieczeństwo w szkołach 1.2.3. Ochrona przeciwpowodziowa Gminy, w tym aktualizacja map terenów zalewowych 1.2.4. Poprawa warunków funkcjonowania służb 1.2.5. Działania z zakresu adaptacji do zmian klimatu
1.3. Wysoki poziom edukacji na każdym etapie życia	1.3.1. Utrzymanie istniejącej sieci i oferty przedszkoli i szkół podstawowych 1.3.2. Modernizacja sieci informatycznych w szkołach 1.3.3. Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych 1.3.4. Doskonalenie kompetencji kadry pedagogicznej 1.3.5. Zwiększenie dostępności specjalistów z zakresu psychologii i psychiatrii dla szkół
1.4. Wysokiej jakości oferta i infrastruktura	1.4.1. Modernizacja i budowa szkolnych oraz wiejskich placów zabaw 1.4.2. Modernizacja bazy obiektów sportowych, wraz z utworzeniem zaplecza socjalnego

kulturalna oraz sportowo-rekreacyjna	1.4.3.	Modernizacja budynku Gminnego Centrum Kultury, Gminnej Biblioteki Publicznej i innych obiektów kulturalnych
	1.4.4.	Rozwój infrastruktury rekreacyjnej w rejonie rzeki Bug oraz innych atrakcyjnych miejscach Gminy
1.5. Zintegrowane społeczeństwo	1.5.1.	Wykorzystanie potencjału i wsparcie finansowo-organizacyjne NGO m.in. poprzez sieciowanie współpracy
	1.5.2.	Rozwijanie tożsamości lokalnej budowanej na kultywowaniu tradycji i organizacji wydarzeń upamiętniających historyczne wydarzenia w Gminie
	1.5.3.	Podjęmowanie działań na rzecz integracji społecznej mieszkańców
	1.5.4.	Wzmacnianie zaangażowania społecznego dzięki wykorzystaniu lokalnego potencjału liderów i działających organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, w tym KGW
	1.5.5.	Wspieranie wydarzeń kulturalnych, społecznych i sportowych, które sprzyjają budowaniu więzi społecznych i aktywności mieszkańców
Cel strategiczny 2. Silna gospodarka fundamentem rozwoju gminy		
Cele operacyjne	Kierunki działań	
2.1. Aktywizacja i przedsiębiorczość	2.1.1.	Rozwój przedsiębiorczości oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców
	2.1.2.	Promocja lokalnych przedsiębiorstw
2.2. Wykorzystanie lokalnych uwarunkowań	2.2.1.	Rozwój i uzbrojenie terenów inwestycyjnych w rejonie trasy S8
	2.2.2.	Dalsza współpraca ze Specjalną Strefą Ekonomiczną
	2.2.3.	Promocja terenów inwestycyjnych i pozyskiwanie nowych inwestorów
2.3. Rozwój rekreacji i turystyki	2.3.1.	Wykorzystanie walorów naturalnych Gminy na potrzeby mieszkańców Gminy i turystyki
	2.3.2.	Wspieranie tworzenia bazy gastronomicznej dostosowanej do potrzeb i możliwości Gminy
	2.3.3.	Wyznaczenie szlaków turystycznych
	2.3.4.	Rozwój infrastruktury z zakresu rekreacji i turystyki Gminy
Cel strategiczny 3. Równowaga między naturą a infrastrukturą		
Cele operacyjne	Kierunki działań	
3.1. Ochrona przyrody i zachowanie naturalnego charakteru gminy	3.1.1.	Edukacja ekologiczna mieszkańców
	3.1.2.	Rozwój OZE oraz wsparcie mieszkańców w wymianie źródeł ciepła i termomodernizacji
	3.1.3.	Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury
	3.1.4.	Zachowanie w dobrym stanie obszarów cennych przyrodniczo
3.2. Zachowanie ładu przestrzennego	3.2.1.	Tworzenie planów miejscowych umożliwiających rozwój terenów aktywnych gospodarczo w rejonie trasy S8
	3.2.2.	Zapobieganie rozpraszaniu zabudowy
	3.2.3.	Zagospodarowanie miejsc ważnych z punktów widzenia lokalnej społeczności, nadających charakter Gminie i budujących tożsamość lokalną
	3.2.4.	Przestrzeń pod budownictwo mieszkaniowe (plan ogólny)
3.3. Rozwój infrastruktury	3.3.1.	Modernizacja istniejącej i budowa nowej oczyszczalni ścieków oraz wsparcie tworzenia oczyszczalni przydomowych
	3.3.2.	Modernizacja i budowa dróg gminnych
	3.3.3.	Rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej zgodnej z wojewódzkimi standardami infrastruktury rowerowej
	3.3.4.	Dalsza rozbudowa i poprawa jakości sieci wodociągowo-kanalizacyjnej
	3.3.5.	Eliminacja białych plam dostępności internetu
	3.3.6.	Modernizacja i rozbudowa oświetlenia

3.4. Efektywny transport publiczny

- 3.4.1. Utrzymanie transportu publicznego wraz z poprawą efektywności i infrastruktury
- 3.4.2. Rozwój współpracy ponadlokalnej w zakresie transportu publicznego
- 3.4.3. Rozwój transportu niskoemisyjnego
- 3.4.4. Promocja transportu publicznego
- 3.4.5. Budowa parkingu P+R

Źródło: opracowanie własne

STRUKTURA OSADNICZA

Gmina Dąbrówka zajmuje powierzchnię 109,07 km² i liczy 8 651 mieszkańców (dane na rok 2023). Składa się z 27 sołectw, które stanowią jednostki pomocnicze Gminy. Dąbrówka, będąca główną miejscowością i siedzibą władz gminnych, jest największym ośrodkiem zarówno pod względem liczby ludności, jak i rozwoju infrastruktury. W 2023 roku Dąbrówkę zamieszkiwało 801 osób.

W bliskim sąsiedztwie Dąbrówki znajduje się wieś Małopole z 396 mieszkańcami, Karpin – 509 mieszkańców oraz Stanisławów – z 59 mieszkańcami. Pozostałe sołectwa oraz liczbę osób je zamieszkujących przedstawia poniższa Tabela 5.

Tabela 5. Liczebność mieszkańców sołectw w gminie Dąbrówka

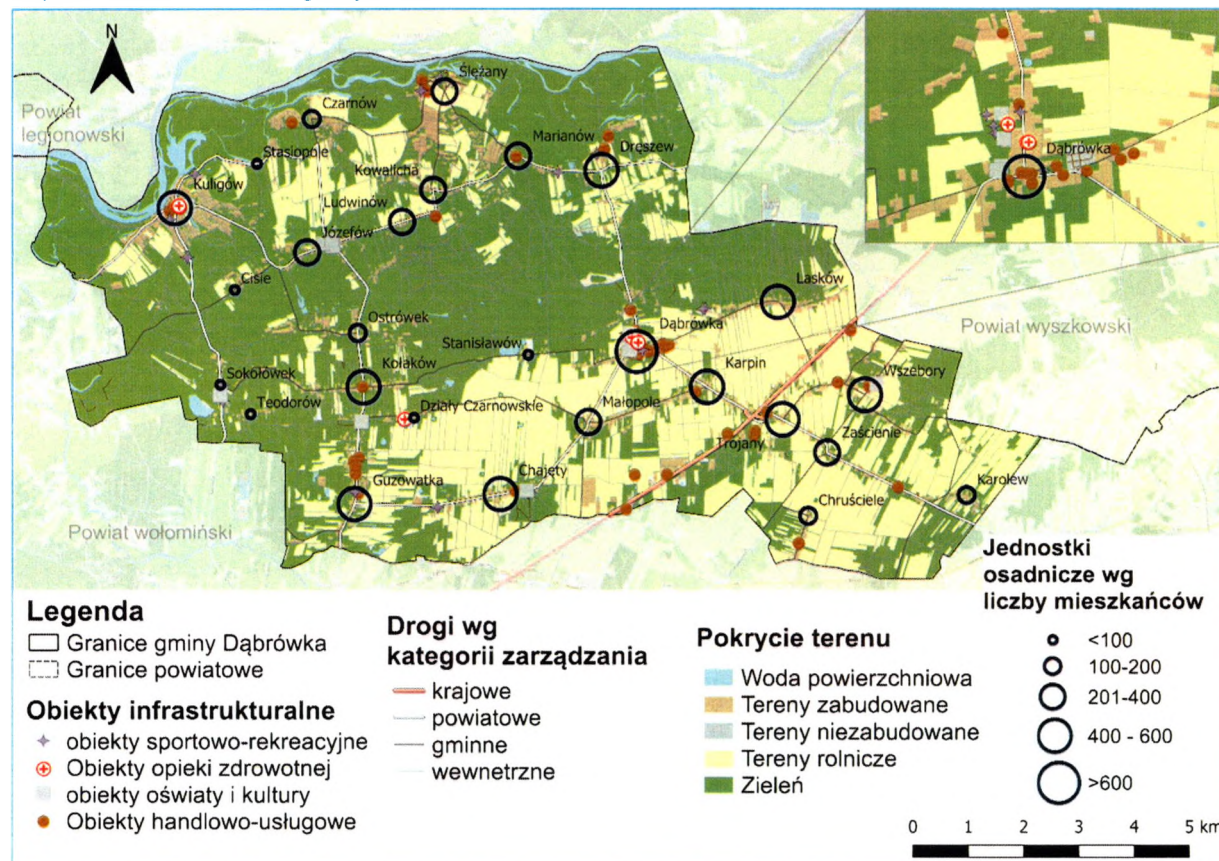
Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców
1.	Chajęty	474
2.	Chruściele	145
3.	Cisie	86
4.	Czarnów	179
5.	Dąbrówka	801
6.	Dręszew	413
7.	Działy Czarnowskie	63
8.	Guzowatka	498
9.	Józefów	333
10.	Karolew	167
11.	Karpin	509
12.	Kołaków	512
13.	Kowalicha	237
14.	Kuligów	485
15.	Lasków	509
16.	Ludwinów	292
17.	Małopole	396
18.	Marianów	212
19.	Ostrówek	157
20.	Sokołówek	99
21.	Stanisławów	51
22.	Stasiopole	27
23.	Ślężany	220
24.	Teodorów	83
25.	Trojany	553
26.	Wszebory	447
27.	Zaścienie	225
Ogółem		8 173

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o Stanie gminy Dąbrówka za 2023 rok

Poniższa Mapa 1 przedstawia strukturę osadniczą gminy Dąbrówka. Pomiedzy terenami zurbanizowanymi i rolniczymi widoczna jest wyraźna dominacja terenów zielonych, w tym przede wszystkim lasów. Lasy porastają szczególnie obszary północno-zachodnie, obrastając tereny podmokłe i obszary Natura 2000, z odstępstwem na zabudowę o charakterze głównie letniskowym. Tereny rolnicze dominują w południowo-wschodniej części Gminy, przy większych miejscowościach, takich jak Dąbrówka, Trojany, Karpin, Lasków, Guzowatka i in. Na północy największymi miejscowościami pod względem liczby mieszkańców jest Kuligów (413 mieszkańców), Dręszew (413), Józefów (333) oraz Ślężany (220).

We wsi Dąbrówka funkcjonują 3 placówki opieki zdrowotnej, 5 placówek oświatowych i kulturalnych, 5 obiektów sportowo-rekreacyjnych oraz 15 punktów handlowo-usługowych. Również w miejscowości Kuligów dostępne są zróżnicowane usługi – działają tam 2 placówki opieki zdrowotnej, 1 obiekt kulturalny, 3 obiekty sportowo-rekreacyjne oraz 3 punkty handlowo-usługowe. Punkty handlowo-usługowe rozmieszczone są także wzdłuż drogi ekspresowej S8¹.

Mapa 1. Struktura osadnicza gminy Dąbrówka



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k

POWIĄZANIA PRZYRODNICZE

Gmina Dąbrówka, zgodnie z fizyczno-geograficznym podziałem Polski według Kondrackiego, znajduje się w obrębie Równiny Wołomińskiej, będącej częścią Niziny Środkowomazowieckiej. Część północna Gminy leży w Dolinie Dolnego Bugu. Tereny Gminy cechują się dużą różnorodnością przyrodniczą, której dominującymi elementami są tereny zielone i wodne.

Łącznie 58,06% powierzchni Gminy zajmują tereny zielone, w tym 27,39% stanowią lasy, głównie mieszane i liściaste. Na tereny rolnicze przypada 31,47% powierzchni, a 6,94% to obszary zabudowane. Pozostałe 3,53% Gminy stanowią obszary niezabudowane, wody powierzchniowe, cieki wodne oraz starorzecza Bugu. Tereny te są również ważnymi elementami sieci ekologicznej regionu, w tym korytarzy ekologicznych, takich jak Dolina Dolnego Bugu oraz Puszcza Biała.

W obrębie Gminy wyznaczone zostały trzy obszary Natura 2000: „**Krogulec**”, „**Ostoja Nadbużańska**” oraz „**Dolina Dolnego Bugu**”, które stanowią cenne siedliska dla licznych gatunków roślin i zwierząt. **Obszar „Krogulec” (kod PLH140008)** został wyznaczony w ramach Dyrektywy siedliskowej jako specjalny obszar ochrony siedlisk. Został wpisany do wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty na mocy Decyzji Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. (Dz. Urz. UE L 12 z 15.01.2008, str. 383), a formalnie

¹ Na podstawie danych BDOT10k

wyznaczony w Polsce w 2018 r. na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 marca 2018 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Krogulec (Dz. U. z 2018 r. poz. 764). Dla obszaru ustanowiono również dokument planistyczny – plan zadań ochronnych, przyjęty Zarządzeniem nr 30 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 30 grudnia 2013 r. Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie.

Obszar „Ostoja Nadbużańska” (kod PLH140011) został wyznaczony w ramach Dyrektywy siedliskowej jako specjalny obszar ochrony siedlisk. Znalazł się w wykazie terenów mających znaczenie dla Wspólnoty na podstawie Decyzji Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. (Dz. Urz. UE L 12 z 15.01.2008, str. 383), a formalnie ustanowiony w Polsce został dopiero w 2023 r. na mocy Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 9 października 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Nadbużańska (Dz. U. z 2023 r. poz. 2388). Obszar ma powierzchnię 46 036,74 ha i obejmuje fragmenty województw: podlaskiego, lubelskiego i mazowieckiego, rozciągając się na terenie wielu powiatów i gmin wzdłuż doliny Bugu. Dla obszaru ustanowiono również dokument planistyczny – plan zadań ochronnych, przyjęty Zarządzeniem Regionalnych Dyrektorów Ochrony Środowiska w Warszawie, Białymstoku i Lublinie z dnia 5 września 2014 r., obowiązujący do 2099 r. Nadzór nad obszarem sprawują właściwe regionalne dyrekcje ochrony środowiska.

Obszar „Dolina Dolnego Bugu” (kod PLB140001) został wyznaczony w ramach Dyrektywy ptasiej jako obszar specjalnej ochrony ptaków. Obszar został po raz pierwszy wyznaczony w 2004 roku na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313). W roku 2007 granice obszaru zostały zmienione na mocy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1275). Obecnie obowiązującym aktem wyznaczającym obszar jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133), które reguluje jego granice i status ochronny. Dla obszaru „Dolina Dolnego Bugu” ustanowiono również dokument planistyczny – plan zadań ochronnych, przyjęty zarządzeniem Regionalnych Dyrektorów Ochrony Środowiska w Warszawie, Białymstoku i Lublinie. Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

Na terenie Dąbrówki znajdują się również dwa pomniki przyrody – dęby szypułkowe (*Quercus robur*) w miejscowości Sokołów. Jedno z drzew zostało ustanowione pomnikiem przyrody na mocy Uchwały Nr XXVI/206/2017 Rady Gminy Dąbrówka z dnia 31 marca 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2017 r., poz. 4660), która weszła w życie 13 maja 2017 r. Drzewo nie posiada nadanej nazwy własnej, ale stanowi ważny element lokalnego dziedzictwa przyrodniczego. Natomiast drugie drzewo o nazwie „Michał” zostało ustanowione pomnikiem przyrody na mocy Uchwały Nr XXVII.255.2021 Rady Gminy Dąbrówka z dnia 20 września 2021 r. (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2021 r., poz. 8189), która weszła w życie 23 września 2021 r. Pomniki te mają charakter jednoobiektowy i zostały objęte ochroną prawną ze względu na swoje walory przyrodnicze i krajobrazowe. Nadzór nad ich stanem sprawuje Wójt Gminy Dąbrówka.

Ponadto obszar gminy wchodzi w skład Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, który został utworzony na mocy Rozporządzenia Wojewody Warszawskiego z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz. Urz. Woj. Warszawskiego z 1997 r. Nr 43, poz. 149). W kolejnych latach wprowadzano szereg zmian i doprecyzowań, które dotyczyły przede wszystkim korekty granic, uszczegółowienia zasad ochrony oraz dostosowania zapisów do zmieniających się uwarunkowań prawnych. Na mocy tych dokumentów Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu uzyskał jasno określone granice oraz zasady

gospodarowania przestrzeni, obejmujące m.in. ograniczenia dotyczące lokalizacji zabudowy, prowadzenia działalności przemysłowej czy ochrony zasobów wodnych i leśnych. Dzięki temu możliwe jest skuteczniejsze zachowanie jego walorów przyrodniczych i krajobrazowych, a także utrzymanie funkcji ekologicznych w otoczeniu aglomeracji warszawskiej. Nadzór nad funkcjonowaniem i stanem tego obszaru sprawuje Marszałek Województwa Mazowieckiego.

Całość terenu gminy Dąbrówka znajduje się na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 222 Dolina Środkowej Wisły (Warszawa-Puławy). Gmina Dąbrówka położona jest również na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie i znajduje się w zasięgu zlewni następujących jednolitych części wód:

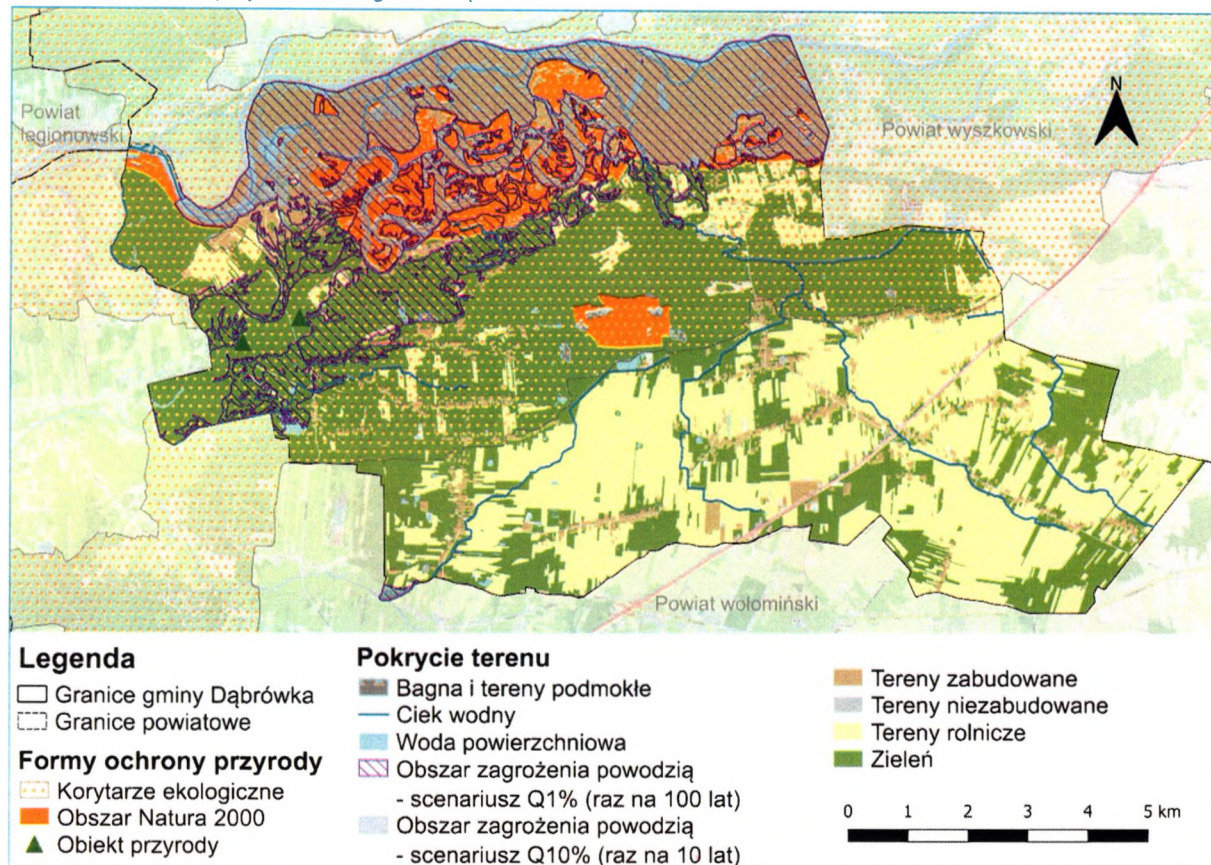
- a. Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP):
 - RW20001026714969 (Fiszor),
 - RW2000102671694 (Dopływ z Woli Rasztowskiej),
 - RW2000102671698 (Dopływ z Kołakowa),
 - RW20001026719969 (Dopływ spod Karolewa),
 - RW2000102671998 (Dopływ spod Józefowa),
 - RW2000112671699 (Rządza od Cienkiej do ujścia),
 - RW20001226714979 (Bug od Liwca do jez. Zegrzyńskiego);
- b. Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd):
 - PLGW200055,
 - PLGW200054.

Sieć hydrograficzna Gminy jest dobrze rozwinięta, obejmując duże rzeki, mniejsze ciek wodne, rowy melioracyjne oraz liczne akwenty wodne i oczka wodne. Gmina leży w zlewni bezpośredniej rzeki Bug, a południowo-zachodnia część znajduje się w zlewni Rządzy. Rzeka Bug, która stanowi północną granicę Gminy, jest w tym rejonie dolnym, ujściowym odcinkiem.

Położone w rejonie nadbużańskim tereny Gminy są narażone na ryzyko powodziowe. Około 1/5 Gminy znajduje się w strefie zagrożenia powodziowego, a w tym obszary niezabudowane, takie jak łąki, oraz tereny zabudowane w miejscowościach Czarnów, Ślężany, Kuligów, Dręszew i Marianów. Szczególne zagrożenie podtopieniami występuje w rejonie tarasu nadzalewowego, zwłaszcza w okresach wysokich stanów wody w rzece Bug, w miejscowościach takich jak Ludwinów i Józefów.

W odniesieniu do terenów zalewowych, gmina Dąbrówka obejmuje obszary narażone na zalania w dwóch scenariuszach czasowych: w przypadku wystąpienia powodzi raz na 100 lat, zagrożenie obejmuje powierzchnię 25,68 km² (23,53% powierzchni Gminy), natomiast w scenariuszu raz na 10 lat, teren ten wynosi 14,42 km² (13,21% powierzchni Gminy). Przestrzenne powiązania przyrodnicze w gminie Dąbrówka przedstawia poniższa Mapa 2.

Mapa 2. Powiązania przyrodnicze w gminie Dąbrówka



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k

GŁÓWNE KORYTARZE I ELEMENTY SIECI TRANSPORTOWYCH

Gminę Dąbrówka z układem zewnętrznym łączy przede wszystkim droga ekspresowa S8 (Warszawa–Białystok), przebiegająca przez jej teren na odcinku ok. 12 km. Lokalny układ drogowy tworzą drogi powiatowe i gminne. Drogi powiatowe to trasy:

- Kuligów – Józefów – Marianów – Słopsk (4338W)
- Józefów – Czarnów – Stasiopole - Kuligów (4321W)
- Guzowatka – Kołaków – Ostrówek – Józefów (4306W)
- Guzowatka – Chajęty – Małopole - Dąbrówka (4324W)
- Kozły – Zaścienie – Trojany – Dąbrówka - Dręszew (4320W)
- Sokołówek – Kuligów (4322)2

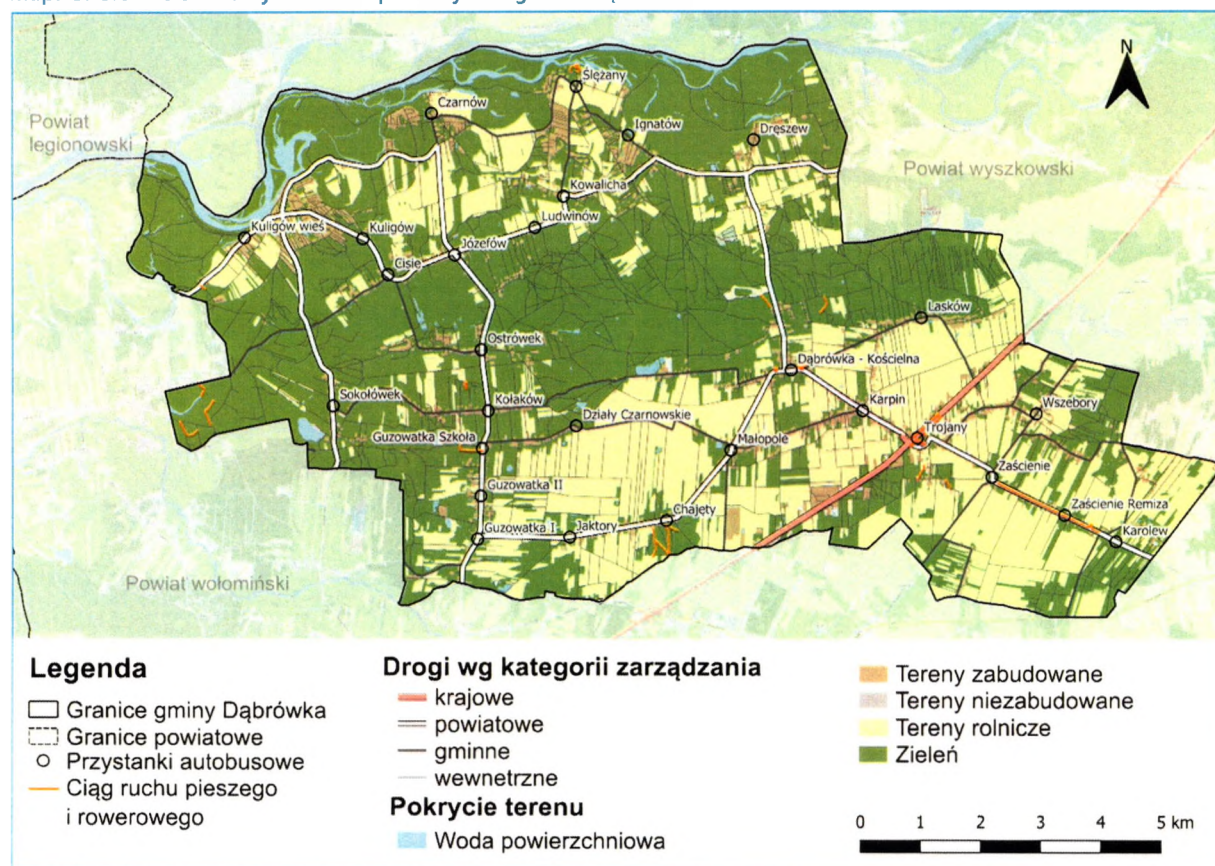
Sieć dróg gminnych liczy ok. 120 km, w tym 41 km ma nawierzchnię asfaltową, a 79 km to drogi o nawierzchni gruntowej ulepszonej. Główne elementy sieci transportowej przedstawia Mapa 3.

Cały obszar gminy Dąbrówka jest objęty lokalnym transportem publicznym, a jej północna część posiada dogodne połączenia komunikacyjne z południową częścią Gminy. W ramach porozumienia z gminą Radzymin funkcjonuje linia autobusowa R4, przebiegająca przez miejscowości Sokołówek, Kuligów, Józefów i Czarnów. Pozostałe obszary Gminy są obsługiwane przez linie D1, D2, D3, D4 i D5, których Organizatorem jest gmina Dąbrówka³. Transport gminny zapewnia również dowóz uczniów do szkół podstawowych oraz dzieci do przedszkola samorządowego.

² www.bip.powiat-wolominski.pl

³Na podstawie danych z 2024 roku

Mapa 3. Główne elementy sieci transportowych w gminie Dąbrówka



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k

GŁÓWNE ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

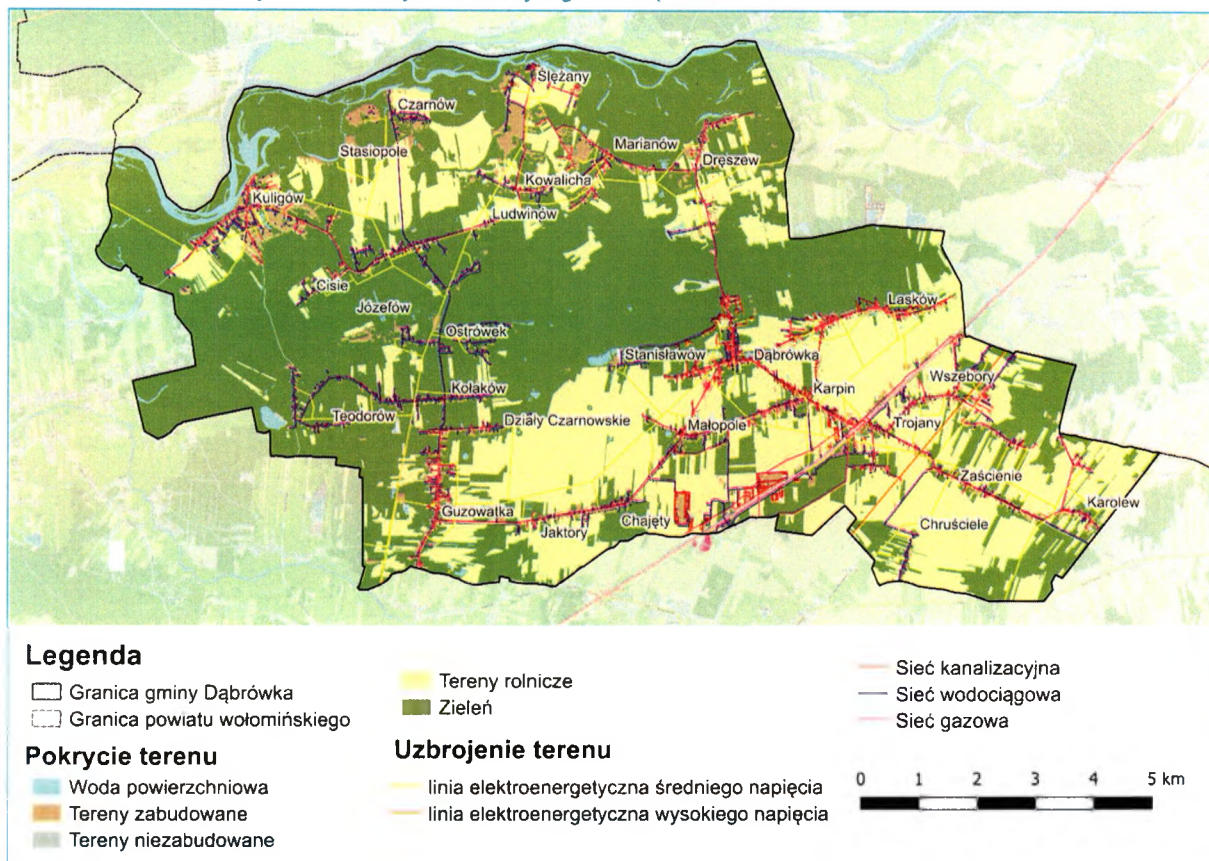
Na terenie gminy Dąbrówka infrastruktura techniczna jest rozwinięta w różnym stopniu, w zależności od rodzaju sieci uzbrojenia terenu, co pokazuje Mapa 4.

W strukturze linii napowietrznych przeważają linie elektroenergetyczne średniego napięcia. Przez południowo-wschodnią część Gminy, obejmującą miejscowości Trojany oraz Wszebory, przebiega jedyna linia wysokiego napięcia.

Jeśli chodzi o pozostałe elementy uzbrojenia terenu, największy zasięg charakteryzuje sieć wodociągowa (pow. 122,9 km), która – w większym lub mniejszym stopniu – obejmuje wszystkie miejscowości w Gminie. Sytuacja jest nieco mniej korzystna w przypadku sieci gazowej (około 116 km). Szczególnie widoczne jest to w miejscowościach położonych w turystycznej części Gminy, gdzie dominuje zabudowa letniskowa, często nieużytkowana całorocznie. Na tych obszarach liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci gazowej jest niewielka.

Znaczące deficyty w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej stanowią jedno z kluczowych wyzwań rozwojowych Gminy. Obecnie sieć kanalizacyjna, o łącznej długości 24,2 km, działa efektywnie jedynie w miejscowości Dąbrówka oraz w rejonie trasy ekspresowej S8, gdzie zlokalizowane są liczne obiekty przemysłowe. W pozostałych częściach Gminy dostęp do kanalizacji jest ograniczony. Dla niektórych miejscowości, jak Kuligów, opracowano już projekty rozbudowy sieci, jednak w innych – np. w Ostrówku – takie plany nie zostały jeszcze podjęte.

Mapa 4. Główne elementy infrastruktury technicznej w gminie Dąbrowka



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k

DOCELOWY MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, który przedstawia poniższa Mapa 5, wskazuje kluczowe obszary w ramach sieci osadniczej Gminy. Głównym węzłem funkcjonalnym jest miejscowość Dąbrowka, natomiast Kuligów, Guzówka oraz Trojany określone zostały jako wspomagające węzły funkcjonalne. Do centrów lokalnych zaliczono Józefów, Czarnów, Marianów, Dręszew, Karpin, Małopole oraz Kołaków. Model wskazuje obszar koncentracji funkcji gospodarczej w rejonie trasy S8, koncentrację funkcji turystyczno-rekreacyjnej w rejonie rzeki Bug, a także obszary koncentracji zabudowy mieszkaniowej, na które zdiagnozowano wysokie zapotrzebowanie, w związku z dodatnim przyrostem naturalnym, saldem migracji, stale rosnącą liczbą mieszkańców w Gminie oraz prognozowanym dalszym wzrostem liczby ludności.

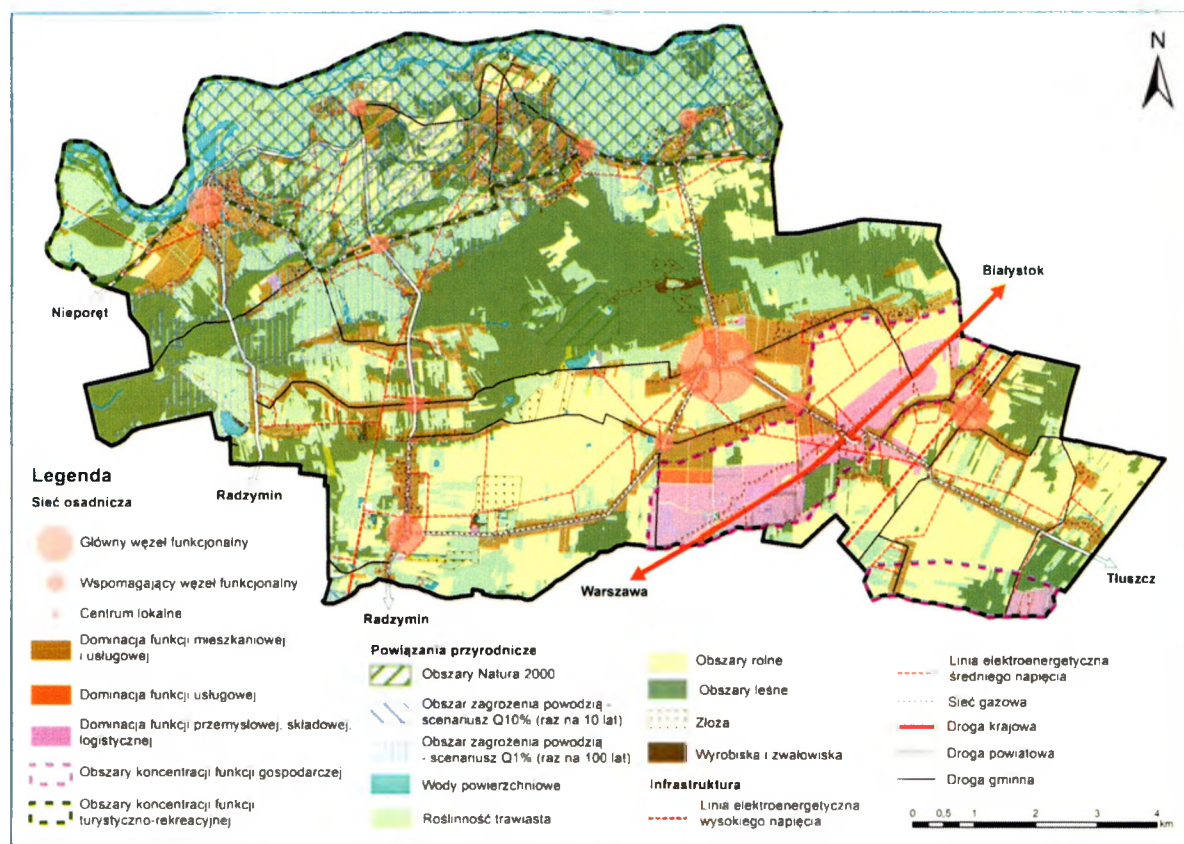
Model przedstawia również najważniejsze powiązania przyrodnicze, w tym występujące na terenie Gminy obszary Natura 2000, obszary zagrożenia powodziowego a także złoże, wykopiska oraz zwałowiska. Plany inwestycyjne Gminy zakładają budowę ujęcia wody, rozbudowę sieci wodociągowej i sanitarnej, a także modernizację oczyszczalni ścieków i budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

Ponadto na modelu oznaczono główne elementy sieci drogowej, gazowej oraz linii elektroenergetycznych. Do planów inwestycyjnych w kontekście infrastruktury liniowej należą między innymi przebudowa istniejących oraz budowa nowych dróg, w tym obwodnicy miejscowości Dąbrowka, modernizacja oraz budowa ścieżek rowerowych, pieszo-jezdnych i chodników, a także modernizacja i rozbudowa oświetlenia.

W kontekście infrastruktury społecznej Gmina planuje szereg przedsięwzięć mających na celu budowę infrastruktury publicznej dla wzbogacenia oferty spędzania czasu wolnego, budowę obiektów rekreacji,

przebudowę hal sportowych, modernizację obiektów kultury, budowę kompleksu sportowego, a także termomodernizację budynków użyteczności publicznej.

Mapa 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k

6. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Celem polityki przestrzennej jest ochrona środowiska naturalnego przy jednoczesnym wspieraniu zrównoważonego rozwoju gospodarczego, a także zapewnienie, by tereny o wysokim potencjale inwestycyjnym i krajobrazowym były wykorzystywane nie tylko do celów prywatnych, ale przede wszystkim w interesie dobra wspólnego. Rezultatem efektywnego kształtowania polityki przestrzennej powinno być uzyskanie jak największych korzyści dla wszystkich użytkowników danego obszaru, co stanowi trudne wyzwanie ze względu na często występujące konflikty interesów pomiędzy osobami zamieszkującymi lub prowadzącymi działalność na tym samym terenie. Strategia rozwoju pozwala na pogodzenie oczekiwań różnych stron z rzeczywistością oraz opracowanie korzystnych modeli działań, które, zgodne z polityką przestrzenną, prowadzą do osiągnięcia jak najlepszych efektów rozwojowych.

Dla społeczności lokalnej gminy Dąbrówka kluczowe jest osiągnięcie wysokiego standardu życia poprzez zrównoważony rozwój gospodarczy i ochronę środowiska naturalnego. Połączenie rozwoju zawodowego z różnorodnymi możliwościami aktywnego spędzania wolnego czasu stanowi istotny element podnoszenia jakości życia w Gminie. Zachowanie naturalnego krajobrazu oraz zapewnienie możliwości rozwoju osobistego i zawodowego to priorytety. Gmina posiada duży potencjał, aby stać się miejscem, które oferuje zarówno miejsca pracy, jak i dostęp do unikalnej przyrody.

Planowane jest ożywienie gospodarcze wzdłuż drogi ekspresowej S8, poprzez rozwój przemysłu, co stworzy nowe miejsca pracy. Ważne jest, aby rozwój przemysłowy nie zagrażał środowisku, lecz współistniał z naturalnym krajobrazem. Zrównoważone działania przyniosą Gminie korzyści zarówno ekonomiczne, jak i ekologiczne. Gmina Dąbrówka ma również duży potencjał turystyczny. Promowanie jej atutów przyrodniczych, jak malownicze i dzikie krajobrazy czy szlaki turystyczne, może przyciągnąć turystów, a tym samym ożywić lokalną gospodarkę. Dzięki rozwojowi turystyki Gmina ma szansę zyskać na znaczeniu, oferując różnorodne możliwości aktywnego wypoczynku i turystyki ekologicznej.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna oraz społeczna Gminy, przyjęta do realizacji w ramach Strategii, jest zgodna z dotychczasowymi założeniami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dąbrówka.

ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, W TYM OCHRONY POWIETRZA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU

Ochrona środowiska i jego zasobów powinna obejmować następujące działania:

1. Unikanie lokalizacji obiektów emitujących zanieczyszczenia

Należy unikać lokalizacji obiektów, które generują znaczące ilości zanieczyszczeń powietrza, ścieków i odpadów, szczególnie w pobliżu obszarów o dużym znaczeniu ekologicznym i wrażliwych zasobach wodnych, takich jak rejon nadbużański. Wybór lokalizacji dla nowych inwestycji powinien uwzględniać analizę wpływu na środowisko, aby minimalizować ryzyko zanieczyszczeń i degradacji lokalnych ekosystemów.

2. Ochrona obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych

Ochrona terenów cennych przyrodniczo, takich jak obszary Natura 2000 (obszary nadbużańskie, Krogulec), ale również korytarze ekologiczne o znaczeniu ponadlokalnym przebiegające przez obszar Gminy. Podtrzymanie dotychczasowej ochrony prawnej obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych, a także ochrona innych obiektów cennych przyrodniczo.

Ważnym elementem działań w tym zakresie jest realizacja zadań przez podmioty sprawujące nadzór nad obszarami Natura 2000, w szczególności poprzez wdrażanie działań określonych w obowiązujących planach ochrony oraz planach zadań ochronnych dla tych obszarów.

3. Działania na rzecz efektywnej gospodarki ściekowej i odpadami

Konieczne jest kontynuowanie i rozwijanie działań związanych z prawidłową gospodarką ściekową oraz zarządzaniem odpadami. Szczególny nacisk należy położyć na modernizację istniejącej oraz budowę nowej infrastruktury kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, co pozwoli na skuteczniejszą kontrolę odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz ograniczy ryzyko ich niekontrolowanego przedostawania się do środowiska, w tym do jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP).

W tym kontekście niezbędne jest:

- uporządkowanie i poprawa infrastruktury ściekowej również poza obszarami aglomeracyjnymi,
- realizacja założeń Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- aktualizacja gminnego programu ochrony środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem działań ograniczających dopływ zanieczyszczeń do JCWP.

Równocześnie należy kontynuować działania w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych oraz promować postawy proekologiczne wśród mieszkańców.

W przypadku lokalizowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią m.in. nowych obiektów budowlanych oraz gromadzenia ścieków, niezbędne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy Prawo wodne.

4. Ochrona kompleksów leśnych i zadrzewień

Należy podjąć działania na rzecz ochrony cennych kompleksów leśnych oraz zadrzewień śródłąkowych, śródpolnych i przydrożnych. Tego typu obszary pełnią ważną rolę w ochronie bioróżnorodności, stabilizacji mikroklimatu oraz zapobieganiu erozji gleby.

5. Ochrona i zabezpieczenie czystości środowiska

Konieczne jest wdrożenie działań mających na celu ochronę wód, powierzchni ziemi i gruntów przed zanieczyszczeniami. Obejmuje to m.in. zapobieganie zanieczyszczeniom wód gruntowych i powierzchniowych oraz wprowadzenie skutecznych mechanizmów monitoringu jakości środowiska.

Zaleca się uwzględnienie w projekcie zagadnień związanych z gospodarką wodną na terenie gminy Dąbrówka, w tym ochrony wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych. Działania w tym zakresie powinny opierać się na wdrażaniu i przestrzeganiu zasad Dobrej Praktyki Rolniczej, zwłaszcza w obszarach dotyczących racjonalnego nawożenia oraz właściwego składowania nawozów naturalnych i kiszzonek w pobliżu cieków wodnych.

6. Zabezpieczenie przed powodzią

Planowanie działań w zakresie gospodarki wodnej powinno być spójne z dokumentami planistycznymi, o których mowa w art. 315 pkt 1–3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1087, z późn. zm.). Należą do nich: 1) plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, 2) plany zarządzania ryzykiem powodziowym oraz 3) plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Ze względu na ryzyko powodziowe związane z rzeką Bug, szczególnie w rejonach takich jak Kuligów, Czarnów i Ślężany, konieczne jest podjęcie działań mających na celu ochronę terenów zabudowanych i infrastruktury drogowej. Wśród rekomendowanych rozwiązań znajdują się m.in. budowa lokalnych przepustów oraz wałów ochronnych. Podejmowane działania powinny jednocześnie uwzględniać konieczność zachowania naturalnych walorów przyrodniczych doliny Bugu.

7. Ochrona przed zanieczyszczeniami powietrza i gospodarka odpadami

W zakresie ochrony przed zanieczyszczeniami powietrza, rekomenduje się monitorowanie emisji zanieczyszczeń oraz wprowadzenie polityk ograniczających emisje, zwłaszcza w obszarach zabudowanych. Kontynuacja rozwoju infrastruktury związanej z gospodarką odpadami, szczególnie systemów selektywnej zbiórki i recyklingu, stanowi kluczowy element ochrony środowiska, przyczyniając się do zmniejszenia ilości odpadów trafiających na składowiska.

8. Prowadzenie działań z zakresu adaptacji do zmian klimatu

Promowanie rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury oraz wprowadzenie zapisów dotyczących adaptacji do zmian klimatycznych i ich łagodzenia w nowopowstających planach zagospodarowania przestrzennego oraz innych odpowiednich dokumentach.

Istotne znaczenie, szczególnie w kontekście coraz częstszych okresów suszy, ma także podejmowanie działań na rzecz zwiększenia retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych. Można to osiągnąć poprzez:

- prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb,
- prowadzenie działań przeciwoerozyjnych,
- tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków wodnych,
- ochronę i odtwarzanie oczek wodnych oraz mokradeł,
- retencjonowanie wody w istniejących zbiornikach i rowach melioracyjnych,
- zachęcanie do tworzenia nowych zbiorników wodnych.

Wdrożenie powyższych działań możliwe jest poprzez odpowiednie zapisy w dokumentach planistycznych oraz współpracę międzyinstytucjonalną i lokalne inicjatywy proklimatyczne.

Ważną kwestią jest podjęcie działań, mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych poprzez: prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwoerozyjnych, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych i mokradeł, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych. Wdrożenie tych działań możliwe jest przez wprowadzanie odpowiednich zapisów w dokumentach planistycznych.

9. Rozwój proekologiczny

Powinien on obejmować wszystkie przemiany społeczne, przestrzenne i gospodarcze Gminy, a także ochronę, zachowanie i rewitalizację jej przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych walorów, z jednoczesnym wykorzystaniem ich do celów rekreacyjnych i wypoczynkowych.

Podjęcie tych działań pozwoli na zrównoważony rozwój Gminy, poprawę jakości środowiska oraz zwiększenie jego odporności na zmiany klimatyczne i zagrożenia związane z zanieczyszczeniami.

ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Jednym z kluczowych zadań polityki przestrzennej gminy powinno być zapewnienie ochrony podstawowych elementów środowiska kulturowego. Oznacza to kontynuację ochrony posiadanego dziedzictwa zgodnie z zaleceniami Państwowej Służby Ochrony Zabytków. Szczególną uwagę powinny być objęte obiekty wpisane do rejestru zabytków, których ochrona powinna iść w parze z ich odpowiednim wykorzystaniem dla celów ogólnogminnych.

Miejscowość Dąbrówka, posiadająca cenny zespół sakralny (kościół, dzwonnice, plebanie oraz znajdujący się w sąsiedztwie cmentarz), a także stanowiąca centrum usługowo-handlowe, powinna kontynuować

swój rozwój jako ośrodek kulturalny Gminy. Działalność kulturalna, realizowana tu z inicjatywy władz Gminy powinna być kontynuowana.

Ponadto, w procesie ochrony dziedzictwa kulturowego powinno się kierować następującymi zasadami:

1. Regularna aktualizacja gminnej ewidencji zabytków.
2. Ścisła współpraca samorządu gminnego z organami ochrony zabytków na poziomie powiatowym i wojewódzkim.
3. Przeciwdziałanie niszczeniu oraz niewłaściwemu użytkowaniu zabytków.
4. Uwzględnianie działań ochronnych w procesie planowania przestrzennego oraz kształtowania środowiska.
5. Podejmowanie działań na rzecz pozyskania dofinansowań na renowację zabytkowych obiektów oraz nawiązywanie współpracy z aktywnymi partnerami w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.
6. Pozyskiwanie informacji o dostępnych źródłach finansowania działań rewitalizacyjnych (fundusze strukturalne, unijne, publiczne, prywatne).
7. Stworzenie i udostępnienie komputerowej bazy danych o zabytkach i dziedzictwie kulturowym Gminy.
8. Promowanie i organizowanie obrzędów ludowych.
9. Zachęcanie dzieci i młodzieży do poznawania lokalnej historii.
10. Organizowanie imprez plenerowych promujących wydarzenia historyczne oraz zabytki Gminy.

KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW, W TYM OKREŚLENIE SZCZEGÓLNYCH POTRZEB W ZAKRESIE NOWEJ ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ

1. Ograniczenie zabudowy na terenach podmokłych i cennych przyrodniczo

W szczególności w północno-zachodniej części Gminy, należy dążyć do ograniczenia rozwoju zabudowy na terenach podmokłych, w tym w rejonie nadbużańskim, który znajduje się w strefie zagrożenia powodziowego. Tereny te charakteryzują się wysokimi walorami przyrodniczymi i wymagają ochrony przed nadmierną urbanizacją, aby zachować ich naturalne cechy.

2. Rozwój zabudowy mieszkaniowej w centralnej części Gminy

W centralnej części Gminy, szczególnie w rejonie Dąbrówki, należy kontynuować rozwój zabudowy mieszkaniowej. Nowi mieszkańcy, głównie osoby pracujące w Warszawie, będący głównie poszukującymi miejsc do zamieszkania poza miastem, stanowią istotną grupę docelową. Powinno się tu stworzyć warunki do dalszego wzrostu liczby mieszkań, w tym także budownictwa jednorodzinnego.

3. Przekształcenie zabudowy letniskowej w całoroczną

Na terenach północno-zachodnich, gdzie rozwija się zabudowa letniskowa, zauważono trendy przekształcenia się w zabudowę całoroczną. Należy dostosować infrastrukturę techniczną, aby odpowiadała na potrzeby nowych mieszkańców.

4. Zwiększenie dostępności terenów pod zabudowę mieszkaniową

W związku z wysokim zapotrzebowaniem na zabudowę mieszkaniową, wynikającym z dotychczasowych trendów demograficznych oraz prognozowanego przez Główny Urząd Statystyczny stałego wzrostu liczby mieszkańców gminy Dąbrówka oraz całego powiatu wołomińskiego w perspektywie do 2040 roku (w przypadku powiatu prognozy do 2060 roku), przewiduje się szerokie możliwości rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Warto zwrócić uwagę na gminę Radzymin, która znajdując się w bezpośrednim sąsiedztwie charakteryzuje się dynamicznym wzrostem demograficznym, co pozwala sądzić, że widoczne trendy w gminie Dąbrówka ulegną wzmocnieniu dzięki rozprzestrzenianiu się napływającej ludności. Powinno koncentrować się na tworzeniu nowych osiedli mieszkaniowych, z

uwzględnieniem potrzeb osób poszukujących mieszkań w pobliżu stolicy, ale jednocześnie pragnących mieszkać w bardziej spokojnym, podmiejskim otoczeniu.

5. Uzupełnienie zabudowy gospodarczej przy trasie S8

Wzdłuż trasy ekspresowej S8 istnieje potencjał do dalszego rozwoju zabudowy o charakterze gospodarczym. Tereny te, dzięki dogodnemu położeniu i dostępności komunikacyjnej, stanowią atrakcyjną lokalizację dla działalności magazynowej, logistycznej i produkcyjnej. Uzupełnienie zabudowy gospodarczej powinno być prowadzone w sposób planowy, z uwzględnieniem odpowiedniej infrastruktury technicznej oraz zgodnie z zasadami ładu przestrzennego.

6. Rozwój infrastruktury transportowej

Aby wspierać rozwój zabudowy mieszkaniowej, konieczne będzie dalsze usprawnienie połączeń komunikacyjnych, szczególnie wzdłuż trasy S8 Warszawa – Białystok. Dogodne połączenie komunikacyjne z Warszawą w połączeniu z walorami przyrodniczymi Gminy stanowią istotne atuty dla osób decydujących się na osiedlenie się w gminie Dąbrówka.

7. Wspieranie rozwoju stref usługowo-gospodarczych

Należy promować rozwój stref usługowo-gospodarczych w wyznaczonych rejonach, aby wspierać lokalną gospodarkę oraz tworzyć miejsca pracy dla nowych mieszkańców. Szczególną uwagę należy zwrócić na strefy, które będą służyły jako centra usługowe, wspierając rozwój zarówno sektora usługowego, jak i przemysłowego, co wpłynie na zrównoważony rozwój Gminy.

8. Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych

Zachowanie walorów przyrodniczych Gminy powinno być priorytetem przy planowaniu nowych inwestycji. Konieczne będzie wyznaczenie obszarów chronionych, które będą stanowiły przestrzeń do odpoczynku, rekreacji oraz ochrony lokalnych zasobów naturalnych. Należy zadbać o integrację zabudowy z otoczeniem w taki sposób, aby nie zagrażała unikalnym walorom przyrodniczym, zwłaszcza na terenach nadbużańskich.

9. Tworzenie oferty aktywnego spędzania czasu wolnego

Wykorzystanie potencjału przyrodniczego Gminy do stworzenia oferty aktywnego spędzania czasu stanowi istotny element podnoszenia jakości życia mieszkańców, ale również w rozwoju turystyki i rekreacji. Należy tworzyć przestrzenie, które umożliwią mieszkańcom i turystom aktywny wypoczynek w harmonii z naturą, takie jak ścieżki rowerowe, szlaki piesze, miejsca do obserwacji przyrody oraz strefy edukacyjne poświęcone ochronie środowiska.

10. Zakazywanie lokalizacji obiektów generujących hałas i zanieczyszczenia w pobliżu zabudowy mieszkaniowej

Wprowadzenie tego typu ograniczeń ma na celu minimalizowanie negatywnego wpływu działalności przemysłowej, transportowej czy innych źródeł zanieczyszczeń na zdrowie i komfort życia osób zamieszkujących tereny mieszkalne.

11. Zapewnienie odpowiedniego udziału powierzchni biologicznie czynnej.

Należy zadbać o to, by tereny te były dostępne i łatwe do użytkowania przez mieszkańców, tworząc przestrzenie sprzyjające odpoczynkowi oraz aktywności na świeżym powietrzu.

ZASADY LOKALIZACJI OBIEKTÓW HANDLU WIELKOPOWIERZCHNIOWEGO W ROZUMIENIU
USTAWY Z DNIA 27 MARCA 2003 R. O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU
PRZESTRZENNYM (DZ. U. Z 2024 R. POZ.1130)

Na terenie Gminy nie wyznaczono obszarów przeznaczonych pod lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży większej niż 2000 m².

ZASADY LOKALIZACJI KLUCZOWYCH INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

1. Unikanie lokalizacji inwestycji celu publicznego na obszarach o szczególnych walorach przyrodniczych: należy wykluczyć lokalizację obiektów użyteczności publicznej, które mogłyby ingerować w ekosystemy przyrodnicze objęte ochroną, jak również w miejsca o dużym znaczeniu kulturowo-przestrzennym, których zniszczenie mogłoby zaburzyć wartości historyczne i krajobrazowe.
2. Decyzje dotyczące lokalizacji inwestycji celu publicznego powinny być podejmowane z uwzględnieniem przede wszystkim lokalnych potrzeb społecznych oraz perspektywy dalszego rozwoju poszczególnych jednostek osadniczych. Ważne jest, aby inwestycje odpowiadały na konkretne potrzeby danej społeczności oraz wspierały długofalowy rozwój regionu
3. Lokalizacja obiektów użyteczności publicznej powinna odbywać się w pobliżu terenów o dużym zagęszczeniu ludności, szczególnie tych obsługiwanych przez środki transportu publicznego. Preferowane jest usytuowanie tych obiektów w centrach lokalnych lub ich sąsiedztwie, aby zapewnić łatwy dostęp mieszkańcom.
4. Minimalizowanie zagrożeń: Dążenie do jak największego ograniczenia potencjalnych zagrożeń wynikających z realizacji inwestycji celu publicznego, zarówno dla środowiska naturalnego, jak i dla jakości życia mieszkańców. Inwestycje te mogą być realizowane na podstawie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego lub w ramach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMU KOMUNIKACJI, INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ

1. Rozwój sieci drogowej oraz sieci rowerowej:

- Utrzymanie istniejących przebiegów dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych oraz ich sukcesywna modernizacja.
- Poszerzenie odcinków dróg, poprawa jakości nawierzchni, zwiększenie bezpieczeństwa i usprawnienie ruchu.
- Wybudowanie niezbędnych dróg do obsługi terenów szczególnej aktywności gospodarczej, powiązanych komunikacyjnie z istniejącym układem dróg lokalnych.
- Uzupełnienie sieci drogowej w miejscach nowej zabudowy, zwłaszcza w centralnej części Gminy.
- Tworzenie specjalnych tras rowerowych na obszarach o szczególnych walorach przyrodniczych, ale również na obszarach zabudowanych celem umożliwienia korzystania ze środków zrównoważonej mobilności.

2. Komunikacja publiczna:

- Rozwijanie transportu autobusowego jako głównego środka komunikacji publicznej.
- Rozszerzenie zasięgu i częstotliwości kursów oraz poprawa jakości obsługi komunikacyjnej, zwłaszcza w kontekście związku Gminy z obszarem metropolitalnym.

3. Zaopatrzenie w wodę i ochrona przeciwpowodziowa:

- Utrzymanie i rozbudowa istniejących ujęć wody oraz sieci wodociągowych, w tym objęcie wszystkich terenów zabudowy w Gminie siecią wodociagową.
- Ochrona lokalnych ujęć wody poprzez zachowanie odpowiednich stref ochronnych.
- Udrożnienie odcinka rzeki Bug w km 5-12
- Zmniejszenie zagrożenia powodziowego - odbudowa budowli regulacyjnych i prace udrożnieniowe w korycie w celu umożliwienia spływu wielkich wód na rzece Bug w km 12-34

4. Odprowadzanie ścieków:

- Modernizacja Oczyszczalni Ścieków w Dąbrówce oraz rozpoczęcie prac koncepcyjnych, a następnie budowa nowej oczyszczalni na terenie Gminy.
- Utrzymanie i rozbudowa sieci kanalizacyjnej, obejmującej podstawowe układy lokalne.
- Wyznaczenie stref sanitarnych wokół oczyszczalni i punktów zlewnych oraz zakaz odprowadzania ścieków nieoczyszczonych do wód i gruntu.
- W przypadku braku dostępu do sieci kanalizacyjnej – zastosowanie indywidualnych oczyszczalni ścieków lub szczelnych zbiorników.

5. Zaopatrzenie w gaz:

- Utrzymanie i rozbudowa istniejącego systemu gazociągów, dostosowanego do rosnących potrzeb mieszkańców i użytkowników.

6. Zaopatrzenie w energię elektryczną:

- Modernizacja sieci zasilającej 15 kV w rejonie Dąbrówki, Karpina, Laskowa, Małopola, Trojan i Wszeborów.
- Rozbudowa sieci elektroenergetycznej średniego i niskiego napięcia, zwłaszcza na obszarach intensywnego rozwoju oraz w strefach aktywności gospodarczej.
- Modernizacja stacji transformatorowych

7. Obsługa telekomunikacyjna:

- Utrzymanie istniejącej sieci telekomunikacyjnej z jej stopniową modernizacją i rozbudową w zależności od potrzeb.

8. Rozwój infrastruktury społecznej:

- Poprawa dostępności infrastruktury usług społecznych, w tym przedszkoli, szkół, placów zabaw, obiektów sportowych, bibliotek oraz domów kultury.
- Tworzenie miejsc integracji lokalnej, umożliwiającej mieszkańcom aktywne spędzanie czasu wolnego.

ZASADY LOKALIZACJI URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ O MOCY ZAINSTALOWANEJ PRZEKRACZAJĄCEJ 500 KW

Na terenie gminy Dąbrówka nie przewiduje się lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 KW.

ZASADY LOKALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MOGĄCYCH ZNACZĄCO ODDZIAŁYWAĆ NA ŚRODOWISKO

1. Na terenie gminy Dąbrówka nie przewiduje się lokalizacji przedsięwzięć, które mogłyby mieć istotny wpływ na środowisko. Północna część Gminy, znajdująca się w obszarze „Zielonych Płuc Polski”, wymaga całkowitego unikania realizacji inwestycji, które generowałyby znaczące emisje zanieczyszczeń powietrza, ścieków, odpadów lub obiektów wodochłonnnych. Z kolei w południowo-zachodniej części Gminy, dopuszczalna jest zabudowa o charakterze przemysłowym, jednak nie powinna ona prowadzić do poważnej degradacji środowiska naturalnego, w szczególności poprzez zanieczyszczenie powietrza czy wód gruntowych.
2. Należy podejmować działania zmierzające do zapobiegania, ograniczania lub rekompensowania negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym wdrażanie rozwiązań technologicznych i organizacyjnych, które minimalizują wpływ inwestycji na przyrodę. Istotnym elementem tych działań powinna być kontrola emisji zanieczyszczeń, skuteczne zarządzanie odpadami oraz wprowadzenie praktyk ochrony wód i gruntów. Dodatkowo, należy monitorować i w razie

potrzeby dostosowywać plany rozwoju, by zapewnić równowagę między rozwojem a ochroną cennych zasobów przyrodniczych.

ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

1. Na obszarach, gdzie gleby mają wysoką klasę bonitacyjną, należy zapewnić kontynuację działalności rolniczej, utrzymując te tereny jako obszary produkcji rolnej, w tym rolnictwa kwalifikowanego.
2. Terenów rolniczych nie należy przeznaczać pod zabudowę, zwłaszcza na glebach klasy I–III, które mają wysoką wartość produkcyjną. Wprowadzenie regulacji, które minimalizują konwersję tych gruntów na inne cele.
3. Dążenie do poprawy efektywności i rentowności rolnictwa, poprzez wspieranie zrównoważonych praktyk rolniczych, które dbają o ochronę środowiska, poprawiają jakość gleby i wody, a także promują bioróżnorodność.
4. Na obszarach o niskich wartościach rolniczych, takich jak tereny podmokłe, należy dążyć do ich stabilizacji poprzez odpowiednią gospodarkę wodną i agrotechniczną, niezbędną do utrzymania rolnictwa w tych miejscach.
5. Rolnictwo powinno być ściśle związane z praktykami ochrony środowiska, w tym poprzez promowanie upraw ekologicznych, agroleśnictwa, stosowanie naturalnych nawozów oraz metod ochrony przed erozją.
6. Należy przeciwdziałać rozdrobnieniu gospodarstw rolnych i dążyć do poprawy struktury zagospodarowania rolniczego.
7. Promowanie nowoczesnych i ekologicznych metod produkcji rolnej, które zwiększają wydajność oraz zmniejszają negatywny wpływ na środowisko, przy jednoczesnym wspieraniu lokalnych rynków rolnych.
8. W rejonach, gdzie występują grunty rolne i leśne, należy dążyć do utrzymania naturalnych kompleksów leśnych, które pełnią rolę ochronną, ale także wspierają zdrowie ekosystemów rolnych.
9. Promowanie rozwoju nieingerującej w środowisko funkcji rekreacyjnej na obszarach leśnych.

ZASADY KSZTAŁTOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARACH ZDEGRADOWANYCH I OBSZARACH REWITALIZACJI I ORAZ OBSZARACH WYMAGAJĄCYCH PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

1. Dążenie do przywrócenia funkcji użytkowych terenów zdegradowanych, w tym stworzenia przestrzeni pod działalność usługową, mieszkaniową lub rekreacyjną, z uwzględnieniem potrzeb społecznych.
2. Podejmowanie działań w celu poprawy jakości środowiska, usuwania zanieczyszczeń gruntów, naprawy ekosystemów i przywracania terenów do użyteczności publicznej lub rolniczej.
3. Przywracanie walorów estetycznych i ekologicznych terenów zdegradowanych poprzez zalesienia, nasadzenia roślinności, rewitalizację zbiorników wodnych i poprawę jakości przestrzeni publicznych.
4. Na obszarach wymagających rewitalizacji uwzględniać ochronę wartości kulturowych i historycznych, na przykład poprzez renowację obiektów zabytkowych i adaptację ich do nowych funkcji.
5. Projektowanie obszarów publicznych w procesach rewitalizacji, takich jak place, parki, ścieżki rowerowe czy tereny rekreacyjne, które mają sprzyjać integracji społecznej i poprawie jakości życia mieszkańców.

CHARAKTERYSTYKA

Gmina Dąbrówka leży w obszarze strategicznej interwencji podregionu warszawskiego wschodniego (OSI warszawski wschodni), który obejmuje podregion NUTS 3 warszawski wschodni, składający się z czterech powiatów: legionowskiego, wołomińskiego, mińskiego i otwockiego. Obszar ten zajmuje 8,8% powierzchni województwa. Podregion wchodzi w skład Obszaru Metropolitalnego Warszawy (MOF Warszawa), razem z podregionem warszawskim zachodnim oraz podregionem warszawskim. Obszar strategicznej interwencji podregionu warszawskiego wschodniego na tle pozostałych OSI województwa mazowieckiego przedstawia Mapa 6.

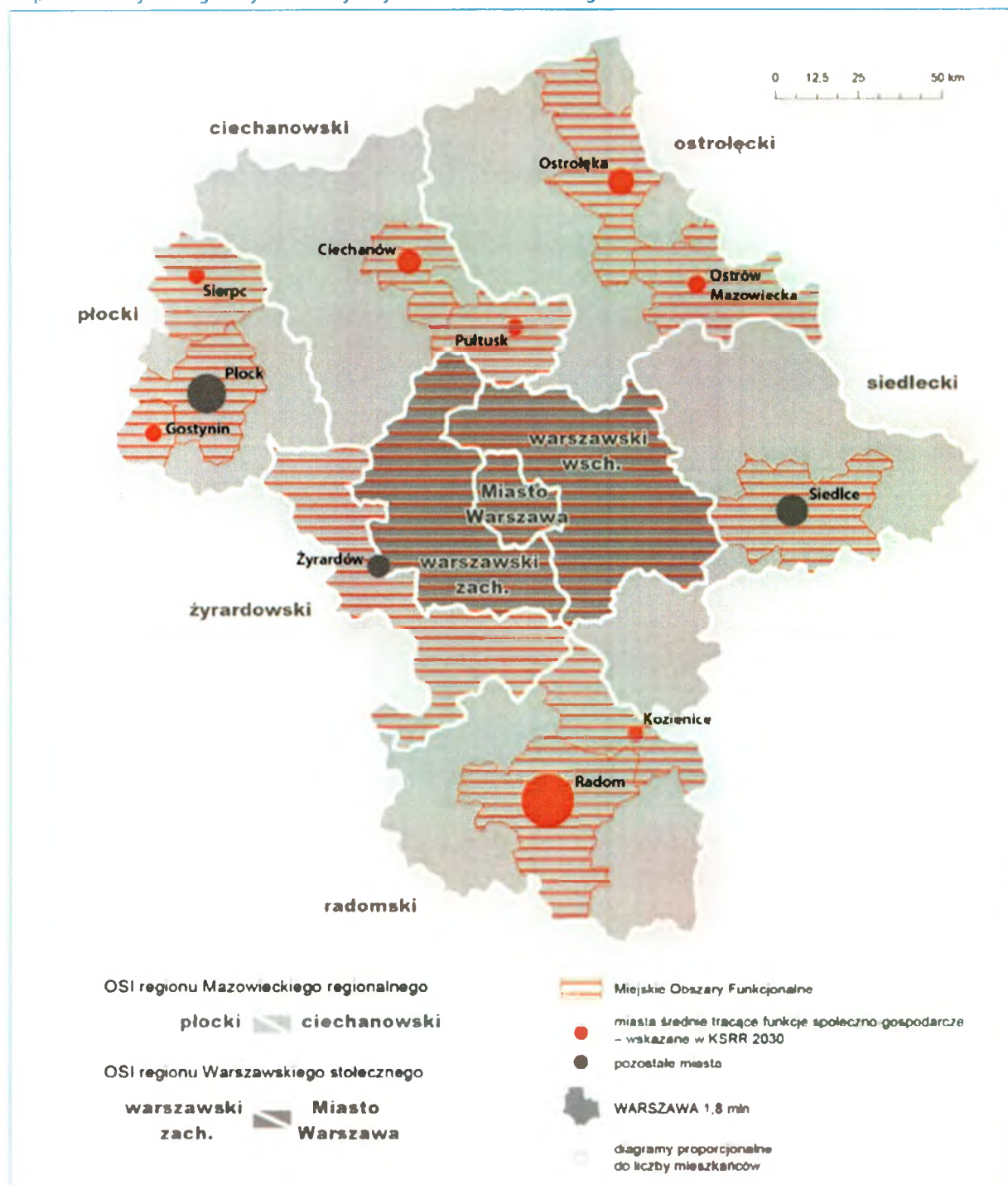
Obszar ten zamieszkiwany jest przez 21% ludności regionu warszawskiego stołecznego. Sytuacja demograficzna regionu jest stosunkowo korzystna, wskazująca na przyrost liczby ludności w ostatnich latach, m.in. dzięki dodatniemu saldu migracji. Podobnie jak w reszcie województwa, w podregionie obserwuje się także postępujący proces starzenia się społeczeństwa.

W 2018 roku podregion warszawski wschodni wytworzył najmniej (6%) spośród innych podregionów na Mazowszu wartości PKB województwa mazowieckiego, co stanowiło 37,8% średniego PKB regionu warszawskiego stołecznego. Powodem tego jest niska przedsiębiorczość oraz brak wyraźnych specjalizacji gospodarczych, co przyczynia się również do wysokiej stopy bezrobocia rejestrowanego (7%), szczególnie w powiatach wołomińskim i legionowskim (odpowiednio 8,1% i 8,3%), podczas gdy w Warszawie wynosi ono tylko 1,8%. Baza przemysłowa koncentruje się wokół Mińska Mazowieckiego, a w powiecie wołomińskim wzdłuż tras komunikacyjnych występuje zabudowa produkcyjno-składowa.

Podregion warszawski wschodni pełni kluczową rolę jako obszar tranzytowy dla transportu towarowego i pasażerskiego, szczególnie z kierunku wschodniego i północno-wschodniego. Przechodzą przez niego trzy ważne szlaki kolejowe w kierunku Białegostoku, Brześcia i Lublina, równoległe do dróg krajowych obsługujących ten obszar.

Charakteryzuje się tu niskie wartości wskaźników gęstości sieci rozdzielczej infrastruktury komunalnej na 100 km², w tym wodociągowej (159,9 km), kanalizacyjnej (77,8 km) i gazowej (94,2 km), w porównaniu do podregionu warszawskiego zachodniego (odpowiednio 227,3 km; 140,4 km i 162,5 km).

Mapa 6. Obszary strategicznej interwencji województwa mazowieckiego



Źródło: Opracowanie MBPR

KIERUNKI DZIAŁAŃ

Współpraca we wszystkich Miejskich Obszarach Funkcjonalnych województwa mazowieckiego zakłada przede wszystkim:

1. **Uporządkowanie gospodarki przestrzennej i przywrócenie ładu przestrzennego w miejskich obszarach funkcjonalnych**, obejmujące w szczególności koordynację procesów planowania przestrzennego w celu ochrony ładu przestrzennego, terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy, chaosem inwestycyjnym i przeznaczaniem gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, jak też rewitalizację oraz dbałość o dostęp do wysokiej jakości terenów zieleni i ograniczanie emisji hałasu;

2. **Rozwój efektywnego systemu transportowego opartego na transporcie zbiorowym i niezmotoryzowanym**, tj. rozwój infrastruktury pieszej, zintegrowanej sieci tras rowerowych zgodnej ze standardami określonymi na poziomie województwa połączonej z trasami wojewódzkimi, a także niskoemisyjnego transportu zbiorowego zintegrowanego z systemem wojewódzkim;
3. **Poprawę jakości powietrza**, w tym kompleksową modernizację energetyczną budynków, likwidację źródeł niskiej emisji, inwestycje w OZE, tworzenie korytarzy regeneracyjnych miast, rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz ograniczanie indywidualnego ruchu samochodowego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych;
4. **Zwiększenie efektywności i dostępności do usług publicznych dostosowanych do potrzeb różnych grup społecznych w miejskich obszarach funkcjonalnych**. Należy przy tym uwzględnić starzenie się społeczeństwa i spadek liczby ludności, zwłaszcza w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Współpraca jednostek samorządu terytorialnego na rzecz bardziej efektywnej koordynacji i integracji świadczenia usług publicznych, rozwój wspólnych centrów usług publicznych, instytucji otoczenia biznesu czy spójnej w skali obszaru funkcjonalnego oferty edukacyjnej lub biznesowej przyczyni się do optymalizacji kosztów i podniesienia efektywności prowadzonych działań⁴.

Natomiast interwencja w samym obszarze OSI warszawsko-wschodnim skoncentruje się w głównej mierze na poprawie dostępu do infrastruktury komunalnej oraz usług społecznych. Skoordynowane działania na rzecz tworzenia nowych i wspierania istniejących przedsiębiorstw przyczynią się do poprawy sytuacji na rynku pracy i wzmocnienia dochodów samorządów. Wysoka stopa bezrobocia w porównaniu do Warszawy i podregionu warszawskiego zachodniego wskazuje na potrzebę aktywizacji zawodowej. Podregion posiada także duży potencjał wynikający z walorów kulturowych, krajobrazowych i przyrodniczych, który może stanowić fundament rozwoju turystyki wellness i spa, turystyki konferencyjnej, biznesowej oraz agroturystyki. Ze względu na bliskość Warszawy, podregion, jako ważny obszar tranzytowy, wymaga skoordynowanej współpracy samorządów w celu rozwinięcia oferty inwestycyjnej, zapewnienia terenów pod nowe inwestycje, przy jednoczesnym zachowaniu walorów środowiskowych i ładu przestrzennego.

Działania w OSI warszawsko-wschodnim ukierunkowane są na wskazane obszary:

1. **Wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru, poprzez:**
 - aktywizację osób bezrobotnych i wspieranie przedsiębiorczości, w tym przez wspieranie uczenia się przez całe życie, doradztwo i kształcenie zawodowe, zapewnienie opieki nad dziećmi,
 - rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej,
 - poprawę jakości infrastruktury turystycznej.
2. **Poprawa dostępności do infrastruktury komunalnej i do usług społecznych, poprzez:**
 - budowę i rozbudowę infrastruktury komunalnej,
 - rozwój zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego poprawiającego dostępność przystanków kolejowych i centrów lokalnych, w szczególności na obszarach wykluczenia transportowego,
 - rozwój sieci tras rowerowych i infrastruktury dla pieszych,
 - poprawę dostępności do usług publicznych w zakresie edukacji, ochrony zdrowia i opieki senioralnej.

⁴ Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze, s. 80.

8. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

8.1. SYSTEM WDRAŻANIA

Strategia Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035 stanowi główny dokument strategiczny gminy, który wyznacza długookresowe założenia i kierunki działań, będące podstawą dla dalszego rozwoju gminy. Kluczową rolę we wdrażaniu Strategii pełni wójt gminy, co wynika z ustawowych zadań samorządu lokalnego w zakresie kształtowania rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego gminy. System wdrażania założeń Strategii powinien opierać się na zasadach przedstawionych na poniższym schemacie:

Przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju oraz poszanowanie środowiska naturalnego

Współpraca z jednostkami samorządowymi i innymi podmiotami

Angażowanie, informowanie i konsultowanie z mieszkańcami działań strategicznych

Zapobieganie wykluczeniu i dyskryminacji grup społecznych

Monitoring i ewaluacja prowadzonych działań

Należy zaznaczyć, że planowane kierunki działań wynikające z celów strategicznych i operacyjnych Strategii często wykraczają poza ustawowe kompetencje samorządu. Z tego względu władze gminy nie powinny ograniczać się wyłącznie do funkcji wykonawczych, lecz aktywnie inicjować działania angażujące partnerów społecznych i gospodarczych. Równocześnie powinny wspierać wszelkie inicjatywy zgodne z długoterminową wizją rozwoju zawartą w Strategii.

Wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035 jest procesem ciągłym, który wymaga stałego monitorowania różnych czynników, mających wpływ na sukces Strategii. Należy ponadto zaznaczyć, że nieodłącznym elementem tego procesu jest partycypacja społeczna i angażowanie mieszkańców do aktywnego udziału w podejmowaniu decyzji gminnych, aby móc uwzględniać ich potrzeby i oczekiwania.

8.2. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Dokumenty wykonawcze powinny wpisywać się w założenia i kierunki działań opracowane w ramach Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035. Konieczne jest, aby dokumenty wykonawcze odnosiły się również do Strategii Rozwoju Gminy i jej priorytetów, szczegółowo określając sposób realizacji celów operacyjnych.

W dokumentach wykonawczych powinny być jasno określone cele i konkretne działania, wraz z zakresem czasowym ich realizacji oraz wskazaniem jednostek odpowiedzialnych. Dodatkowo każde działanie powinno mieć opracowany harmonogram oraz oszacowany budżet z wyraźnie określonymi źródłami finansowania.

8.3. SYSTEM MONITOROWANIA, EWALUACJI I AKTUALIZACJI STRATEGII

System monitorowania i ewaluacji odgrywa istotną rolę w procesie zarządzania rozwojem gminy, stanowiąc niezbędny element do osiągnięcia zamierzonych celów. Umożliwia on bieżącą ocenę podejmowanych działań i postępów w realizacji Strategii. Monitoring polega na systematycznym zbieraniu i poddawaniu analizie ilościowych oraz jakościowych danych dotyczących dokumentu, natomiast ewaluacja związana jest z oceną skuteczności, efektywności oraz użyteczności realizowanych celów.

Monitoring będzie przeprowadzany raz na 2 lata, a za jego koordynację odpowiedzialny będzie Referat Zagospodarowania Przestrzennego i Gospodarki Nieruchomościami. Przygotowanie raportu z monitoringu powinno być skoordynowane z opracowywaniem raportu o stanie gminy, którego obowiązek wynika z art. 28aa Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.). Monitoring ten powinien obejmować analizę wskaźnikową uwzględniającą kluczowe wskaźniki rezultatu dopasowane do każdego działania. Z kolei ewaluacja powinna zostać przeprowadzona na trzech etapach: ex-ante, on-going i ex-post. Powinna zawierać ocenę działań pod kątem zidentyfikowanych potrzeb, zakładanego oddziaływania oraz osiągniętych efektów.

MONITORING REALIZACJI STRATEGII

Poniżej zostały przedstawione wskaźniki, przypisane do działań w ramach poszczególnych celów operacyjnych, które umożliwiają przeprowadzenie monitoringu poprzez ilościowe określenie osiąganych postępów (Tabela 6). Tabela zawiera również informacje dotyczące oczekiwanych kierunków zmian, źródeł danych oraz jednostek odpowiedzialnych za pozyskanie danych. Ponadto należy przy tym podkreślić, że wskaźniki będą mierzone corocznie, w okresie od 2025 do 2035 roku.

Tabela 6. Wskaźniki monitoringu dla poszczególnych celów operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035

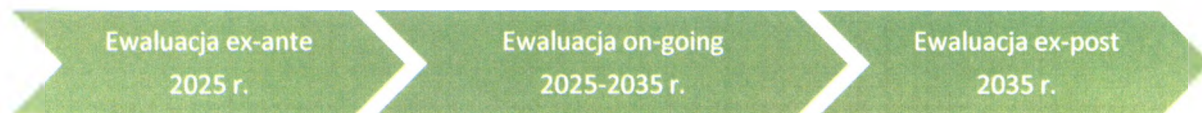
Cel strategiczny	Cel operacyjny	Wskaźnik rezultatu	Kierunek zmiany do roku 2035	Źródło danych	Jednostka odpowiedzialna za pozyskanie danych
1. Wysoki standard życia społeczności lokalnej	1.1. Rozwinięta oferta usług społecznych i ochrony zdrowia	Liczba mieszkańców objętych nowo wprowadzonymi usługami społecznymi Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych	↗	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce Urząd Gminy Dąbrówka	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrówce Urząd Gminy Dąbrówka
	1.2. Bezpieczeństwo mieszkańców, adaptacja do zmian klimatu	Liczba zainstalowanych kamer monitoringu Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych i edukacyjnych zwiększających bezpieczeństwo w szkołach	↗	Urząd Gminy Dąbrówka - Referat Informatyzacji i Bezpieczeństwa	Urząd Gminy Dąbrówka - Referat Informatyzacji i Bezpieczeństwa
	1.3. Wysoki poziom edukacji na każdym etapie życia	Liczba szkół, w których została zmodernizowana sieć informatyczna Liczba osób należących do kadry pedagogicznej, które uczestniczyły w szkoleniach doszkalających	↗	Centrum Usług Wspólnych w Dąbrówce	Centrum Usług Wspólnych w Dąbrówce
	1.4. Wysokiej jakości oferta i infrastruktura kulturalna oraz sportowo-rekreacyjna	Liczba zmodernizowanych obiektów kulturalnych Liczba zmodernizowanych obiektów sportowych	↗	Urząd Gminy Dąbrówka	Urząd Gminy Dąbrówka
	1.5. Zintegrowane społeczeństwo	Liczba projektów zrealizowanych przy współpracy z NGO Liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących mieszkańców różnych sołectw	↗	Urząd Gminy Dąbrówka	Urząd Gminy Dąbrówka
2. Silna gospodarka fundamentem rozwoju Gminy	2.1. Aktywizacja i przedsiębiorczość	Liczba nowych przedsiębiorstw zarejestrowanych w Gminie	↗	Urząd Gminy Dąbrówka	Urząd Gminy Dąbrówka
	2.2. Wykorzystanie lokalnych uwarunkowań	Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych w rejonie trasy S8	↗	Urząd Gminy Dąbrówka - Referat Inwestycji i Infrastruktury Technicznej	Urząd Gminy Dąbrówka - Referat Inwestycji i Infrastruktury Technicznej
	2.3. Rozwój rekreacji turystyki i zrównoważonej	Liczba wyznaczonych szlaków turystycznych	↗	Urząd Gminy Dąbrówka	Urząd Gminy Dąbrówka

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Wskaźnik rezultatu	Kierunek zmiany do roku 2035	Źródło danych	Jednostka odpowiedzialna za pozyskanie danych
3. Równowaga między naturą a infrastrukturą	3.1. Ochrona przyrody i zachowanie naturalnego charakteru Gminy	Liczba zrealizowanych programów edukacji ekologicznej Liczba budynków, w których dokonano wymianę źródeł ciepła i/lub termomodernizację	↗	Urząd Gminy Dąbrówka - Referat Zamówień Publicznych, Rozwoju i Środowiska	Urząd Gminy Dąbrówka - Referat Zamówień Publicznych, Rozwoju i Środowiska
	3.2. Zachowanie ładu przestrzennego	Powierzchnia Gminy objęta planami zagospodarowania przestrzennego Liczba uchwalonych planów ogólnych	↗	Urząd Gminy Dąbrówka - Referat Zagospodarowania Przestrzennego i Gospodarki Nieruchomościami	Urząd Gminy Dąbrówka - Referat Zagospodarowania Przestrzennego i Gospodarki Nieruchomościami
	3.3. Rozwój infrastruktury	Długość nowych lub zmodernizowanych dróg gminnych Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, gazowej oraz energetycznej (km)	↗	Urząd Gminy Dąbrówka - Referat Inwestycji i Infrastruktury Technicznej	Urząd Gminy Dąbrówka - Referat Inwestycji i Infrastruktury Technicznej
	3.4. Efektywny transport publiczny	Liczba wozokilometrów transportu publicznego w gminie Liczba kampanii promujących transport publiczny	↗	Urząd Gminy Dąbrówka	Urząd Gminy Dąbrówka

Źródło: opracowanie własne

EWALUACJA REALIZACJI STRATEGII

Monitoring umożliwia przeprowadzenie ewaluacji realizacji Strategii, w tym określenie poprawności jej wdrażania, zasadności oraz osiągniętych efektów. Zgodnie z poniższym schematem ewaluacja zostanie przeprowadzona przed (ewaluacja ex-ante), w trakcie (ewaluacja on-going) i po zakończeniu realizacji działań w ramach Strategii (ewaluacja ex-post):



Ewaluacja ex-ante powinna zostać przeprowadzona przed uchwaleniem Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035. Polega ona na określaniu czy zaproponowane cele i kierunki działań są uzasadnione w kontekście zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych. Z kolei celem **ewaluacji on-going** jest okresowa ocena stopnia zaawansowania realizacji Strategii. Na tym etapie możliwe jest również wprowadzanie aktualizacji dokumentu ze względu na zmiany uwarunkowań wewnętrznych i/lub zewnętrznych. Efektem tej ewaluacji powinny być coroczne sprawozdania przygotowywane we współpracy Urzędu Gminy Dąbrówka z jednostkami odpowiedzialnymi za realizację poszczególnych celów operacyjnych, które powinny zawierać analizę osiągniętych rezultatów w ramach podjętych działań. Natomiast **ewaluacja ex-post**, przeprowadzana w ostatnim roku obowiązywania Strategii, koncentruje się na wykazaniu w jakim stopniu przez cały okres funkcjonowania dokumentu zostały zrealizowane wyznaczone cele strategiczne. W związku z tym raport z tej ewaluacji powinien zawierać wykaz zrealizowanych działań oraz analizę efektywności wydatkowania środków finansowych.

Określenie ram finansowych oraz potencjalnych źródeł finansowania jest konieczne ze względu na nowe uwarunkowania prawne, których podstawę stanowi Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2024 r. poz. 862). Strategia rozwoju Gminy przewiduje, że główne źródło finansowania realizacji kierunków działań wskazanych w ramach poszczególnych celów operacyjnych będą stanowiły środki własne Gminy. Jednak w celu skuteczniejszego wdrażania wyznaczonych celów i realizacji ambitniejszych celów wymagających znacznych środków finansowych, przewiduje się pozyskiwanie środków zewnętrznych, zarówno ze źródeł publicznych, jak i prywatnych, umożliwiających wsparcie środków własnych Gminy.

Główne źródła zewnętrznego finansowania wspierające środki własne Gminy:

- środki pochodzące z budżetu państwa (dotacje i programy rządowe);
- dotacje z Unii Europejskiej, w tym środki dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego/Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności oraz Funduszy Europejskich dla Mazowsza 2021-2027;
- inne unijne fundusze, programy, inicjatywy, np. norweski mechanizm finansowy, mechanizm finansowy EOG, Erasmus+, programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej;
- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności;
- granty z Banku Ochrony Środowiska i Banku Gospodarstwa Krajowego;
- środki funduszy celowych, np. Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, PFRON-u;
- środki finansowe w ramach ZIT Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego;
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe.

Najbardziej aktualnym źródłem informacji na temat możliwości finansowych gminy jest Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035, która uwzględnia przedsięwzięcia o strategicznym znaczeniu dla gminy. Jednak przy opracowywaniu ram finansowych dla planowanej działalności w zakresie realizacji projektów ujętych w Strategii, należy uwzględnić również przewidywane źródła oraz skalę finansowania dostępnego w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021–2027. Istotne będzie także odniesienie się do prognoz dotyczących kondycji finansów publicznych w skali ponadlokalnej oraz podstawowych wskaźników makroekonomicznych. W związku z tym Strategia powinna uwzględniać Wieloletnią Prognozę Finansową Województwa Mazowieckiego na lata 2024-2038, Strategię rozwoju województwa mazowieckiego 2030+, program Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Wieloletni Plan Finansowy Państwa, Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030, Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności.

10. ELEMENTY GRAFICZNE

10.1. TABELE

Tabela 1. Zgodność celów Strategii z dokumentami wyższego szczebla	6
Tabela 2. Analiza SWOT gminy Dąbrówka	13
Tabela 3. Cele strategiczne rozwoju gminy Dąbrówka	17
Tabela 4. Cele operacyjne oraz kierunki działań	17
Tabela 5. Liczebność mieszkańców sołectw w gminie Dąbrówka	20
Tabela 6. Wskaźniki monitoringu dla poszczególnych celów operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówka na lata 2025-2035	41

10.2. MAPY

Mapa 1. Struktura osadnicza gminy Dąbrówka	21
Mapa 2. Powiązania przyrodnicze w gminie Dąbrówka	24
Mapa 3. Główne elementy sieci transportowych w gminie Dąbrówka	25
Mapa 4. Główne elementy infrastruktury technicznej w gminie Dąbrówka	26
Mapa 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	27
Mapa 6. Obszary strategicznej interwencji województwa mazowieckiego	37

Załącznik 1. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej gminy Dąbrowka

PRZEWODNICZĄCA
Rady Gminy Dąbrowka

Anna Katarzyna Kurek



Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzenno-środowiskowej gminy Dąbrówka

W RAMACH OPRACOWANIA
STRATEGII ROZWOJU GMINY DĄBRÓWKA NA LATA 2025-2035

PRZEWODNICZĄCA
Rady Gminy Dąbrówka
Anna Katarzyna Kurek

Zamawiający:

Gmina Dąbrówka

ul. Tadeusza Kościuszki 14

05-252 Dąbrówka



Wykonawca:

Utila sp. z o.o.

ul. Łotewska 17 lok. 01

03-733 Warszawa

Utila”

Dąbrówka, 2025

1. Uwarunkowania ogólne	4
2. Demografia	6
3. Wychowanie i edukacja.....	10
3.1. Żłobki i przedszkola	10
3.2. Szkoły podstawowe.....	11
4. Polityka społeczna.....	16
5. Społeczeństwo i kapitał społeczny	21
6. Bezpieczeństwo publiczne	25
7. Kultura i dziedzictwo kulturowe	27
8. Sport, rekreacja i turystyka.....	31
9. Gospodarka i rynek pracy.....	35
10. Finanse publiczne	39
11. Przestrzeń i środowisko.....	43
11.1. Zagospodarowanie przestrzeni	43
11.2. Bioróżnorodność i obszary chronione	46
11.3. Jakość środowiska.....	48
11.4. Hydrogeologia	49
11.5. Przestrzenno-funkcjonalne i środowiskowe aspekty funkcjonowania gminy Dąbrówka w opinii mieszkańców.....	51
12. Infrastruktura	54
12.1. Infrastruktura drogowa i kolejowa	54
12.2. Ścieżki rowerowe.....	54
12.3. Transport publiczny.....	55
12.4. Infrastruktura techniczna	56
13. Potrzeby rozwojowe gminy Dąbrówka z perspektywy mieszkańców.....	60
14. Spis tabel, wykresów, map	65

1. UWARUNKOWANIA OGÓLNE

Gmina Dąbrówka znajduje się w centralnej części województwa mazowieckiego, na terenie powiatu wołomińskiego, w bliskim sąsiedztwie Warszawy. Z perspektywy fizycznogeograficznej znajduje się na zachodnich obrzeżach dwóch mezoregionów: Doliny Dolnego Bugu oraz Równiny Wołomińskiej. Oba te obszary wchodzi w skład makroregionu Niziny Środkowomazowieckiej, będącego częścią Nizin Środkowopolskich. Lokalizację powiatu wołomińskiego i gminy Dąbrówka na tle województwa mazowieckiego i kraju przedstawia **Mapa 1**.

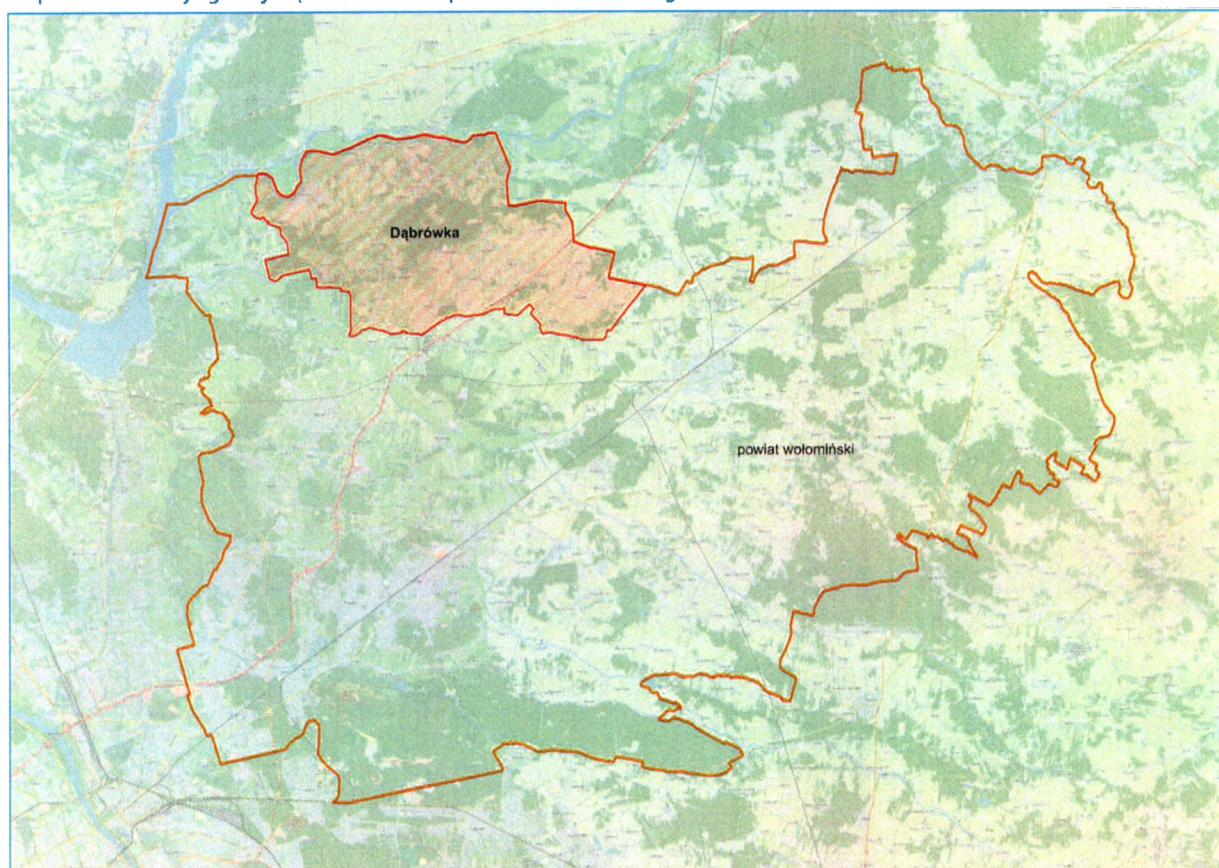
Mapa 1. Lokalizacja powiatu wołomińskiego i gminy Dąbrówka na tle województwa mazowieckiego i kraju



Źródło: opracowanie własne

Gmina Dąbrówka jest gminą wiejską, która obejmuje swoim zasięgiem obszar 27 miejscowości o łącznej powierzchni 109,07 km². Zlokalizowana jest w północnej części powiatu wołomińskiego. Od zachodniej strony graniczy z gminą Radzymin, od południa z gminą Klembów, a od południowo-wschodu z gminą Tłuszcz. Natomiast od strony północnej i wschodniej graniczy kolejno z dwoma gminami – Somianka i Zabrodzie – należącymi już do powiatu wyszkowskiego. Lokalizację gminy Dąbrówka na tle innych gmin powiatu wołomińskiego przedstawia **Mapa 2**.

Mapa 2. Lokalizacja gminy Dąbrowka na tle powiatu wołomińskiego



Źródło: opracowanie własne

2. DEMOGRAFIA

W latach 2019–2023 średnia liczba ludności w gminie Dąbrówka wynosiła 8 460 osób, co stanowiło wartość średnią w porównaniu do pozostałych gmin. Na przestrzeni analizowanych lat gmina Dąbrówka charakteryzowała się wzrostem liczby ludności o 6,15%, co również uplasowało ją na średnim poziomie w stosunku do wartości osiągniętych w jednostkach referencyjnych. Szczegółowe dane dotyczące liczby ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019–2023 zawiera **Tabela 1**.

Tabela 1. Liczba ludności ogółem w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019–2023

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/23
Dąbrówka	8 150	8 453	8 484	8 560	8 651	6,15%
Klembów	9 968	10 696	10 873	11 097	11 356	13,92%
Brańszczyk	8 252	8 274	8 251	8 150	8 082	-2,06%
Powiat wołomiński	249 299	267 541	270 560	273 411	275 871	10,66%
Województwo mazowieckie	5 423 168	5 517 616	5 512 794	5 510 612	5 510 527	1,61%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W analizowanych latach w gminie Dąbrówka została odnotowana zbliżona liczba kobiet i mężczyzn, gdzie kobiety liczyły średnio 4 219 osób, a mężczyźni - 4 241. Co więcej, w latach 2019–2023 w gminie Dąbrówka nastąpiła podobna procentowa liczby kobiet i mężczyzn, która wyniosła kolejno +6,24% i +6,05%. Szczegółowe dane dotyczące liczby ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w podziale na płeć w latach 2019–2023 zawiera **Tabela 2**.

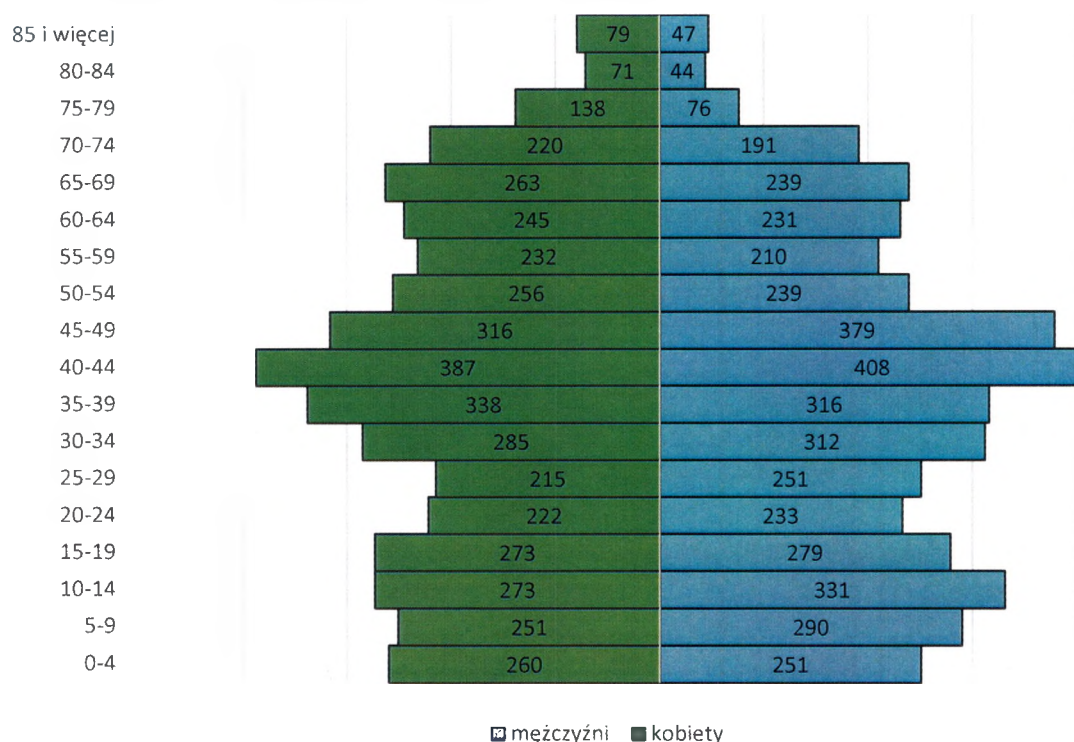
Tabela 2. Liczba ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w podziale na płeć w latach 2019–2023

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/23
Kobiety						
Dąbrówka	4 070	4 211	4 223	4 265	4 324	6,24%
Klembów	5 045	5 410	5 492	5 611	5 740	13,78%
Brańszczyk	4 194	4 188	4 172	4 122	4 089	-2,50%
Powiat wołomiński	129 199	137 702	139 359	140 938	142 185	10,05%
Województwo mazowieckie	2 828 145	2 875 257	2 873 378	2 872 371	2 872 053	1,55%
Mężczyźni						
Dąbrówka	4 080	4 242	4 261	4 295	4 327	6,05%
Klembów	4 923	5 286	5 381	5 486	5 616	14,08%
Brańszczyk	4 058	4 086	4 079	4 028	3 993	-1,60%
Powiat wołomiński	120 100	129 839	131 201	132 473	133 686	11,31%
Województwo mazowieckie	2 595 023	2 642 359	2 639 416	2 638 241	2 638 474	1,67%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2023 roku w gminie Dąbrówka została odnotowana podobna liczba kobiet i mężczyzn (kobiety: 4 324, mężczyźni: 4 327). Jednak z piramidy wieku wynika, że rozkład ludności na poszczególne grupy wiekowe jest inny w zależności od płci. Liczba mężczyzn przeważa nad liczbą kobiet wśród ludności między 5 a 34 rokiem życia oraz 40 a 49 rokiem życia. Natomiast wyższą liczbą kobiet nad liczbą mężczyzn charakteryzowały następujące przedziały wiekowe: do 4 roku życia, między 35 a 39 rokiem życia, a także od 50 roku życia wzwyż. Szczegółowe dane dotyczące piramidy wieku ludności w gminie Dąbrówka w 2023 roku zawiera **Wykres 1**.

Wykres 1. Piramida wieku ludności w gminie Dąbrówka w 2023 roku



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Gmina Dąbrówka w latach 2019-2023 cechowała się drugą najwyższą, po gminie Brańszczyk, liczbą ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w odniesieniu do pozostałych jednostek referencyjnych (średnio 70,16). Wartość ta zbliżona była do tej, która została odnotowana dla województwa mazowieckiego – średnio 69,82. Ponadto gmina Dąbrówka charakteryzowała się stosunkowo wysokim procentowym przyrostem analizowanego wskaźnika (+9,68%). Szczegółowe dane dotyczące liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 3**.

Tabela 3. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/23
Dąbrówka	66,1	70,4	70,8	71,0	72,5	9,68%
Klembów	64,8	67,3	67,5	67,8	68,0	4,94%
Brańszczyk	63,7	70,6	73,3	73,4	74,3	16,64%
Powiat wołomiński	65,8	65,8	66,3	66,7	66,9	1,67%
Województwo mazowieckie	69,6	68,8	69,6	70,3	70,8	1,72%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Natomiast w przypadku liczby ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym wartość odnotowana w gminie Dąbrówka ukształtowała się na średnim poziomie - 78,68. Ponadto analizowana gmina między 2019 a 2023 rokiem odznaczała się najwyższym spośród wszystkich jednostek referencyjnych przyrostem procentowym analizowanego wskaźnika – wzrost o 5,84%. Szczegółowe dane dotyczące liczby ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku

przedprodukcyjnym w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 4**.

Tabela 4. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/23
Dąbrówka	75,4	79,3	79,9	79,0	79,8	5,84%
Klembów	75,3	69,6	69,3	68,8	69,3	-7,97%
Brańszczyk	105,7	109,4	108,9	110,7	109,7	3,78%
Powiat wołomiński	75,3	73,2	73,1	73,8	75,3	0,00%
Województwo mazowieckie	113,6	111,7	111,5	112,7	114,8	1,06%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na przestrzeni analizowanych lat gmina Dąbrówka odznaczała się stosunkowo niską liczbą ludności przypadającą na 1 km² - średnia wartość wynosiła 77,48. Przy tym omawiana gmina charakteryzowała się jedną z większych zmian procentowych wskaźnika (+6,30%). Szczegółowe dane dotyczące liczby ludności na 1 km² w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 5**.

Tabela 5. Liczba ludności na 1 km² w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/23
Dąbrówka	74,6	77,4	77,7	78,4	79,3	6,30%
Klembów	116,3	124,8	126,9	129,5	132,5	13,93%
Brańszczyk	49,6	49,7	49,6	48,7	48,5	-2,22%
Powiat wołomiński	261,4	280,6	283,7	286,7	289,3	10,67%
Województwo mazowieckie	152,5	155,2	155,0	155,0	155,0	1,64%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2019–2023 w gminie Dąbrówka odnotowano ogólny dodatni przyrost naturalny na 1 000 ludności, wynoszący 0,46. W poszczególnych latach wskaźnik ten przyjmował zarówno wartości dodatnie (2019, 2020, 2023), jak i ujemne (2021, 2022). Szczegółowe dane dotyczące przyrostu naturalnego na 1 000 ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 6**.

Tabela 6. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Dąbrówka	1,84	0,12	-0,71	-0,35	1,40
Klembów	-0,20	2,35	-2,51	-0,09	0,36
Brańszczyk	-3,39	-10,16	-10,21	-9,40	-8,37
Powiat wołomiński	4,08	2,62	0,61	1,38	0,95
Województwo mazowieckie	0,35	-1,96	-3,54	-2,24	-2,35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na przestrzeni analizowanych lat gmina Dąbrówka wraz z większością jednostek referencyjnych odznaczały się dodatnim saldem migracji ludności. Pod względem wysokości omawianego wskaźnika gmina Dąbrówka uplasowała się na umiarkowanym poziomie – średnio 6,54. Szczegółowe dane

dotyczące salda migracji na 1 000 ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 7**.

Tabela 7. Saldo migracji na 1 000 ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Dąbrówka	4,9	4,9	5,0	8,8	9,1
Klembów	8,8	12,8	18,8	20,4	23,5
Brańszczyk	-0,2	-3,2	-1,1	-3,7	1,6
Powiat wołomiński	12,5	9,7	10,6	9,3	8,1
Województwo mazowieckie	3,3	2,2	2,4	2,0	2,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

WNIOSKI DOTYCZĄCE ROZDZIAŁU DEMOGRAFIA

- W latach 2019-2023 gmina Dąbrówka liczyła średnio 8 460 mieszkańców, a ich liczba z roku na rok ulegała zwiększeniu – przyrost liczby ludności o 6,15%.
- W 2023 roku w gminie Dąbrówka została odnotowana zbliżona liczba kobiet i mężczyzn. Jednak w poszczególnych grupach wiekowych występowały wyraźne różnice – wśród ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym przeważali mężczyźni, natomiast wśród ludności w wieku poprodukcyjnym dominowały kobiety.
- Gmina Dąbrówka w analizowanych latach charakteryzowała się stosunkowo wysokim obciążeniem demograficznym, biorąc przede wszystkim pod uwagę ludność w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym.
- Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca osoby w wieku przedprodukcyjnym utrzymywała się na umiarkowanym poziomie. Jednak między 2019 a 2023 rokiem został odnotowany wzrost tego wskaźnika o 5,84%, co wskazuje na postępujące starzenie się społeczeństwa.
- Na przestrzeni analizowanych lat gmina Dąbrówka charakteryzowała się niską gęstością zaludnienia w porównaniu do jednostek referencyjnych – średnio 77,48 osób na 1 km². Jednak między 2019 a 2023 rokiem odnotowano stosunkowo wysoki wzrost tego wskaźnika.
- W większości analizowanych lat przyrost naturalny w gminie Dąbrówka był dodatni. Natomiast w latach 2021-2022 osiągnął wartości ujemne.
- Saldo migracyjne w latach 2019-2023 w gminie Dąbrówka utrzymywało się na dodatnim poziomie.

3. WYCHOWANIE I EDUKACJA

3.1. ŻŁOBKI I PRZEDSZKOLA

W ciągu analizowanych lat na terenie gminy Dąbrówka mieszkało średnio 302 dzieci w wieku żłobkowym (do 3 lat). Była to największa umiarkowana liczba w porównaniu do gmin referencyjnych. Ponadto wskaźnik ten odznaczał się najmniejszym spadkiem spośród wszystkich analizowanych jednostek (-6,62%). Natomiast żadne dziecko nie zostało objęte opieką żłobkową na terenie gminy Dąbrówka, ze względu na brak takiego obiektu na terenie gminy. Szczegółowe dane dotyczące liczby dzieci w wieku żłobkowym (do 3 lat) oraz ich odsetek objęty opieką w żłobkach w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 8**.

Tabela 8. Liczba dzieci w wieku żłobkowym (do 3 lat) oraz ich odsetek objęty opieką w żłobkach w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/23
dzieci w wieku do 3 lat						
Dąbrówka	302	329	312	287	282	-6,62%
Klembów	373	413	383	378	344	-7,77%
Brańszczyk	279	282	277	248	239	-14,34%
Powiat wołomiński	10 090	10 284	9 891	9 327	8 740	-13,38%
Województwo mazowieckie	182 007	174 956	168 335	159 392	149 184	-18,03%
odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach [%]						
Dąbrówka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Klembów	0,0	0,0	5,0	5,3	6,4	-
Brańszczyk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Powiat wołomiński	10,3	9,1	11,3	13,0	14,2	-
Województwo mazowieckie	13,5	14,1	16,6	19,5	20,9	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na terenie gminy Dąbrówka znajduje się 1 przedszkole prowadzone przez jednostkę samorządu gminnego. Natomiast więcej funkcjonuje oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych, których liczba w Dąbrówce wynosi 6. Ponadto w Dąbrówce działają również 2 przedszkola prywatne - Przedszkole Niepubliczne "Wyspa Malucha" we Wszeborach i Przedszkole Niepubliczne "Bajkowy Świat" w Chajętach.

W latach 2019-2023 gmina Dąbrówka charakteryzowała się wysoką liczbą dzieci w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3-6 lat w stosunku do gmin referencyjnych (średnio 836,00). Jednocześnie została w tej gminie odnotowana najniższa zmiana procentowa na poziomie 11,76%. Szczegółowe dane dotyczące liczby dzieci w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3-6 lat w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 9**.

Tabela 9. Liczba dzieci w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3-6 lat w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2020/23
Dąbrówka	-	797,1	821,7	834,4	890,8	11,76%
Klembów	-	682,1	695,0	798,0	773,7	13,43%
Brańszczyk	-	756,5	789,5	835,1	897,9	18,69%

Powiat wołomiński	-	924,7	942,4	984,2	999,3	8,07%
Województwo mazowieckie	-	919,8	939,8	987,2	997,1	8,40%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

3.2. SZKOŁY PODSTAWOWE

W analizowanych latach gmina Dąbrówka wyróżniała się jedną z najwyższych średnich liczby uczniów przypadających na oddział w szkołach podstawowych. W latach 2019–2020 wskaźnik ten wynosił 19 uczniów, natomiast w latach 2021–2023 obniżył się do 18 uczniów. Szczegółowe dane dotyczące liczby uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych ogółem w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019–2023 zawiera **Tabela 10**.

Tabela 10. Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach podstawowych ogółem w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019–2023

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Dąbrówka	19	19	18	18	18
Klembów	13	13	14	14	14
Brańszczyk	9	9	9	9	8
Powiat wołomiński	19	19	19	20	19
Województwo mazowieckie	17	17	17	18	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2024 roku na terenie gminy Dąbrówka funkcjonowały 4 szkoły publiczne. Największą liczbą uczniów charakteryzowała się Szkoła Podstawowa im. C. K. Norwida w Dąbrówce, podczas gdy w pozostałych placówkach liczba uczniów wynosiła średnio 161. Warto również przy tym podkreślić, że sieć szkół oceniana jest jako dobrze funkcjonująca zarówno pod względem dostępności (dogodne położenie), jak i efektywności ekonomicznej. Szczegółowe dane dotyczące liczby uczniów szkół podstawowych w gminie Dąbrówka (stan na 21.12.2024) zawiera **Tabela 11**.

Tabela 11. Liczba uczniów szkół podstawowych w gminie Dąbrówka (stan na 21.12.2024)

Szkoła podstawowa	31.12.2024
Szkoła Podstawowa im. C. K. Norwida w Dąbrówce	392
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Guzowatce	147
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Bitwy Warszawskiej 1920 Roku w Józefowie	176
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Adeli Goszczyńskiej we Wszeborach	160

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy Dąbrówka.

W porównaniu do analizowanych jednostek referencyjnych gmina Dąbrówka cechowała się jednym z niższych współczynników skolaryzacji netto w szkolnictwie podstawowym, wynoszącym średnio 92,74%. Dodatkowo na przestrzeni analizowanych lat odnotowano umiarkowany spadek tego wskaźnika o 5,75 punktu procentowego w stosunku do pozostałych jednostek. Szczegółowe dane dotyczące współczynnika skolaryzacji netto (szkolnictwo podstawowe) w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019–2023 zawiera **Tabela 12**.

Tabela 12. Współczynnik skolaryzacji netto (szkolnictwo podstawowe) w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019–2023 [%]

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Dąbrówka	93,45	95,25	93,16	94,16	87,70
Klembów	98,36	99,05	89,62	89,35	90,00

Brańszczyk	95,62	90,93	88,95	83,63	85,00
Powiat wołomiński	99,80	101,69	95,69	96,97	95,40
Województwo mazowieckie	96,81	98,03	97,07	98,60	95,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2019–2023 średnie wyniki egzaminów ósmoklasisty w gminie Dąbrówka należały do najniższych spośród analizowanych jednostek, osiągając średni poziom 52,03%. Ponadto, w porównaniu do jednostek referencyjnych, w gminie Dąbrówka odnotowano jeden z dwóch zarejestrowanych spadków na poziomie -3 punktów procentowych. Szczegółowe dane dotyczące średnich wyników z egzaminów ósmoklasisty w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019–2023 zawiera **Tabela 13**.

Tabela 13. Średnie wyniki z egzaminów ósmoklasisty w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019–2023 [%]

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Dąbrówka	48,05	68,14	40,04	59,05	44,90
Klembów	56,64	85,37	60,95	59,60	45,42
Brańszczyk	47,50	60,52	56,13	57,86	52,68
Powiat wołomiński	43,23	46,33	56,88	64,13	68,60
Województwo mazowieckie	61,75	58,86	63,91	62,01	62,72

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie.

Osiągnięcia szkół podstawowych w gminie Dąbrówka w ostatnich latach obejmują szeroki zakres działań edukacyjnych, kulturalnych, sportowych oraz społecznych. Wyróżniają się zarówno sukcesy uczniów w konkursach i olimpiadach, jak i aktywne uczestnictwo w projektach oraz programach edukacyjnych. Do najważniejszych osiągnięć należą:

- **Uczestnictwo i wysokie osiągnięcia uczniów w konkursach, olimpiadach i zawodach:**
 - uczniowie szkół podstawowych brali udział w licznych konkursach o różnorodnej tematyce (m.in. literackie, wokalne, matematyczne, plastyczne, historyczne); olimpiadach przedmiotowych (m.in. informatyka) oraz turniejach i zawodach sportowych (m.in. piłka nożna, bieg przełajowy), w których osiągnęli wiele sukcesów.
- **Uczestnictwo w projektach i programach edukacyjnych:**
 - Szkoły podstawowe brały udział w wielu edukacyjnych i profilaktycznych projektach ogólnopolskich o tematyce sportowej, ekologicznej, wojskowej czy psychologicznej. Ponadto wśród szkół pojawiał się również udział w międzynarodowych projektach/programach edukacyjnych, takich jak Euroweek, eTwinning, Erasmus+, które dały uczniom możliwość zdobywania nowych doświadczeń i rozwijania kompetencji językowych.
- **Działalność społeczna:**
 - Szkoły podstawowe dołączają się do regionalnych i ogólnopolskich akcji dotyczących zdrowia psychicznego, ekologii oraz pielęgnowania pamięci narodowej. Ponadto uczniowie aktywnie uczestniczą w szkolnych organizacjach uczniowskich, a także razem z nauczycielami i rodzicami uczestniczą w życiu kulturalnym Gminy Dąbrówka.
- **Działalność charytatywna:**
 - Szkoły podstawowe organizują na swoim terenie akcje charytatywne dla osób potrzebujących, polegające na zbiórce odzieży, żywności czy funduszy.
- **Rozwój i modernizacja infrastruktury:**
 - Szkoły podstawowe sukcesywnie doposażają swoje pracownie w nowoczesny sprzęt, w tym monitory interaktywne, sprzęt komputerowy oraz pomoce dydaktyczne, a także

tworzą nowe pracownie tematyczne (np. pracownia ekologiczna), jednocześnie wzbogacając swoją ofertę edukacyjną.

Potrzeby inwestycyjne szkół podstawowych w gminie Dąbrówka w 2025 roku obejmują szeroki zakres działań związanych z modernizacją infrastruktury, poprawą warunków nauki oraz zwiększeniem bezpieczeństwa uczniów. Zalicza się do nich:

- **Modernizacja i rozbudowa infrastruktury szkolnej:**
 - W placówkach konieczna jest kompleksowa termomodernizacja budynków, w tym modernizacja systemów grzewczych i wentylacyjnych oraz instalacja klimatyzacji w salach lekcyjnych. Dodatkowo szkoły wskazują na potrzebę remontów wewnętrznych, takich jak wymiana instalacji elektrycznej, podłóg oraz modernizacja pomieszczeń administracyjnych i socjalnych. Niektóre placówki wymagają również rozbudowy, szczególnie o nowe sale lekcyjne i oddziały przedszkolne, aby sprostać rosnącej liczbie uczniów.
- **Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej:**
 - Szkoły zgłaszają zapotrzebowanie na modernizację oraz rozbudowę boisk sportowych, w tym budowę pełnowymiarowych obiektów wielofunkcyjnych z bieżniami i skoczniami w dal. Istotnym elementem jest również poprawa infrastruktury hal sportowych i sal gimnastycznych. W zakresie rekreacji pojawia się potrzeba tworzenia nowych placów zabaw, siłowni oraz stref relaksu dla uczniów starszych klas.
- **Wypożyczenie w nowoczesne technologie:**
 - Wzrost znaczenia technologii w edukacji sprawia, że szkoły planują zakup nowoczesnego sprzętu komputerowego oraz tworzenie specjalistycznych pracowni przedmiotowych, w tym z wykorzystaniem sztucznej inteligencji (AI). W ramach tych działań przewidziane jest również wyposażenie sal lekcyjnych w pomoce dydaktyczne oraz nowoczesne rozwiązania multimedialne.
- **Poprawa bezpieczeństwa i dostępności:**
 - Ważnym aspektem inwestycji jest zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na terenie szkół poprzez rozbudowę systemów monitoringu oraz wdrożenie systemów kontroli dostępu. Szkoły zwracają także uwagę na konieczność poprawy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, w tym przebudowę wejść i korytarzy zgodnie z obowiązującymi standardami. Dodatkowo postulowana jest poprawa infrastruktury drogowej wokół placówek, w tym budowa bezpiecznych parkingów i ścieżek dla pieszych.

Szkoły podstawowe funkcjonujące na terenie gminy Dąbrówka zgłaszają zapotrzebowanie kadrowe w kilku kluczowych obszarach:

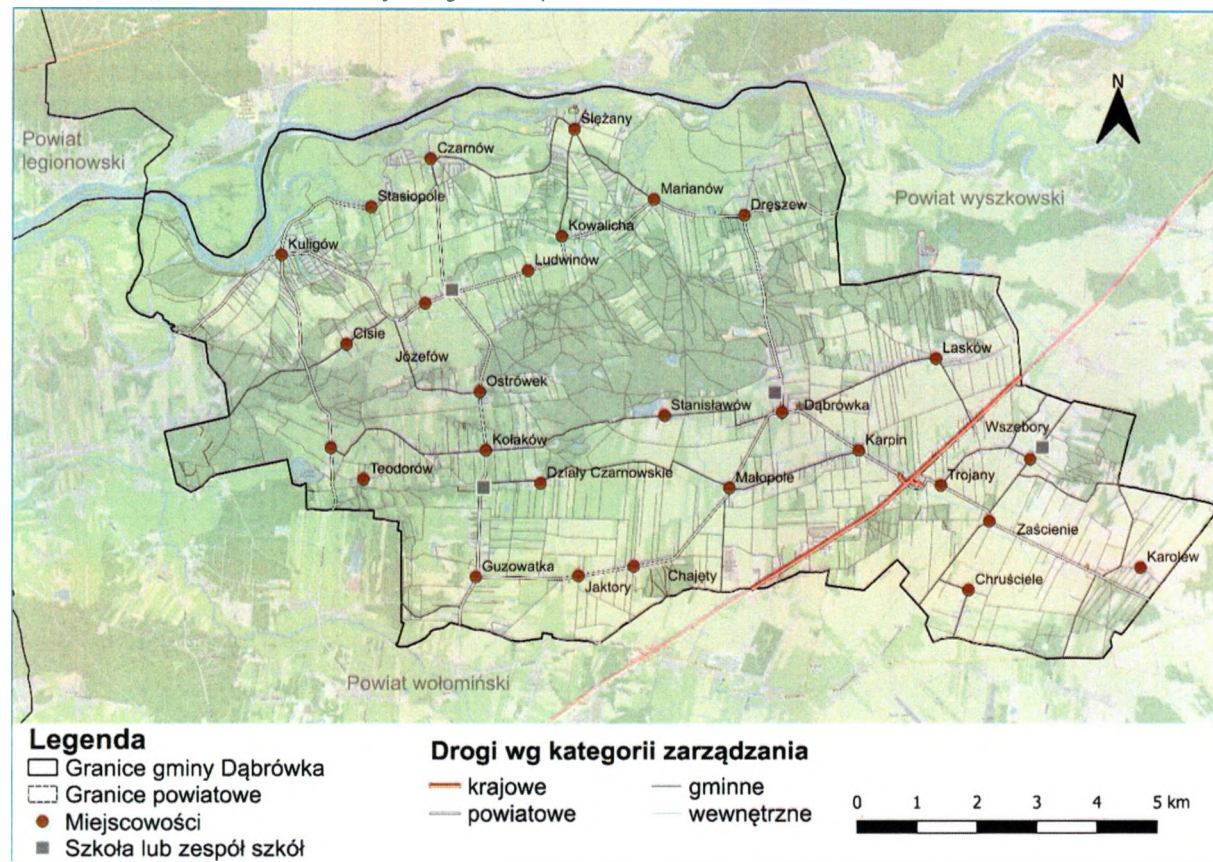
- **Nauczyciele przedmiotowi:**
 - Występuje zapotrzebowanie na nauczycieli przedmiotów ścisłych, języków obcych oraz Edukacji dla Bezpieczeństwa (EDB). Ponadto, jeden z priorytetów stanowi znalezienie koordynatora do projektów językowych.
- **Nauczyciele wspomagający i specjaliści:**
 - Istnieje potrzeba zatrudnienia nauczycieli współorganizujących procesy edukacyjne dla uczniów ze specjalnymi potrzebami, w tym z Autyzmem i Zespołem Aspergera. Ponadto szkoły wskazują na konieczność zwiększenia liczby godzin pracy psychologów, logopedów, pedagogów oraz specjalistów integracji sensorycznej. Duże znaczenie ma także organizacja zajęć wspierających rozwój społeczny, takich jak Trening Umiejętności Społecznych.

- **Pracownicy techniczni:**

- Jedną z istotnych potrzeb jest zatrudnienie specjalisty ds. serwisowania i naprawy sprzętu komputerowego oraz elektronicznego.

Z przedstawionej poniżej mapy wynika, że szkoły podstawowe zlokalizowane na terenie gminy Dąbrowka są dostępne przede wszystkim dla ludności zamieszkującej część wschodnią, południową i zachodnią. Natomiast najmniejszą dostępnością do szkół podstawowych cechują się obszary znajdujące się w północnej części gminy, a także tereny obrzeżne, gdzie dystans do placówek edukacyjnych jest stosunkowo duży. Szczegółowe dane dotyczące dostępu do szkół podstawowych w gminie Dąbrowka przedstawia **Mapa 3**.

Mapa 3. Dostęp do Szkół Podstawowych w gminie Dąbrowka

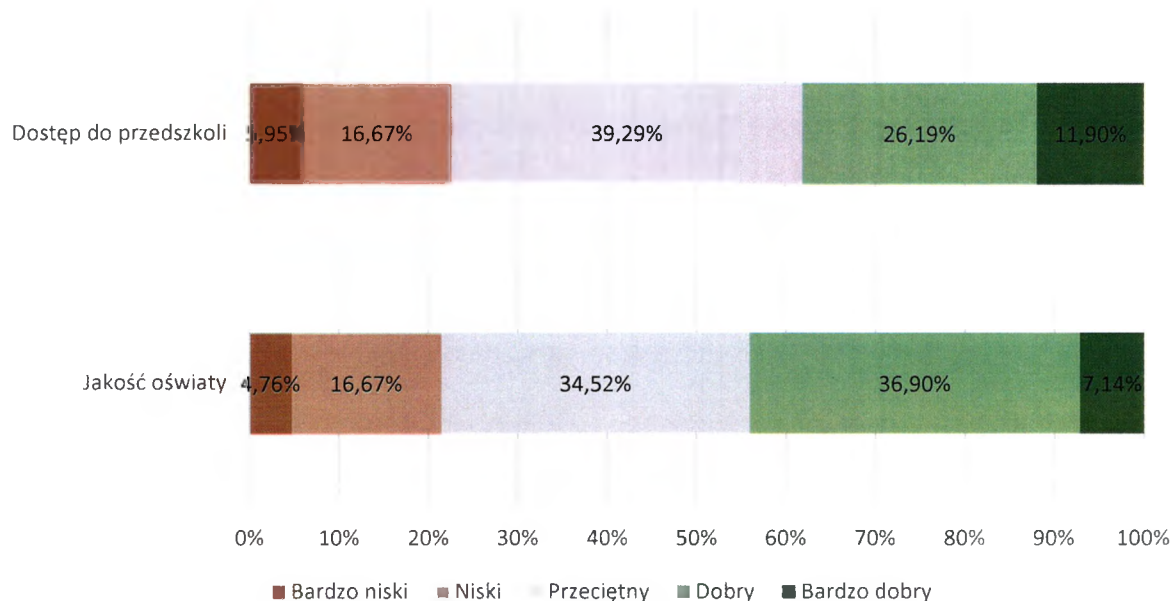


Źródło: opracowanie własne na podstawie bdot10k

Największa część mieszkańców gminy Dąbrowka (39,29%) oceniła dostęp do przedszkoli jako przeciętny. Duża część respondentów wskazała również na dobry dostęp do przedszkoli (26,19%). 16,67% oceniło go jako niski. Bardzo niską dostępność wskazało 5,95% respondentów, a 11,90% uznało ją za bardzo dobrą.

Jakość oświaty została oceniona jako dobra przez największy odsetek ankietowanych (36,90%). Przeciętną jakość wskazało 34,52% respondentów, a niską – 16,67%. Bardzo niską jakość oświaty zadeklarowało 4,76% mieszkańców, natomiast 7,14% oceniło ją jako bardzo dobrą. Szczegółowe informacje dotyczące oceny wybranych aspektów społecznego funkcjonowania gminy Dąbrowka: dostęp do przedszkoli i jakość oświaty przedstawia **Wykres 2**.

Wykres 2. Ocena wybranych aspektów społecznego funkcjonowania gminy Dąbrówka: dostęp do przedszkoli i jakość oświaty



Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety CAWI, N=84.

WNIOSKI DOTYCZĄCE ROZDZIAŁU WYCHOWANIE I EDUKACJA

- W latach 2019-2023 na terenie gminy Dąbrówka nie funkcjonował żaden żłobek – żadne dziecko nie zostało objęte opieką żłobkową, mimo stosunkowo wysokiej średniej liczby dzieci w wieku żłobkowym oraz najmniejszego spadku ich liczby spośród analizowanych jednostek.
- W gminie Dąbrówka w analizowanych latach działało jedno przedszkole prowadzone przez jednostkę samorządu gminnego. Średnia liczba dzieci w przedszkolach na 1 000 dzieci w wieku 3-6 lat (836) oraz przyrost procentowy (+11,76%) były stosunkowo wysokie w porównaniu do gmin referencyjnych.
- Gmina Dąbrówka, mimo że charakteryzowała się jedną z najwyższych liczb uczniów przypadających na jeden oddział w szkołach podstawowych ogółem (18,40), odznaczała się jednym z najniższych współczynników skolaryzacji (92,74%).
- Wśród publicznych szkół podstawowych funkcjonujących na terenie gminy Dąbrówka znacząco największą liczbą uczniów w 2023 roku odznaczała się Szkoła Podstawowa im. C. K. Norwida w Dąbrówce (392 uczniów).
- Szkoły podstawowe w gminie Dąbrówka aktywnie uczestniczą w licznych programach edukacyjnych oraz inicjatywach kulturalnych i ekologicznych, co przyczynia się do wszechstronnego rozwoju uczniów. Jednocześnie placówki te zgłaszają istotne potrzeby inwestycyjne, obejmujące rozbudowę infrastruktury oraz doposażenie w nowoczesne pomoce dydaktyczne, a także potrzeby kadrowe w postaci specjalistów.
- Z ankiety CAWI wynika, że dostęp do szkół i jakość oświaty oceniana jest przez większość mieszkańców gminy na kolejno umiarkowanym i dobrym poziomie.

4. POLITYKA SPOŁECZNA

Gmina Dąbrówka w latach 2019-2023 w porównaniu do gminnych jednostek referencyjnych cechowała się najniższą liczbą ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej, która plasowała się średnio na poziomie 197,20 osób. Ponadto, w analizowanym okresie odnotowano największy spadek procentowy wskaźnika w tej gminie, który wyniósł -60,87%. Przy tym należy zaznaczyć, że dane raportowane do Bazy Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego są często uogólnione lub agregowane na podstawie określonych wskaźników, które mogą nie uwzględniać szczegółowych informacji dostępnych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej. Szczegółowe dane dotyczące liczby ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 14**.

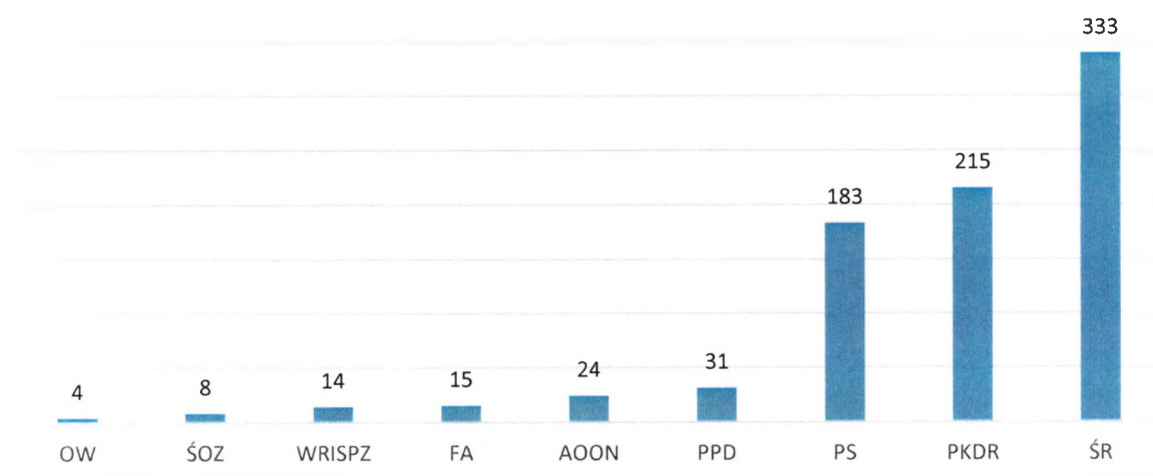
Tabela 14. Liczba ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/23
Dąbrówka	299	263	179	128	117	-60,87%
Klembów	401	338	286	251	266	-33,67%
Brańszczyk	770	654	576	558	655	-14,94%
Powiat wołomiński	8 735	7 645	6 844	6 172	5 668	-35,11%
Województwo mazowieckie	208 731	187 461	167 354	153 083	149 358	-28,44%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2024 roku duża liczba rodzin skorzystała ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Trudno natomiast oszacować całkowitą liczbę korzystających ze wsparcia jednostki z uwagi na to, że część rodzin korzysta z kilku rodzajów wsparcia zaś inne tylko z jednego. Jednak można stwierdzić, że największa liczba rodzin skorzystała z systemu Świadczeń rodzinnych (333) i Programu Powiatowej Karty Rodziny TakRodzina.pl (215). Stosunkowo dużo rodzin skorzystało również z Programu Powiatowej Karty Rodziny TakRodzina.pl (215) oraz systemu pomocy społecznej (183). Szczegółowe dane dotyczące liczby rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2024 roku zawiera **Wykres 3**.

Wykres 3. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2024 roku



Źródło: opracowanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrówce.

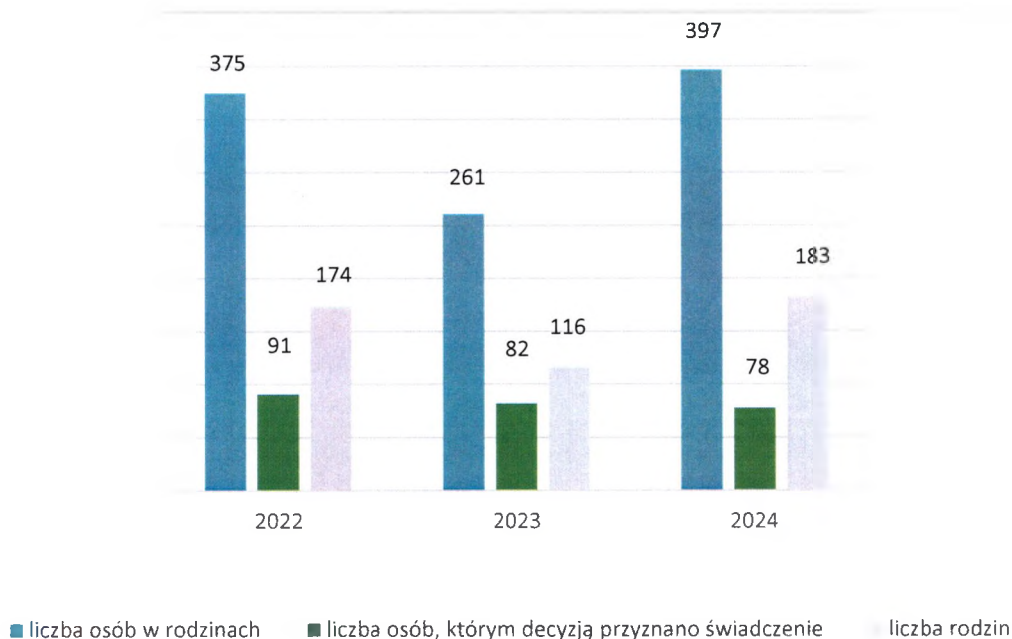
Dodatkowe informacje do powyższego wykresu:

- **OW** – Program „Opieka wytchnieniowa”
- **ŚOZ** – świadczenia opieki zdrowotnej finansowane ze środków publicznych

- **WRISPZ** – wsparcie rodziny i system pieczy zastępczej
- **FA** – fundusz alimentacyjny
- **AOON** – Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”
- **PPD** – przeciwdziałanie przemocy domowej
- **PS** – pomoc społeczna
- **PKDR** – powiatowa karta dużej rodziny
- **ŚR** – świadczenia rodzinne

W latach 2022-2024 liczba osób, której decyzją przyznano świadczenie z roku na rok ulegała stopniowemu zmniejszaniu się z 91 osób w 2022 roku do 78 w 2024 roku, co stanowiło spadek o 14,28%. Jednocześnie wzrosła liczba rodzin objętych pomocą w ramach systemu pomocy społecznej oraz liczba osób w tych rodzinach – nastąpił wzrost kolejno o 5,17% i 5,87%. Warto również podkreślić, że w ostatnich latach zmniejszyła się liczba rodzin korzystających ze wsparcia finansowego w ramach systemu pomocy społecznej. To pozytywne zjawisko, świadczące o stopniowej poprawie sytuacji materialnej mieszkańców gminy Dąbrowka. Szczegółowe dane dotyczące liczby osób, liczby osób w rodzinach i liczby rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Dąbrowka w latach 2022-2024 zawiera **Wykres 4**.

Wykres 4. Liczba osób, liczba osób w rodzinach i liczba rodzin objęte pomocą społeczną w gminie Dąbrowka w latach 2022-2024



Źródło: Opracowanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowce na podstawie MRiPS-03 za 2022, 2023 i 2024 rok.

Do głównych przyczyn korzystania z pomocy społecznej w gminie Dąbrowka w latach 2022-2024 należy ubóstwo, niepełnosprawność, przemoc w rodzinie oraz długotrwała lub ciężka choroba. W 2024 roku z powodu tych czynników skorzystało 39, 31, 29 oraz 25 osób. Szczegółowe dane dotyczące przyczyn korzystania z pomocy społecznej w gminie Dąbrowka w latach 2022-2024 zawiera **Tabela 15**.

Tabela 15. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w gminie Dąbrowka w latach 2022-2024

Jednostka	2022	2023	2024
Ubóstwo	41	39	39
Niepełnosprawność	30	27	29
Długotrwała lub ciężka choroba	25	19	25
Przemoc w rodzinie/ przemoc domowa	24	26	31
Bezrobocie	14	12	14
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	13	17	19

Zdarzenia losowe	6	2	2
Alkoholizm	9	10	6
Bezdomność	1	3	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	1	3	3
Sytuacja kryzysowa	1	1	0
Trudności po zwolnieniu z ZK	0	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowce.

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w ramach zadań własnych w gminie Dąbrowka w latach 2021-2023 wynosiła średnio 99,33 osoby. Najwięcej osób skorzystało z posiłków (37,00) oraz zasiłków stałych (27,33). Ponadto na przestrzeni analizowanych lat został odnotowany spadek wartości wskaźnika o 34,40%. Szczegółowe dane dotyczące liczby osób korzystających z pomocy społecznej w ramach zadań własnych w latach 2021-2023 zawiera **Tabela 16**.

Tabela 16. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w ramach zadań własnych w gminie Dąbrowka w latach 2021-2023

Rodzaj świadczeń	Liczba osób		
	2021	2022	2023
Ogółem	125	91	82
			W tym:
Zasiłki stałe	31	25	26
Zasiłki okresowe	6	4	6
Schronienie	1	0	1
Posiłek	51	33	27
Ubranie	0	0	0
Usługi opiekuńcze – ogółem	8	0	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu MRiPS-03.

W latach 2019-2024 liczba wniosków o przyznanie świadczeń z pomocy społecznej w gminie Dąbrowka utrzymywała się średnio na poziomie 203 wniosków. W 2022 roku nastąpił gwałtowny wzrost ich liczby z powodu napływu uchodźców z Ukrainy, który utrzymał się do 2023 roku. Szczegółowe dane dotyczące liczby wniosków o przyznanie świadczeń z pomocy społecznej w gminie Dąbrowka w latach 2019-2024 **Tabela 17**.

Tabela 17. Liczba wniosków o przyznanie świadczeń z pomocy społecznej w gminie Dąbrowka w latach 2019-2024

2019	2020	2021	2022	2023	2024
172	157	173	415	188	113
			(w tym 344 osób pochodzenia ukraińskiego)	(w tym 58 osób pochodzenia ukraińskiego)	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowce.

W latach 2019-2024 osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności korzystały ze świadczeń rodzinnych oraz pomocy społecznej. Natomiast od 2021 roku również z usługi asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej, co wpłynęło na wzrost ogólnej liczby osób tego typu korzystających ze świadczeń z 228 do 282 osób (wzrost o 23,68%). Należy przy tym podkreślić, że znacząca większość korzystała ze świadczeń rodzinnych – średnio 204,67 osób. Szczegółowe dane dotyczące liczby osób z orzeczeniem o niepełnosprawności w gminie Dąbrowka w latach 2019-2024 zawiera **Tabela 18**.

Tabela 18. Liczba osób z orzeczeniem o niepełnosprawności korzystających ze świadczeń w gminie Dąbrowka w latach 2019-2024

Rodzaj świadczenia	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Świadczenia rodzinne	185	186	200	208	220	229
Pomoc społeczna	43	45	40	30	27	29

Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej	-	-	18	26	24	24
---	---	---	----	----	----	----

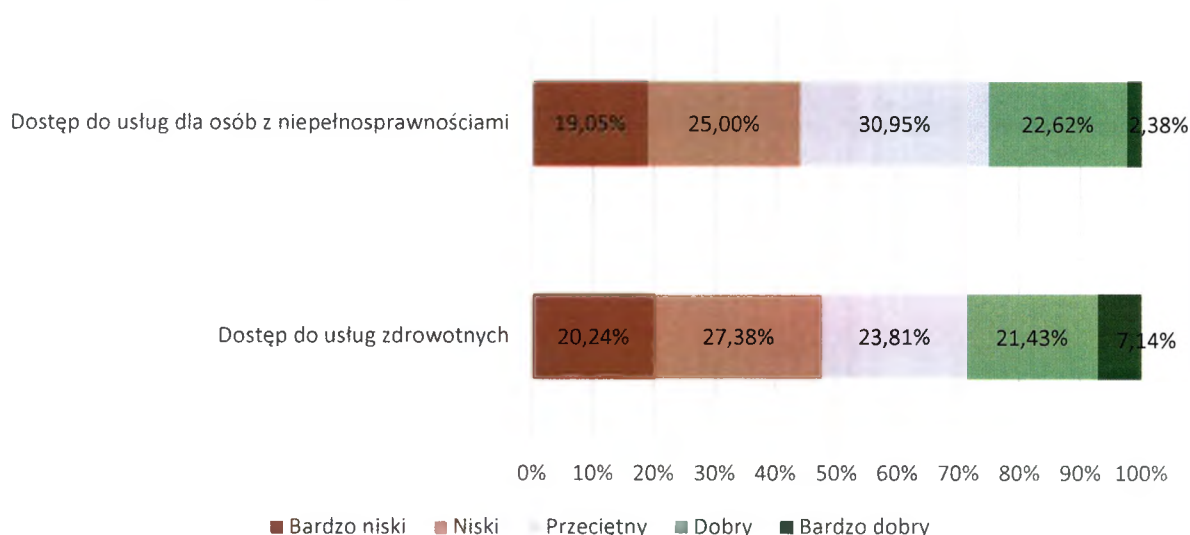
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrówce.

W latach 2019-2024 na terenie gminy Dąbrówka nie funkcjonowała żadna placówka prowadząca formy wsparcia dla osób z niepełnosprawnością.

W gminie Dąbrówka mieszkańcy ocenili dostęp do usług jako przeciętny przez największą grupę respondentów (30,95%). Zbliżona liczba respondentów uznała go za niski i dobry – kolejno 25,00% i 22,62%. Bardzo niski dostęp wskazało 22,62% ankietowanych mieszkańców, natomiast tylko 2,38% oceniło ten dostęp na bardzo dobry.

Dostęp do usług zdrowotnych został oceniony jako niski przez 27,38% ankietowanych, a 23,81% uznało go za przeciętny. Za dobrym dostępem opowiedziało się 21,43% respondentów, natomiast za bardzo dobrą – 7,14%. Największa grupa mieszkańców (20,24%) uznała dostęp do usług zdrowotnych za bardzo niski. Szczegółowe dane dotyczące oceny wybranych aspektów społecznego funkcjonowania gminy Dąbrówka: dostęp do usług dla osób z niepełnosprawnościami i dostęp do usług zdrowotnych przedstawia **Wykres 5**.

Wykres 5. Ocena wybranych aspektów społecznego funkcjonowania gminy Dąbrówka: dostęp do usług dla osób



Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety CAWI, N=84.

WNIOSKI DOTYCZĄCE ROZDZIAŁU POLITYKA SPOŁECZNA

- Według danych BDL GUS analizowanym okresie gmina Dąbrówka wyróżniała się wśród jednostek referencyjnych najniższą średnią liczbą ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej (197,2), a ponadto najwyższym jej spadkiem (-60,87%).
- Zmniejszająca się liczba osób, którym decyzją administracyjną przyznano świadczenia może oznaczać coraz większą liczbę osób i rodzin korzystających ze wsparcia w ramach pracy socjalnej, realizowanej bez konieczności wydawania decyzji administracyjnej.
- Wzrostowy trend liczby rodzin objętych pomocą społeczną może wynikać z realizacji programów wsparcia, takich jak: „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, „Opieka wytchnieniowa”, a także Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową.
- Głównymi przyczynami korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców gminy Dąbrówka w latach 2022-2024 były: ubóstwo, niepełnosprawność, przemoc w rodzinie / przemoc domowa oraz długotrwała lub ciężka choroba.

- W latach 2019-2024 liczba wniosków o przyznanie świadczeń z pomocy społecznej w gminie Dąbrówka utrzymywała się średnio na poziomie 203 wniosków, przy czym w 2022 roku nastąpił gwałtowny wzrost ich liczby z powodu napływu uchodźców z Ukrainy.
- Łączna liczba osób z orzeczeniem o niepełnosprawności, która korzystała ze świadczeń pomocy społecznej wzrosła o 23,68% w 2024 roku względem 2019 roku, wynosząc 282 osoby.
- Według ankiety CAWI większość mieszkańców ocenia dostęp do usług dla osób z niepełnosprawnościami na umiarkowanym poziomie, natomiast dostęp do usług zdrowotnych na poziomie niskim.

5. SPOŁECZEŃSTWO I KAPITAŁ SPOŁECZNY

W wyborach samorządowych, które odbyły się w 2024 roku gmina Dąbrówka charakteryzowała się najwyższą frekwencją wyborczą mieszkańców. Dla wszystkich rodzajów wyborów frekwencja ukształtowała się na podobnym poziomie, wynosząc średnio 66,42%. Szczegółowe dane dotyczące frekwencji wyborczej mieszkańców gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w wyborach samorządowych w 2024 roku zawiera **Tabela 19**.

Tabela 19. Frekwencja wyborcza mieszkańców gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w wyborach samorządowych w 2024 roku [%]

Jednostka	Sejmiki Województw	Rady Powiatów	Rady Gmin, Miast i Miejskie	Wójt, Burmistrz, Prezydent Miasta
Dąbrówka	66,43	66,43	66,41	66,42
Klembów	52,69	52,87	53,09	53,09
Brańszczyk	59,68	59,91	58,86	58,88
Powiat wołomiński	54,40	54,42	54,50	54,44
Województwo mazowieckie	56,99	57,11	57,20	57,04

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

W wyborach do Parlamentu Europejskiego frekwencja wyborcza mieszkańców gminy wyniosła 46,17%, co było najwyższym wynikiem w porównaniu z gminami referencyjnymi. Jednak w skali powiatu wołomińskiego i województwa mazowieckiego była ona niższa, choć podobnie jak w tych jednostkach administracyjnych przekroczyła próg 46%. Szczegółowe dane dotyczące frekwencji wyborczej mieszkańców gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2024 roku zawiera **Tabela 20**.

Tabela 20. Frekwencja wyborcza mieszkańców gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2024 roku [%]

Jednostka	Parlament Europejski
Dąbrówka	46,17
Klembów	42,97
Brańszczyk	37,02
Powiat wołomiński	46,66
Województwo mazowieckie	46,95

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

Podobnie jak w wyborach samorządowych, w wyborach do Sejmu i Senatu gmina Dąbrówka odznaczała się najwyższą frekwencją wyborczą, wynoszącą odpowiednio 80,93% i 80,91%. Wartości te były zbliżone do frekwencji odnotowanej w całym powiecie wołomińskim, gdzie wyniosły one kolejno 80,86% i 80,80%. Szczegółowe dane dotyczące frekwencji wyborczej mieszkańców gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w wyborach do Sejmu i Senatu RP w 2023 roku zawiera **Tabela 21**.

Tabela 21. Frekwencja wyborcza mieszkańców gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w wyborach do Sejmu i Senatu RP w 2023 roku [%]

Jednostka	Sejm	Senat
Dąbrówka	80,93	80,91
Klembów	78,04	77,97
Brańszczyk	73,71	73,71
Powiat wołomiński	80,86	80,80
Województwo mazowieckie	79,27	79,17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

Najwyższa frekwencja wyborcza wśród mieszkańców została również odnotowana w przypadku wyborów Prezydenta RP, które odbyły się w 2020 roku. Uplasowała się ona wówczas na poziomie 77,96%.

Szczegółowe dane dotyczące frekwencji wyborczej mieszkańców gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w wyborach Prezydenta RP w 2020 roku zawiera **Tabela 22**.

Tabela 22. Frekwencja wyborcza mieszkańców gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w wyborach Prezydenta RP w 2020 roku [%]

Jednostka	Prezydent RP
Dąbrówka	77,96
Klembów	74,36
Brańszczyk	69,09
Powiat wołomiński	74,10
Województwo mazowieckie	73,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

W latach 2019-2024 w gminie Dąbrówka organizacjom pozarządowym przyznawano średnio 19 306,67zł w ramach konkursów ofert na realizację zadań publicznych. Należy przy tym zauważyć, że na przestrzeni analizowanych lat nastąpił znaczny spadek wartości tego wskaźnika osiągający 91,29%. Szczegółowe dane dotyczące wysokości środków przyznanych organizacjom pozarządowym w ramach konkursów ofert na realizację zadań publicznych w gminie Dąbrówka w latach 2019-2024 zawiera **Tabela 23**.

Tabela 23. Wysokość środków przyznanych organizacjom pozarządowym w ramach konkursów ofert na realizację zadań publicznych w gminie Dąbrówka w latach 2019-2024 [zł]

2019	2020	2021	2022	2023	2024
83 262, 04	20 000,00	36 900, 00	23 120,00	14 800,00	7 250, 00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy Dąbrówka.

Na przestrzeni analizowanych lat gmina Dąbrówka odznaczała się stosunkowo niską liczbą fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 ludności, których średnia wartość wynosiła 2,93. Jednak między 2019 a 2023 w porównaniu do jednostek referencyjnych ich liczba uległa jednemu z najwyższych wzrostów, osiągając przyrost na poziomie 14,89%. Szczegółowe dane dotyczące liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 24**.

Tabela 24. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/23
Dąbrówka	2,82	2,72	2,95	2,92	3,24	14,89%
Klembów	2,51	2,34	2,39	2,52	2,55	1,59%
Brańszczyk	3,27	3,26	3,27	3,56	3,84	17,43%
Powiat wołomiński	2,38	2,30	2,42	2,51	2,66	11,76%
Województwo mazowieckie	4,62	4,71	4,89	5,15	5,45	17,97%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2024 roku na terenie gminy Dąbrówka znajdowało się 30 organizacji pozarządowych posiadających w niej swoją siedzibę. Zaliczają się do nich fundacje, stowarzyszenia, stowarzyszenia zwykłe, kluby sportowe i ochotnicze straże pożarne, spośród których największą część obejmowały fundacje i ochotnicze straże pożarne. Szczegółowe dane dotyczące organizacji pozarządowych mających siedzibę w gminie Dąbrówka według stanu na 2024 rok zawiera **Tabela 25**.

Tabela 25. Wykaz organizacji pozarządowych z siedzibą w gminie Dąbrówka (stan na 2024 rok)

Podmiot	Rodzaj	Adres
Ekumeniczna Fundacja ad astra	Fundacja	05-252 Działy Czarnowskie 18
Fundacja Berpers	Fundacja	05-252 Chajęty, ul. Wspólna 95
Fundacja "Całym Sercem - Nadzieja"	Fundacja	05-252 Chajęty, ul. Miła 11
Fundacja "Dziedzictwo Nadbużańskie"	Fundacja	05-254 Kuligów, ul. Kręta 4
Fundacja na rzecz rozwoju edukacji i aktywności społecznej "HARMONIUSZ"	Fundacja	05-254 Kołaków 37H
FUNDACJA RAZEM W CHOROBIĘ	Fundacja	05-252 Dąbrówka, ul. Łąkowa 2
Fundacja Serce Bugu	Fundacja	05-254 Kuligów, ul. Okrężna 12
Fundacja Teraz Dobry Moment	Fundacja	05-254 Kuligów, ul. Zapólna 20
Fundacja Braci Św. Brata Alberta Dom dla Ludzi Bezdomnych, Starszych i Samotnych	Fundacja	05-252 Działy Czarnowskie 18
Polskie Towarzystwo Chirurgów Drzew	Stowarzyszenie	05-254 Kuligów, ul. Warszawska 58
Powiślańskie Towarzystwo Społeczne	Stowarzyszenie (organizacja pożytku publicznego)	05-254 Kuligów, ul. Załubicka 31
Stowarzyszenie Kulturalne Mieszkańców Guzowatki im. księdza Ignacego Skorupki	Stowarzyszenie	05-252 Guzowatka 32A
Stowarzyszenie "Nasza Wieś"	Stowarzyszenie	05-252 Trojany 31
Stowarzyszenie "POMOC W DOLINIE DOLNEGO BUGU"	Stowarzyszenie	05-254 Kuligów, ul. Warszawska 14
Stowarzyszenie Rodzicielstwa Zastępczego ISKRA NADZIEI	Stowarzyszenie	05-252 Karpin, al. Lipowa 48A
Klub Seniora "Jutrzenka"	Stowarzyszenie zwykłe	05-252 Trojany 31
Stowarzyszenia Klub Seniora "DĄBRÓWKA"	Stowarzyszenie zwykłe	05-252 Dąbrówka, ul. Kościuszki 14B
Stowarzyszenie Klub Seniora 60±	Stowarzyszenie zwykłe	05-24 Kuligów, ul. Warszawska 5
Stowarzyszenie "Skrzydła Pasji"	Stowarzyszenie zwykłe	05-252 Dąbrówka, ul. Kościuszki 14A
Gminny Klub Sportowy "Dąbrówka"	Klub sportowy	05-252 Kuligów, ul. Warszawska 14
"Hayabusa Shorin Ryu Karate i Kobudo"	Klub sportowy	05-254 Sokołówek 9C
Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „MUKS Dąbrówka"	Klub sportowy	05-252 Dąbrówka, ul. T. Kościuszki 20A
Ochotnicza Straż Pożarna w Chajętach	Ochotnicza straż pożarna	05-252 Chajęty ul. Wspólna 15
Ochotnicza Straż Pożarna w Dąbrówce	Ochotnicza straż pożarna	05-252 Dąbrówka, ul. Kościuszki 14
Ochotnicza Straż Pożarna w Kołakowie	Ochotnicza straż pożarna	05-254 Kołaków, ul. Zwycięska 5
Ochotnicza Straż Pożarna w Kuligowie	Ochotnicza straż pożarna	05-254 Kuligów, ul. Warszawska 14
Ochotnicza Straż Pożarna w Laskowie	Ochotnicza straż pożarna	05-252 Lasków, ul. C. K. Norwida 60
Ochotnicza Straż Pożarna w Ludwinowie-Józefowie	Ochotnicza straż pożarna	05-254 Ludwinów 45
Ochotnicza Straż Pożarna - Ratownictwo Wodne w Ślężanach	Ochotnicza straż pożarna	05-252 Ślężany, ul. Rybna 3A
Ochotnicza Straż Pożarna w Zaścieniach	Ochotnicza straż pożarna	05-252 Zaścienie 24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Dąbrówka.

Pomimo tego, że członkowie społeczności lokalnej integrują się wokół dużych wydarzeń historycznych, każde sołectwo stanowi wyraźnie odrębną jednostkę, co uwiadamiają występujące między nimi antagonizmy. Jednak stosunkowo niedawno powstało KGW Umajone w Kołakowie, które skupia w swoich ramach większą liczbę sołectw. Działalność KGW Umajone skupia się przede wszystkim na organizowaniu warsztatów, imprez okolicznościowych czy aktywności na świeżym powietrzu angażujących szerokie grono członków lokalnych społeczności w różnych grupach wiekowych.

WNIOSKI DOTYCZĄCE ROZDZIAŁU SPOŁECZEŃSTWO I KAPITAŁ SPOŁECZNY

- Gmina Dąbrówka cechowała się bardzo dużym zaangażowaniem społecznym w kwestii wyborów powszechnych. Frekwencja wyborcza w większości analizowanych przypadków była wyższa w powiecie niż w pozostałych jednostkach referencyjnych.
- W latach 2019-2024 w gminie Dąbrówka znacząco spadła wysokość środków przyznanych organizacjom pozarządowym w ramach konkursów ofert na realizację zadań publicznych
- w gminie Dąbrówka, co nie przełożyło się jednak na spadek liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (+14,89%).
- Spośród funkcjonujących na terenie gminy Dąbrówka organizacji pozarządowych największą część obejmują fundacje i ochotnicze straże pożarne.

6. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

W gminie Dąbrówka nie funkcjonuje żaden posterunek policji. Teren ten jest obsługiwany przez Komisariat Policji sąsiedniej gminy Radzymin. W ramach struktur komisariatu wyznaczony jest dzielnicowy terenu gminy Dąbrówka, zajmujący się tym obszarem.

W 2023 roku miały miejsce 2 wypadki drogowe. Taka sama sytuacja wystąpiła w przypadku gminy Klembów, natomiast w gminie Brańszczyk wypadków drogowych było znacznie więcej – 9. Szczegółowe dane dotyczące liczby wypadków drogowych na 100 tys. ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 26**.

Tabela 26. Liczba wypadków drogowych ogółem w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Dąbrówka	bd	bd	bd	bd	2
Klembów	bd	bd	bd	bd	2
Brańszczyk	bd	bd	bd	bd	9
Powiat wołomiński	87	69	67	55	63
Województwo mazowieckie	3 802	2 960	3 086	2 896	2 799

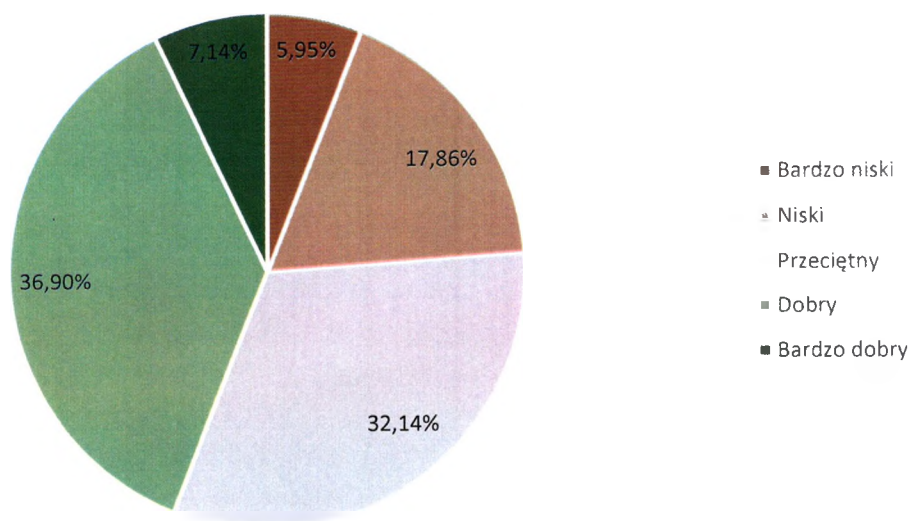
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W okresie od 01.01.2019 roku do 31 grudnia 2024 roku na terenie gminy Dąbrówka zostało odnotowanych 1075 wydarzeń (przestępstw, wydarzeń z ujawnieniem osób poszukiwanych oraz zgonów) oraz 404 wykroczenia.

Najwięcej mieszkańców oceniła swój poziom bezpieczeństwa jako dobry (36,90%). Duża ich część opowiedziała się także za przeciętnym poziomem bezpieczeństwa (32,14%). Natomiast poczucie bezpieczeństwa zostało ocenione na niskim poziomie przez 17,86% respondentów. Najmniej ankietowanych osób opowiedziało się za skrajnymi wartościami w postaci bardzo dobrego i bardzo niskiego poczucia bezpieczeństwa – kolejno 7,14% i 5,95%.

Szczegółowe dane dotyczące oceny poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy Dąbrówka zawiera **Wykres 6**.

Wykres 6. Ocena poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy Dąbrówka



Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety CAWI, N=84.

- W związku z brakiem posterunku policji w gminie Dąbrówka, dbaniem o bezpieczeństwo publiczne na jej terenie zajmuje się dzielnicowy Komisariatu Policji w Radzyminie.
- Gmina Dąbrówka w 2023 roku cechowała się niską liczbą wypadków w odniesieniu do jednostek referencyjnych na poziomie gminnym.
- Od 2019 do 2024 roku w gminie Dąbrówka odnotowano 1075 zdarzeń, ale faktyczna liczba wykroczeń może być większa ze względu na przekazywanie zgłoszeń do innych komisariatów.
- Przeprowadzona ankieta CAWI wykazała, że większość mieszkańców oceniła swoje poczucie bezpieczeństwa na terenie gminy Dąbrówka na dobrym poziomie.

7. KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

W latach 2019-2023 w gminie Dąbrówka, tak samo jak w gminnych jednostkach referencyjnych, funkcjonowało jedno centrum kultury. Szczegółowe dane dotyczące centrów kultury w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 27**.

Tabela 27. Centra kultury w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023

Jednostka	2019	2020	2021	2023	2023
Dąbrówka	1	1	1	1	1
Klembów	1	1	1	1	1
Brańszczyk	1	1	1	1	1
Powiat wołomiński	12	11	13	13	13
Województwo mazowieckie	314	306	297	301	309

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2024 roku na terenie gminy Dąbrówka znajdowało się Gminne Centrum Kultury w Dąbrówce oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Dąbrówce z filią w Józefowie. Gminne Centrum Kultury (GCK) zarządza Kuźnią Norwida, w której odbywają się wydarzenia kulturalne i zajęcia artystyczne organizowane przez tę instytucję. Ponadto pod zarządem GCK znajduje się również Świetlica Wiejska w Trojanach, która działa odrębnie, będąc zarządzaną przez Wspólnotę Gruntową Wsi Trojan. Szczegółowe dane dotyczące centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w gminie Dąbrówka według stanu na 2024 rok zawiera **Tabela 28**.

Tabela 28. Wykaz centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w gminie Dąbrówka (stan na 2024 rok)

Podmiot	Adres
Gminne Centrum Kultury w Dąbrówce	05-252 Dąbrówka, ul. Tadeusza Kościuszki 14a
Gminna Biblioteka Publiczna w Dąbrówce	05-252 Dąbrówka, ul. Tadeusza Kościuszki 14a
Gminna Biblioteka Publiczna w Dąbrówce - filia w Józefowie	05-254 Dąbrówka, ul. Klonowa 4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Centrum Kultury w Dąbrówce.

Gminne Centrum Kultury (GCK) w Dąbrówce stanowi prężnie działającą na terenie gminy instytucję kultury. GCK posiada bogatą ofertę zajęć stałych zarówno dla dzieci jak i dorosłych, takich jak: taniec, akrobatyka, balet, mix taneczny, zajęcia rękodzielnicze – z drewnem, zajęcia krawieckie, zumba, joga, rysunek i malarstwo, projektowanie i druk 3D, nauka gry na instrumentach, kick-boxing, zajęcia kreatywne lego, zajęcia wokalne, plastyka a elementami arteterapii. Łącznie oferowanych jest ponad 20 zajęć, w których uczestniczy tygodniowo ponad 200 osób. Ponadto GCK co roku organizuje ok. 50 imprez i wydarzeń m.in. Orszak Trzech Króli, Weller, Konkurs poetycko-plastyczny „Cyprian Kamil Norwid – Poeta Naszej Ziemi”, warsztaty świąteczne, akcje zimowe i letnie dla dzieci, liczne imprezy plenerowe, kabarety i koncerty, święta okolicznościowe. Należy również zaznaczyć, że GCK jest instytucją otwartą na potrzeby lokalnej społeczności, co roku ubogacającą i poszerzającą swoją ofertę kulturalno-edukacyjno-rozrywkową. Centrum współpracuje na stałe z licznymi lokalnymi instytucjami, będącymi jednostkami gminy, jak również z Kołami Gospodyń Wiejskich z terenu Gminy Dąbrówka oraz stowarzyszeniami i klubami, oraz instytucjami ponadlokalnymi (biblioteki i inne instytucje kultury). Świadczenie tak bogatej oferty umożliwia posiadanie sali widowiskowej, sali sportowej, pracowni plastycznej, sali konferencyjnej oraz sali Koła Gospodyń Wiejskich.

Gminna Biblioteka Publiczna w Dąbrówce odznacza się stałym poszerzaniem swojej oferty księgozbiorów, zwłaszcza literatury dziecięcej. Dzięki temu biblioteka posiada dużą czytelników spośród najmłodszych mieszkańców gminy, co przyczynia się do kształtowania świadomości o pozytywnym wpływie czytania na rozwój człowieka. Ponadto biblioteka posiada bogatą ofertę kulturalno-edukacyjną w formie realizowania teatrzyków teatralnych dla małego widza, spotkań autorskich, warsztatów

rękodzieła oraz lekcji bibliotecznych dla szkół z terenu Gminy Dąbrówka. Gminna Biblioteka Publiczna realizuje również wiele projektów dla lokalnej społeczności we współpracy z Gminnym Centrum Kultury.

Na przestrzeni analizowanych lat gmina Dąbrówka cechowała się liczbą czytelników bibliotek publicznych przypadających na 1 000 mieszkańców średnio na poziomie 81,60 osób. Wartość ta była zbliżona do wartości odnotowanych zarówno dla gminy Klembów (80,80), jak i gminy Brańszczyk (94,40). Pomimo tego, że w 2020 roku nastąpił spadek wartości analizowanego wskaźnika, w następnych latach ulegał on zwiększaniu. Ponadto w odniesieniu do powiatu wołomińskiego i województwa mazowieckiego gmina Dąbrówka charakteryzowała się niskim spadkiem liczby czytelników między 2019 a 2023 rokiem (-2,33%). Szczegółowe dane dotyczące liczby czytelników bibliotek publicznych na 1 000 mieszkańców w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 29**.

Tabela 29. Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1 000 mieszkańców w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/23
Dąbrówka	86	72	82	84	84	-2,33%
Klembów	79	75	72	87	91	15,19%
Brańszczyk	97	83	94	100	98	1,03%
Powiat wołomiński	133	107	106	113	116	-12,78%
Województwo mazowieckie	175	141	139	152	162	-7,43%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2019-2024 w gminie Dąbrówka wielkość księgozbioru bibliotek przypadająca na 1 000 ludności wynosiła średnio 3 024,72 książek. Co więcej, analizowana gmina jako jedna z dwóch jednostek, odznaczała się przyrostem procentowym wartości wskaźnika na poziomie 2,96%. Szczegółowe dane dotyczące księgozbioru Księgozbiór bibliotek na 1 000 ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 30**.

Tabela 30. Księgozbiór bibliotek na 1 000 ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/23
Dąbrówka	3 013,0	2 896,0	3 004,2	3 108,3	3 102,1	2,96%
Klembów	2 066,6	1 992,8	2 015,6	1 861,5	1 794,8	-13,15%
Brańszczyk	4 743,2	4 746,1	4 647,9	4 826,7	4 956,4	4,49%
Powiat wołomiński	2 342,0	2 185,2	2 216,1	2 187,8	2 136,7	-8,77%
Województwo mazowieckie	3 257,4	3 172,7	3 186,8	3 177,5	3 180,5	-2,36%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Gmina Dąbrówka ma za sobą długą historię, ponieważ ślady istnienia osadnictwa na jej terenie zostały zarejestrowane już na przełomie XIII/XIV wieku. Osada ta była w tamtym okresie przez książęta, możnowładców i drobną szlachtę. Ziemie, na których obecnie znajduje się gmina Dąbrówka cechował prężny rozwój do momentu potopu szwedzkiego, który przyniósł ze sobą liczne zniszczenia i rabunki wojenne. Istotnym elementem tożsamości mieszkańców analizowanej gminy jest ich czynny udział w powstaniu kościuszkowskim, co przełożyło się na powstanie pomnika Tadeusza Kościuszki, czego inicjatorem i twórcą był Bolesław Jeziorański. W okresie zaborów gmina Dąbrówka znajdowała się pod różną przynależnością państwową - od zaboru austriackiego przez Księstwo Warszawskie po Królestwo Polskie należące do Rosji. Natomiast w XX w. na obrzeżach gminy toczyły się walki Bitwy Warszawskiej (1920 r.) oraz wojny obronnej (1939 r.). Na tych terenach lądowali również cichociemni oraz odbierane

były zrzuty broni i sprzętu dla miejscowych oddziałów partyzanckich. Jeden z takich zrzutów upamiętnia głaz z pamiątkowym napisem w miejscowości Kołaków. Ponadto gmina Dąbrówka może poszczycić się ścisłym związkiem z wybitnym polskim poetą Cyprianem Kamilem Norwidem, dla którego Dąbrówka stanowiła rodzinną miejscowość.

W gminie Dąbrówka w 2024 roku zarejestrowano obecność 19 różnorodnych obiektów dziedzictwa kulturowego. Zaliczają się do nich pomniki, groby upamiętniające wydarzenia wojenne oraz zabytkowe budowle sakralne. Większość z nich zlokalizowana jest na terenie miejscowości Dąbrówka (9 obiektów), co świadczy o jej dbałości w pielęgnowaniu lokalnej historii i pamięci narodowej. Szczegółowe dane dotyczące obiektów dziedzictwa kulturowego w gminie Dąbrówka według stanu na 2024 rok zawiera **Tabela 31**.

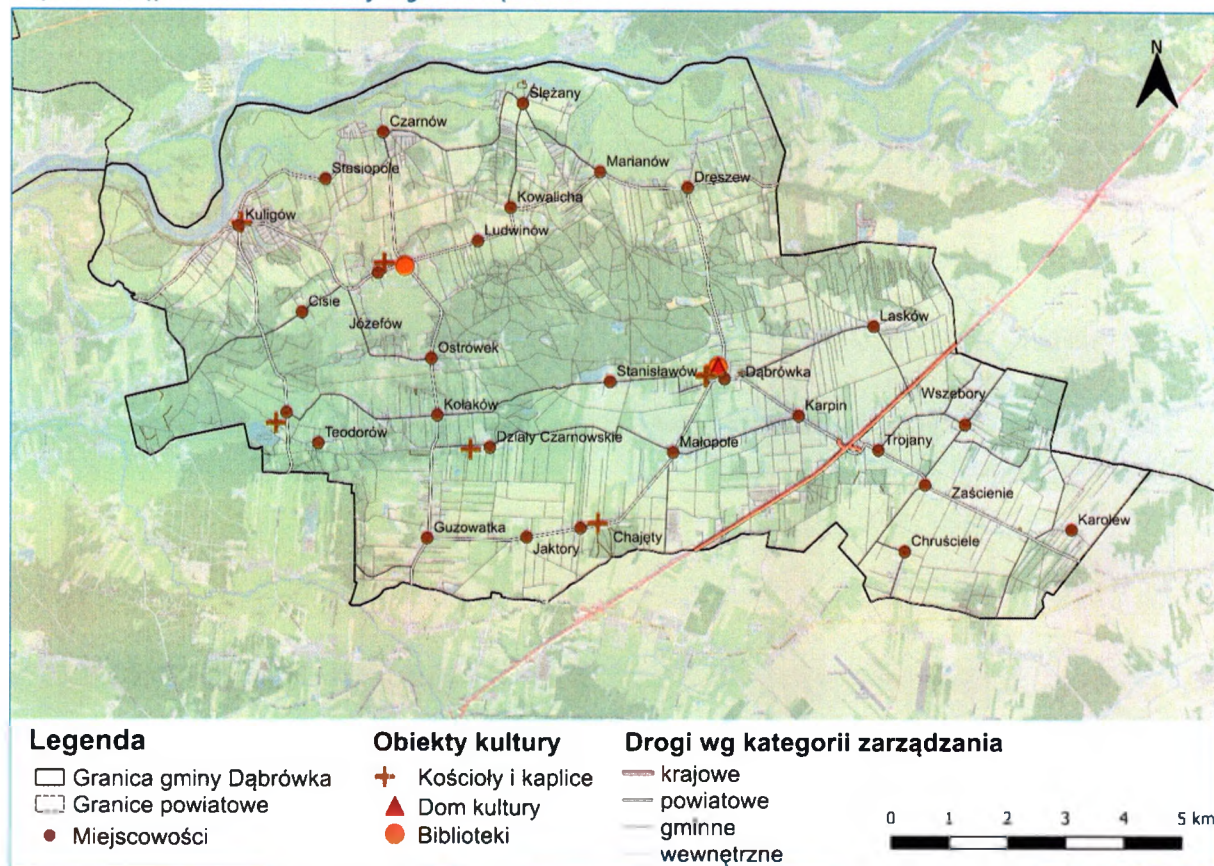
Tabela 31. Wykaz obiektów dziedzictwa kulturowego w gminie Dąbrówka (stan na 2024 rok)

L.P.	Podmiot
1	Pomnik Cypriana Norwida
2	Symboliczny grób matki Norwida
3	Kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego
4	Drewniana plebania powstała w 1898 r.
5	Kaplica pogrzebowa z 1881 r.
6	Tablica upamiętniająca chrzest Norwida
7	Pomnik Tadeusza Kościuszki
8	Głaz upamiętniający postać porucznika Zygmunta Siennickiego
9	Dąb Pamięci upamiętniający ofiary zbrodni katyńskiej
10	Grób żołnierzy z 1939 r.
11	Grób Nieznanego Żołnierza Bitwy Warszawskiej w 1920 r.
12	Pomnik Chwały Oręża Polskiego
13	Skansen w Kuligowie
14	Tablica upamiętniająca udział polskich policjantów w walkach z bolszewikami w 1920 r.
15	4 Dęby Pamięci upamiętniające ofiary zbrodni katyńskich
16	Kapliczka św. Jana Nepomucena
17	Zespół dworski w Chajętach-Jaktorach
18	Zespół Pałacowy w Ślężanach
19	Cmentarz parafialny w Dąbrówce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Centrum Kultury w Dąbrówce i Urzędu Gminy Dąbrówka.

Według przedstawionej poniżej mapy największe skupienie obiektów kultury znajduje się w miejscowości Dąbrówka, gdzie zlokalizowane są dom kultury, biblioteka oraz kościół. Poza mieszkańcami Dąbrówki dobry dostęp do tych obiektów mają również mieszkańcy Stanisławowa, Małopola i Laskowa. W Józefowie znajduje się filia biblioteczna oraz kościół, z których stosunkowo łatwo mogą korzystać mieszkańcy Cisia, Ostrówka i Ludwinowa. Pozostałe kościoły i kaplice rozmieszczone są głównie w zachodniej części gminy. W związku z tym północne i wschodnie obszary gminy charakteryzują się najniższą dostępnością do obiektów kultury. Szczegółowe dane dotyczące dostępu do obiektów kultury w gminie Dąbrówka przedstawia **Mapa 4**.

Mapa 4. Dostęp do obiektów kultury w gminie Dąbrówka



Źródło: opracowanie własne na podstawie bdot10k

WNIOSKI DOTYCZĄCE ROZDZIAŁU KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

- W gminie Dąbrówka znajduje się Gminne Centrum Kultury, 2 placówki biblioteczne, świetlica wiejska oraz miejsce warsztatów artystycznych i spotkań twórczych.
- Gminne Centrum Kultury (GCK) w Dąbrówce stanowi prężnie działającą instytucję kultury oferującą szeroką gamę usług kulturalno-edukacyjno-rozrywkowych dla mieszkańców gminy.
- Placówki biblioteczne w gminie Dąbrówka poza gromadzeniem i udostępnianiem księgozbioru pełnią rolę miejsca spotkań dla lokalnej społeczności, posiadając bogatą ofertę kulturalno-edukacyjną.
- Na przestrzeni analizowanych lat gmina Dąbrówka cechowała się względnie stałą liczbą czytelników bibliotek publicznych przypadających na 1 000 mieszkańców średnio na poziomie 81,60 osób. Natomiast wielkość udostępnianego przez bibliotekę uległa zwiększeniu.
- W 2020 roku nastąpił spadek liczby czytelników, która spowodowana był pandemią COVID-19 - w kolejnych latach wartość tego wskaźnika podlegała stopniowemu wyrównywaniu.
- Gminę Dąbrówka cechuje obecność 19 najważniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego,
- w tym pomniki, groby upamiętniające wydarzenia wojenne oraz zabytkowe budowle sakralne, co świadczy o dbałości o lokalną historię i pamięć narodową.

Na terenie gminy nie funkcjonują typowe obiekty sportowe zarządzane przez jednostki samorządu terytorialnego. Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną w gminie Dąbrówka stanowi 28 obiektów:

1. plac zabaw w miejscowości Dąbrówka,
2. plac zabaw w miejscowości Małopole,
3. plac zabaw wraz z siłownią plenerową w miejscowości Kołaków,
4. plac zabaw wraz z siłownią plenerową w miejscowości Marianów,
5. plac zabaw w miejscowości Chajęty,
6. siłownia plenerowa w miejscowości Chajęty,
7. plac zabaw w miejscowości Zaścienie,
8. plac zabaw w miejscowości Kuligów,
9. siłownia plenerowa w miejscowości Kuligów,
10. plac zabaw wraz z siłownią plenerową w miejscowości Sokołówek,
11. plac zabaw wraz z siłownią plenerową w miejscowości Ślężany,
12. plac zabaw wraz z siłownią plenerową w miejscowości Chruściele,
13. plac zabaw wraz z siłownią plenerową w miejscowości Lasków,
14. plac zabaw wraz z siłownią plenerową w miejscowości Trojany,
15. plac zabaw wraz z siłownią plenerową w miejscowości Guzowatka,
16. plac zabaw wraz z siłownią plenerową w miejscowości Ludwinów,
17. plac zabaw wraz z siłownią plenerową w miejscowości Dręszew,
18. siłownia plenerowa w miejscowości Dąbrówka,
19. boisko do plażowej piłki siatkowej w miejscowości Dąbrówka,
20. boisko do plażowej piłki siatkowej w miejscowości Chruściele,
21. boisko do plażowej piłki siatkowej w miejscowości Sokołówek,
22. boisko do plażowej piłki siatkowej w miejscowości Kołaków,
23. boisko do plażowej piłki siatkowej w miejscowości Kuligów,
24. boisko do plażowej piłki siatkowej w miejscowości Trojany,
25. boisko do plażowej piłki siatkowej w miejscowości Ślężany,
26. boisko do piłki nożnej w miejscowości Sokołówek,
27. boisko do piłki nożnej w miejscowości Dąbrówka,
28. boisko do piłki nożnej w miejscowości Chajęty.

Uzupełnieniem dla funkcjonującej publicznej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej jest 8 obiektów sportowych znajdujących się na terenie szkół publicznych:

1. boisko do piłki nożnej typu Orlik przy Szkole Podstawowej im. Adeli Goszczyńskiej we Wszeborach,
2. boisko wielofunkcyjne przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Guzowatce,
3. boisko wielofunkcyjne przy Szkole Podstawowej im. Cypriana Kamila Norwida w Dąbrówce,
4. boisko wielofunkcyjne przy Szkole Podstawowej im. Bitwy Warszawskiej 1920 r. w Józefowie,
5. hala sportowa przy Szkole Podstawowej im. Cypriana Kamila Norwida w Dąbrówce,
6. hala sportowa przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Guzowatce,
7. hala sportowa przy Szkole Podstawowej im. Adeli Goszczyńskiej we Wszeborach,
8. hala sportowa przy Szkole Podstawowej im. Bitwy Warszawskiej 1920 r. w Józefowie

W przeliczeniu na 1 000 ludności gmina Dąbrówka posiada 4,16 obiektów sportowo-rekreacyjnych, a na jeden obiekt przypada około 240 mieszkańców.

W gminie Dąbrówka aktualnie funkcjonuje jeden klub sportowy – Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy Dąbrówka (MUKS Dąbrówka), mający swoją siedzibę przy ul. Kościuszki 20A w Dąbrówce. Swoją działalność rozpoczął w 2018 roku. W latach 2005-2025 na terenie Dąbrówki funkcjonował również Gminny Klub Sportowy Dąbrówka (GKS Dąbrówka), z siedzibą przy ul. Warszawskiej 14 w Kuligowie, jednak obecnie zakończył on już swoją działalność.

W 2022 roku na 10 tys. mieszkańców przypadało 1,2 klubu sportowego i wartość ta pozostała niezmienna w analizowanym czasie od 2018 roku. W stosunku do wartości charakteryzujących województwo mazowieckie (2,6) oraz powiat wołomiński (2,3), gmina Dąbrówka posiada mniej klubów sportowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, natomiast w stosunku do pozostałych jednostek referencyjnych - gminy Brańszczyk i Klembów – wartości te są porównywalne (odpowiednio 1,2 oraz 1,8 klubów na 10 tys. mieszkańców w 2022 roku). Dane dotyczące liczby klubów sportowych w przeliczeniu na 10 tys. ludności przedstawia **Tabela 32**.

Tabela 32. Liczba klubów sportowych w przeliczeniu na 10 000 ludności

Jednostka	2018	2020	2022	Zmiana 2018/2022
Dąbrówka	1,2	1,2	1,2	0,00%
Klembów	1	0,9	1,8	80,00%
Brańszczyk	1,2	0	1,2	0,00%
Powiat wołomiński	2,6	2	2,3	-11,54%
Województwo mazowieckie	3,4	2,6	2,6	-23,53%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS. Dane publikowane w cyklu dwuletnim

W latach 2018–2022 liczba osób ćwiczących w klubach sportowych w gminie Dąbrówka spadła o 21,62%, z 3,7 do 2,9 na 1 000 mieszkańców. Trend spadkowy zaobserwowano również w gminie Brańszczyk (spadek na poziomie -58,33%) oraz w całym województwie mazowieckim (spadek na poziomie -10,31%). Inaczej sytuacja wyglądała w gminie Klembów oraz w powiecie wołomińskim, gdzie odnotowano wzrost odpowiednio o 39,39% (z 3,3 do 4,6) oraz 12,30% (z 18,7 do 21). Szczegółowe dane na ten temat przedstawia **Tabela 33**.

Tabela 33. Liczba osób ćwiczących w klubach na 1 000 mieszkańców

Jednostka	2018	2020	2022	Zmiana 2018/2022
Dąbrówka	3,7	3,5	2,9	-21,62%
Klembów	3,3	3,7	4,6	39,39%
Brańszczyk	6	0	2,5	-58,33%
Powiat wołomiński	18,7	16,9	21	12,30%
Województwo mazowieckie	32	25,3	28,7	-10,31%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS. Dane publikowane w cyklu dwuletnim

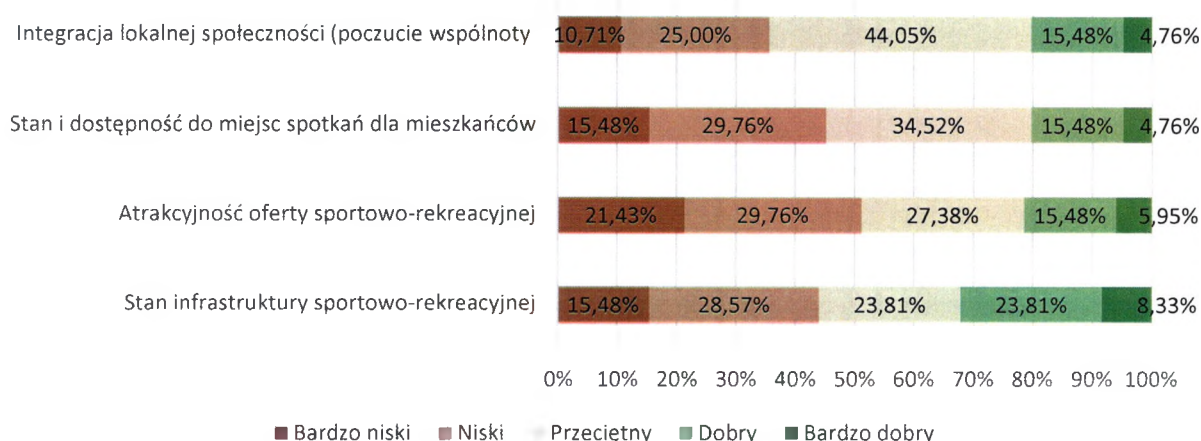
Mieszkańcy Dąbrówki zostali poproszeni o ocenę wybranych aspektów funkcjonowania społecznego gminy. Oceny dotyczące miejsc integracji dla lokalnej społeczności wypadły średnio – 35,71% respondentów uznało je za co najmniej niskie, a 44,05% oceniło je jako przeciętne.

Dostępność oraz stan miejsc spotkań dla mieszkańców zostały ocenione w 45,24% jako co najmniej niskie, a w 34,52% jako przeciętne.

Z kolei atrakcyjność oferty sportowo-rekreacyjnej otrzymała najgorsze oceny – 51,19% ankietowanych uznało ją za niską lub bardzo niską, a 27,38% oceniło ją jako przeciętną.

Szczegółowe informacje dotyczące oceny wybranych aspektów społecznego funkcjonowania gminy Dąbrówka, takich jak integracja lokalnej społeczności, stan i dostępność do miejsc spotkań dla mieszkańców, atrakcyjność oferty sportowo-rekreacyjnej przedstawia **Wykres 7**.

Wykres 7. Ocena wybranych aspektów społecznego funkcjonowania gminy Dąbrówka: integracja lokalnej społeczności, stan i dostępność do miejsc spotkań dla mieszkańców, atrakcyjność oferty sportowo-rekreacyjnej



Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety CAWI, N=84

W 2023 roku gmina Dąbrówka została członkiem zwyczajnym Lokalnej Organizacji Turystycznej „Przystań w sercu Mazowsza”¹ z siedzibą w Legionowie. Głównym celem stowarzyszenia jest wspieranie rozwoju turystyki w regionie oraz promocja turystyczna jego obszaru. Działania stowarzyszenia obejmują również ekologiczne aspekty ochrony środowiska, kulturę fizyczną, upowszechnianie sportu, sztuki oraz ochronę dóbr kultury i tradycji. Cele te są zgodne z zadaniami własnymi gminy, a członkostwo w stowarzyszeniu wzmacnia jej działania w tych obszarach.

Gmina Dąbrówka posiada liczne walory turystyczne, w szczególności obszary położone wzdłuż brzegów rzeki Bug. Region ten jest doskonały do uprawiania turystyki rowerowej oraz pieszych wędrówek, oferując możliwość wypoczynku na łonie natury. Jednym z kluczowych atutów gminy jest Ostoja Nadbużańska, położona w dolinie Bugu, będąca obszarem chronionym w ramach programu Natura 2000. Obszar ten wyróżnia się unikalną florą i fauną, stanowiąc atrakcję nie tylko dla miłośników przyrody, ale dla szerokiego kręgu turystów. Gmina Dąbrówka oferuje odwiedzającym możliwość odpoczynku w czystym, nieskażonym środowisku naturalnym.

WNIOSKI DO ROZDZIAŁU SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

- W przeliczeniu na 1 000 ludności, gmina Dąbrówka dysponuje 4,16 obiektami sportowo-rekreacyjnymi, co oznacza, że na jeden obiekt przypada średnio około 240 mieszkańców. Wartości te wskazują na relatywnie dobrą dostępność infrastruktury sportowej, jednakże w celu poprawy kondycji fizycznej mieszkańców potrzebny jest dalszy rozwój i modernizacja obiektów.
- W analizowanym okresie liczba istniejących klubów sportowych w Dąbrówce nie uległa zwiększeniu, a jej wartość pozostała na poziomie równym lub mniejszym niż w jednostkach referencyjnych. Wskazuje to na brak znaczącego rozwoju w tym zakresie.
- Wartości liczbowe osób ćwiczących w klubach sportowych na 1 000 mieszkańców w gminie Dąbrówka w analizowanym okresie wykazywały spadek, zgodny z ogólnym trendem dla województwa mazowieckiego. Większy spadek niż w Dąbrówce odnotowano jedynie w gminie Brańszczyk. Spadek ten może wskazywać na zmniejszoną aktywność fizyczną mieszkańców, co warto rozważyć w kontekście dalszego rozwoju oferty sportowo-rekreacyjnej.
- Członkostwo gminy Dąbrówka w Stowarzyszeniu „Przystań w sercu Mazowsza” oraz jej bogate walory turystyczne, w tym obszary przybrzeżne rzeki Bug stanowią silne fundamenty do

¹ <https://zegrze.org/>

dalszego rozwoju turystyki w regionie. Dąbrówka łączy promocję turystyki z ochroną środowiska i zachowaniem unikalnych zasobów przyrodniczych, co pozwala oferować turystom autentyczny wypoczynek w nieskażonym środowisku naturalnym.

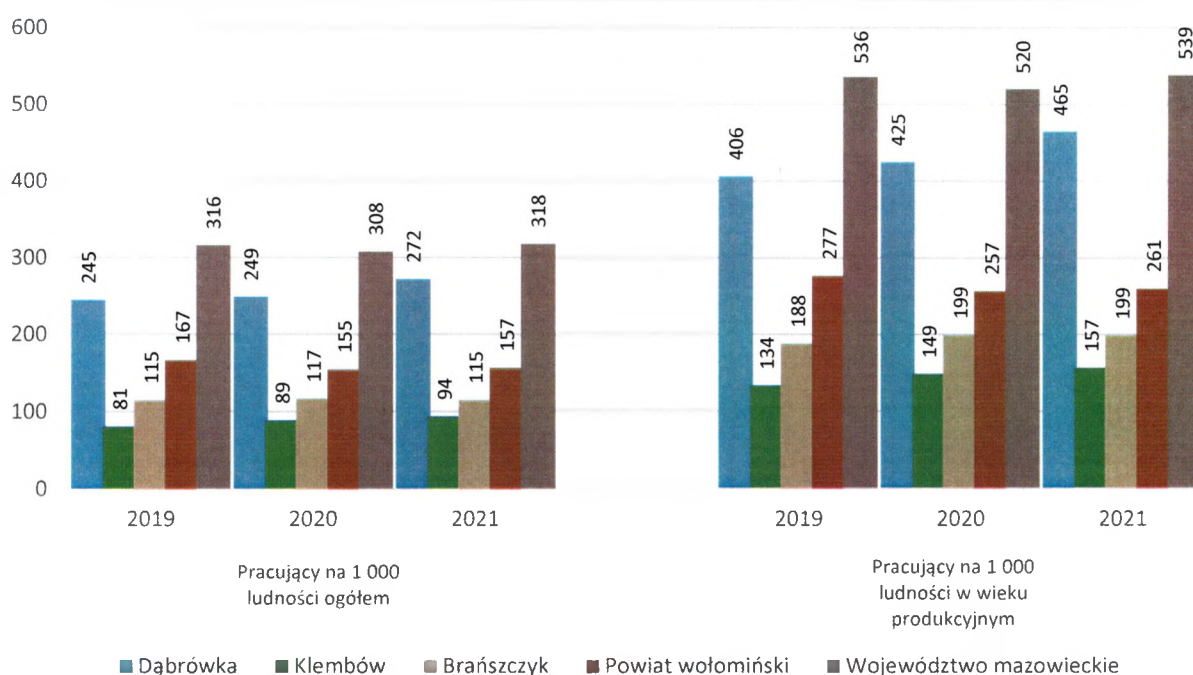
9. GOSPODARKA I RYNEK PRACY

Między 2019 a 2021 rokiem liczba pracujących osób na 1 000 ludności ogółem w gminie Dąbrówka wzrosła o 11,02%, z poziomu 245 osób pracujących w 2019 roku do 272 w 2021. Wyraźny wzrost wartości odnotowano również w Klembowie (wzrost o 16,05%), a w niewielkim stopniu w całym województwie mazowieckim (0,63%). W powiecie wołomińskim odnotowano spadek wartości o 5,99%, z poziomu 167 w 2021 roku do 157 roku.

Analizując osoby pracujące w przeliczeniu na 1000 osób w wieku produkcyjnym, tendencje pozostają podobne. W Dąbrówce odnotowano wzrost wartości o 14,53%, z poziomu 406 w 2019 roku do 465 w 2021. W powiecie wołomińskim pomiędzy 2019 a 2021 rokiem wartości spadły o 5,78%, co jest spadkiem nieco mniejszym niż w przypadku analizy osób pracujących w stosunku do ludności ogółem.

Szczegółowe informacje dotyczące liczby osób pracujących na 1 000 ludności ogółem i w wieku produkcyjnym w gminie Dąbrówka oraz w wybranych jednostkach referencyjnych przedstawia poniższy **Wykres 8**.

Wykres 8. Liczba pracujących na 1 000 ludności ogółem i w wieku produkcyjnym w gminie Dąbrówka oraz w jednostkach referencyjnych w latach 2019-2021



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS. Najnowsze dane udostępnione dla 2021 roku

Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Dąbrówce wzrosła o 0,3 p.p., z poziomu 3,1% w 2019 roku do 3,4% w 2023. Podobną tendencję zauważono jedynie w Brańszczyku, gdzie udział bezrobotnych również wzrósł (o 0,2 p.p.). W całym województwie mazowieckim oraz powiecie wołomińskim zaobserwowano zmianę pozytywną – wartości spadły w analizowanym w obu przypadkach o 0,5 p.p. Szczegółowe informacje dotyczące udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych przedstawia **Tabela 34**.

Tabela 34. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Dąbrówka oraz jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 (%)

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Dąbrówka	3,1	3,9	3,3	3,6	3,4

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Klembów	4,4	5,3	4,7	4,5	3,9
Brańszczyk	1,8	3,9	2,3	2,1	2
Powiat wołomiński	3,5	4,2	3,8	3,4	3
Województwo mazowieckie	3,9	4,5	4	3,6	3,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W badanym okresie liczba osób bezrobotnych poniżej 30. roku życia w Dąbrowce zmniejszyła się o 17,65%, natomiast w grupie osób w wieku 50 lat i starszych zanotowano wzrost o 70,00%. W porównaniu do innych jednostek referencyjnych, osoby bezrobotne powyżej 50. roku życia wykazały tendencję spadkową. Spadki te wyniosły od -11,37% w województwie mazowieckim do -3,70% w Brańszczyku. W kontekście osób bezrobotnych w wieku poniżej 30. roku, tendencja spadkowa charakteryzowała wszystkie jednostki za wyjątkiem Brańszczyka (wzrost o 6,90%). Szczegółowe informacje dotyczące liczby zarejestrowanych osób w wieku poniżej 30. oraz powyżej 50. roku życia przedstawia poniższa **Tabela 35**.

Tabela 35. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w wieku poniżej 30. oraz powyżej 50. roku życia

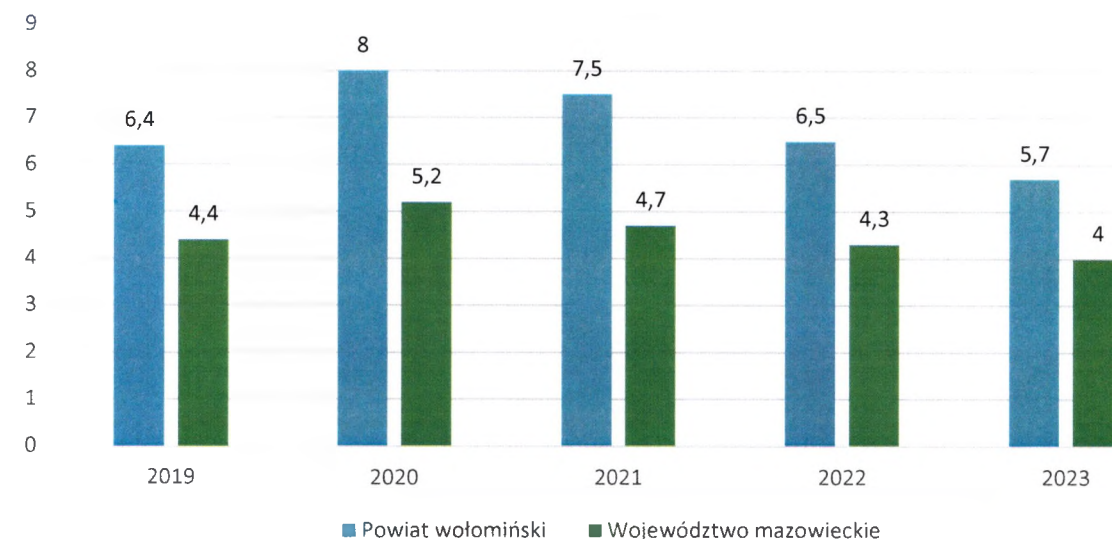
Jednostka	do 30 roku życia					
	2019	2020	2021	2022	2023	zmiana 2019/23
Dąbrowka	51	64	49	57	42	-17,65%
Klembów	79	99	75	69	68	-13,92%
Brańszczyk	29	73	31	27	31	6,90%
Powiat wołomiński	1 149	1 598	1 297	1 177	1 015	-11,66%
Województwo mazowieckie	29 265	35 597	28 515	25 861	24 578	-16,02%

Jednostka	powyżej 50 roku życia					
	2019	2020	2021	2022	2023	zmiana 2019/23
Dąbrowka	30	42	35	36	51	70,00%
Klembów	62	67	63	76	59	-4,84%
Brańszczyk	27	41	36	29	26	-3,70%
Powiat wołomiński	1 439	1 701	1 613	1 540	1 353	-5,98%
Województwo mazowieckie	34 324	38 266	35 473	32 244	30 422	-11,37%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2019-2023, zarówno w powiecie wołomińskim jak i całym województwie mazowieckim spadła (odpowiednio o 0,7 p.p. oraz 0,4 p.p.). Najwyższe wartości w całym analizowanym okresie wskaźnik ten osiągał w obydwu przypadkach w 2020 roku, dla powiatu wyniósł on 8%, dla województwa natomiast 5,2%. Szczegółowe informacje dotyczące stopy bezrobocia rejestrowanego w powiecie wołomińskim i województwie mazowieckim przedstawia **Wykres 9**.

Wykres 9. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie wołomińskim i województwie mazowieckim w latach 2019-2023
[%]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru na 1 000 ludności wzrosła w analizowanym okresie w gminie Dąbrówka o 8,16%, z poziomu 98 w 2019 roku do 106 w 2023. Pozytywną zmianę odnotowano we wszystkich analizowanych jednostkach, gdzie najwyższy wzrost charakteryzował Brańszczyk (17,65%), a najniższy (wyłączając Dąbrówkę) – powiat wołomiński (8,21%). Szczegółowe informacje dotyczące podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru na 1 000 ludności przedstawia **Tabela 36**.

Tabela 36. Podmioty Gospodarki Narodowej wpisane do rejestru na 1 000 ludności

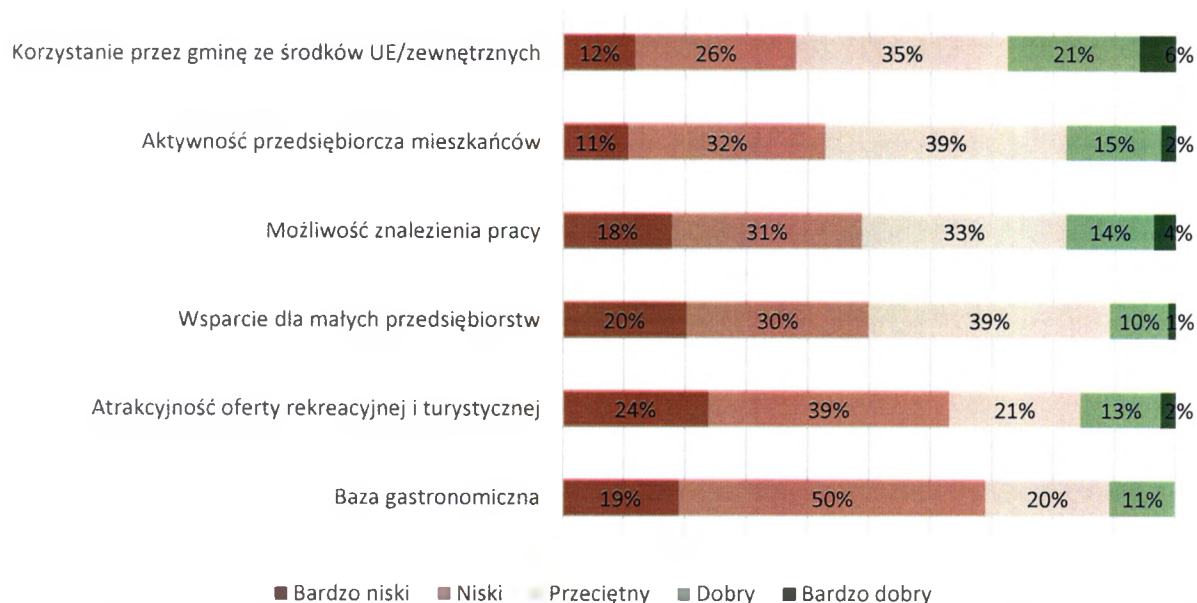
Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/23
Dąbrówka	98	96	100	102	106	8,16%
Klembów	87	85	90	97	100	14,94%
Brańszczyk	68	71	74	78	80	17,65%
Powiat wołomiński	134	130	135	140	145	8,21%
Województwo mazowieckie	158	161	168	176	184	16,46%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Uczestnicy badania ankietowego dostrzegają wyzwania ekonomiczne stojące przed gminą. Do kwestii wymagających doinwestowania zaliczają bazę gastronomiczną - 69% z nich uważa, że są to funkcjonujące na co najmniej niskim poziomie obszary działalności w Gminie, oraz ofertę rekreacyjną i turystyczną – 63% respondentów myśli w podobny sposób. 43% mieszkańców ocenia na poziomie co najmniej niskim możliwość znalezienia pracy w gminie, a 50% ocenia w ten sposób wsparcie oferowane małym przedsiębiorstwom.

Przedsiębiorczość mieszkańców gminy oceniono nieco przychylniej – 17% respondentów oceniło ją jako co najmniej dobrą, a 43% jako niską lub bardzo niską. Wykorzystanie środków unijnych i pozostałych środków zewnętrznych 27% mieszkańców oceniła na co najmniej dobrym poziomie. Szczegółowe informacje dotyczące gospodarczych aspektów funkcjonowania gminy Dąbrówki w opinii respondentów przedstawia poniższy **Wykres 10**.

Wykres 10. Gospodarcze aspekty funkcjonowania Gminy Dąbrówka w opinii respondentów



Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety CAWI, N=84

WNIOSKI DO ROZDZIAŁU GOSPODARKA I RYNEK PRACY

- Odnotowano w Dąbrówce wzrost liczby pracujących na 1 000 ludności ogółem oraz na 1 000 ludności w wieku produkcyjnym. Większy wzrost wystąpił jedynie w gminie Klembów. Pomimo dynamicznego wzrostu wartości w Dąbrówce wciąż pozostają poniżej średniej województwa mazowieckiego, natomiast są wyższe w porównaniu do całego powiatu wołomińskiego.
- Liczba pracujących na 1 000 ludności w wieku produkcyjnym w gminie Dąbrówka przewyższa liczbę pracujących na 1 000 ludności ogółem. Wskazuje to na wyższą aktywność zawodową osób w wieku produkcyjnym (18-64 lata). Fakt, że wskaźnik ten jest wyższy niż dla ogółu ludności, sugeruje również, że w gminie występuje stosunkowo duża liczba osób w wieku nieprodukcyjnym, co może mieć wpływ na niższy poziom aktywności zawodowej w całej populacji.
- Na poziomie powiatów i województw obserwuje się pozytywne tendencje w zakresie bezrobocia. Stopa bezrobocia rejestrowanego spadła zarówno w powiecie wołomińskim, jak i w województwie mazowieckim. Na poziomie gmin, sytuacja związana z bezrobociem wygląda mniej optymistycznie - w Dąbrówce odnotowano wzrost udziału osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, podobnie jak w gminie Brańszczyk, co wskazuje na pewne trudności na lokalnym rynku pracy.
- W gminie Dąbrówka wyraźnie wzrosła liczba osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat, podczas gdy wartości spadły w przypadku osób w wieku do 30 lat. Trend ten może być związany ze zmieniającą się strukturą demograficzną gminy, w której rośnie liczba osób w starszych grupach wiekowych, a liczba młodszych mieszkańców maleje.
- Gmina Dąbrówka wykazała wzrost liczby Podmiotów Gospodarki Narodowej wpisanych do rejestru na 1 000 ludności pomiędzy rokiem 2019 a 2023. Choć zmiana jest pozytywna i zauważalna, Dąbrówka wciąż wypada słabiej na tle innych jednostek referencyjnych. Wzrost przedsiębiorczości wskazuje na pozytywne zmiany w zakresie rozwoju lokalnego biznesu, jednak gmina wciąż stoi przed wyzwaniem zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej i poprawy konkurencyjności.

10. FINANSE PUBLICZNE

W 2023 roku do budżetu Dąbrowki wpłynęło 57,26 mln zł. Była to wartość o 25,22% większa niż w roku 2019. Również porównując Dąbrowkę do całego powiatu wołomińskiego oraz województwa mazowieckiego, odnotowano większy wzrost (w przypadku powiatu wyniósł on 21,35%, natomiast w woj mazowieckim było to 22,67%). Większy od Dąbrowki wzrost zauważono jedynie w Klembowie (wzrost o 35,2%). Szczegółowe informacje dotyczące dochodów ogółem budżetu gminy Dąbrowka oraz jednostek referencyjnych w latach 2019-2023 przedstawia poniższa **Tabela 37**.

Tabela 37. Dochody ogółem budżetu gminy Dąbrowka i jednostek referencyjnych [mln]

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/23
Dąbrowka	45,73	56,82	59,33	58,86	57,26	25,22%
Klembów	61,77	63,02	73,80	77,05	83,52	35,20%
Brańszczyk	41,40	48,16	47,86	51,11	46,10	11,34%
Powiat wołomiński	1 409,51	1 550,38	1 755,63	1 670,67	1 710,45	21,35%
Województwo mazowieckie	39 140,77	41 556,99	46 881,39	47 611,6	48 012,18	22,67%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W 2023 roku udział dochodów własnych w budżecie gminy Dąbrowka wyniósł 55,23%, co wskazuje na wzrost o 10,83 p.p. w porównaniu do 2019 roku. Gmina Dąbrowka odnotowała najwyraźniejszą zmianę spośród wszystkich analizowanych jednostek. W porównaniu do województwa mazowieckiego (59,73%), udział dochodów własnych w Dąbrowce jest mniejszy, natomiast w zestawieniu z powiatem wołomińskim (50,81%) oraz innymi gminami Dąbrowka osiąga wyższy udział dochodów własnych. Szczegółowe dane dotyczące udziału dochodów własnych budżetu gminy Dąbrowka oraz jednostek referencyjnych w procencie dochodów ogółem przedstawia poniższa **Tabela 38**.

Tabela 38. Dochody własne budżetu gminy Dąbrowka i jednostek referencyjnych w % dochodów ogółem

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Dąbrowka	44,40%	49,64%	45,61%	50,07%	55,23%
Klembów	47,57%	44,74%	42,89%	47,71%	53,85%
Brańszczyk	36,11%	43,86%	37,18%	39,90%	38,91%
Powiat wołomiński	48,24%	48,30%	46,96%	53,32%	50,81%
Województwo mazowieckie	58,17%	56,02%	55,69%	60,00%	59,73%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wartość dochodów w ramach finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych ogółem w Dąbrowce w 2023 roku wyniosła 846,52 tys. zł. Była to wartość znacznie większa od analizowanych gmin referencyjnych (Klembów: 76,89 tys. zł, Brańszczyk: 102, 34 tys. zł). Największą wartość wpływów unijnych odnotowano w Dąbrowce w 2021 roku, kiedy to gmina otrzymała 1 843,98 tys. zł. na programy i projekty unijne ogółem. Szczegółowe informacje dotyczące dochodów w ramach finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych ogółem przedstawia **Tabela 39**.

Tabela 39. Dochody w ramach finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych ogółem [tys.]

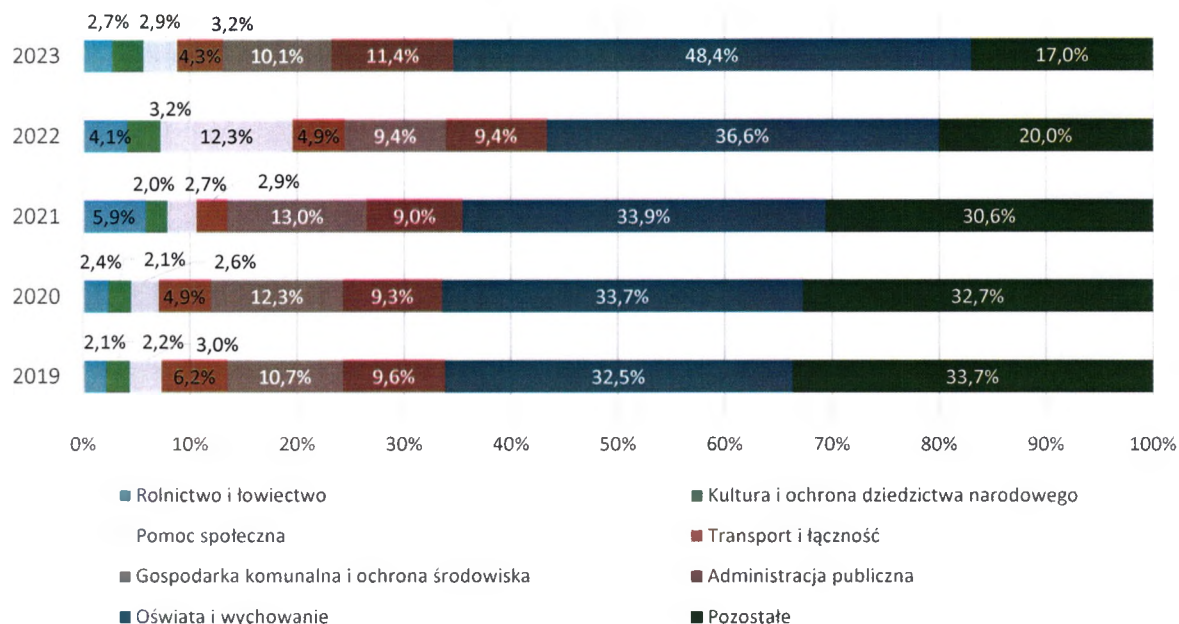
Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Dąbrowka	735,97	1 843,98	1 153,02	256,43	846,52
Klembów	2 803,97	1 357,00	1 640,01	1 212,21	76,89
Brańszczyk	2 246,50	336,07	1 320,86	491,28	102,34
Powiat wołomiński	59 523,21	34 007,52	32 364,47	31 635,78	53 359,53
Województwo mazowieckie	1 373 266,87	1 184 172,06	1 135 823,93	1 135 259,41	1 084 058,02

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Najwięcej w 2023 roku w gminie Dąbrówka wydano na dział oświaty i wychowania, stanowiło to 48,4% ogółu wydatków. Następną kategorią wydatków, na które przeznaczono najwięcej pieniędzy był transport i łączność (11,4%) oraz gospodarka komunalna i ochrona środowiska (10,1%). Na inne kategorie wydatków, takie jak rolnictwo i łowiectwo, pomoc społeczna, kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego, administracja publiczna przeznaczano od 2,7% do 4,3% ogółu wydatków. Na pozostałe wydatki przeznaczono 17,0% wydatków.

Pomiędzy 2019 a 2023 rokiem największą zmianę zaobserwowano w przypadku wydatków na oświatę i wychowanie, gdzie nastąpił wzrost wartości o 15,9 p.p. Ucięto natomiast wydatki na transport i łączność (spadek o 1,9 p.p.) i administrację publiczną (-0,6 p.p.). Szczegółowe informacje dotyczące wydatków gminy Dąbrówka według działów w latach 2019-2023 przedstawia poniższy **Wykres 11**.

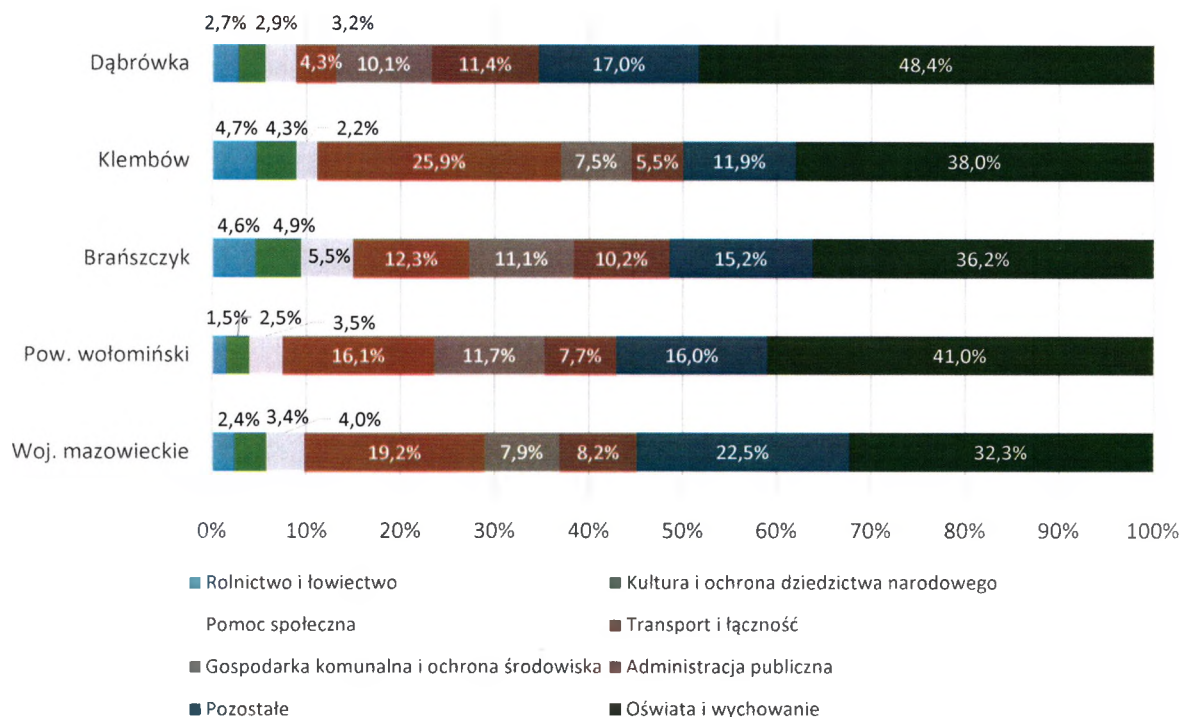
Wykres 11. Wydatki według działów w gminie Dąbrówka w latach 2019-2023



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zarówno w gminie Dąbrówka, jak i pozostałych jednostkach referencyjnych, największe wydatki budżetowe dotyczą działu oświaty i wychowania. Najwięcej na ten cel przeznaczyła Dąbrówka (48,4%), następnie powiat wołomiński (41,0%) i Klembów (38,0%). Najmniej na oświatę wydano ogólnie w województwie mazowieckim (32,3%). Dąbrówka przeznacza największe środki na rozwój i utrzymanie administracji publicznej – w 2023 roku przeznaczyła na nią 11,4% ogółu swoich wydatków, gdzie średnia dla województwa wynosi 8,2%, natomiast dla powiatu – 7,7%. Najmniej z kolei ze wszystkich analizowanych jednostek Dąbrówka przeznacza na transport i łączność (4,3%). Różnica ta jest bardzo wyraźna w stosunku do pozostałych gmin, powiatu i całego województwa, gdzie wartości zaczynają się od poziomu 12,3% (Brańszczyk), a kończą na 25,9% (Klembów). Szczegółowe dane dotyczące wydatków w 2023 roku według działów w gminie Dąbrówka i jednostkach referencyjnych przedstawia **Wykres 12**.

Wykres 12. Wydatki w 2023 roku według działów w gminie Dąbrówka i jednostkach referencyjnych



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W 2023 roku gmina Dąbrówka przeznaczyła 0,88 mln zł na wydatki majątkowe inwestycyjne w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, co stanowi najniższą wartość spośród analizowanych jednostek. Średnia dla województwa mazowieckiego wyniosła 1,75 mln zł, a dla powiatu wołomińskiego 1,63 mln zł. Najwięcej na ten cel przeznaczyła gmina Klembów, z wydatkami na poziomie 3,58 mln zł.

Należy jednak podkreślić dynamiczny wzrost wydatków majątkowych inwestycyjnych w Dąbrówce. W latach 2019-2023 wartość tych wydatków wzrosła o 67,85%, co niemal pokrywa się z tendencją w całym województwie (68,44%). Największy wzrost wartości odnotowano w gminie Klembów, która zanotowała wzrost o 90,02%. Szczegółowe dane dotyczące wydatków majątkowych inwestycyjnych na 1 000 mieszkańców w gminie Dąbrówka oraz jednostkach referencyjnych przedstawia **Tabela 40**.

Tabela 40. Wydatki majątkowe inwestycyjne na 1 000 mieszkańców w gminie Dąbrówka i jednostkach referencyjnych [mln]

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/23
Dąbrówka	0,52	0,51	0,73	0,97	0,88	67,85%
Klembów	1,89	1,48	1,47	1,23	3,58	90,02%
Brańszczyk	0,86	0,30	1,71	0,51	1,21	39,79%
Powiat wołomiński	1,05	0,79	0,79	1,11	1,63	56,25%
Województwo mazowieckie	1,04	0,92	0,90	1,14	1,75	68,44%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

WNIOSKI DO ROZDZIAŁU FINANSE PUBLICZNE

- W latach 2019-2023 zauważono pozytywne zmiany w dynamice wzrostu dochodów gminy Dąbrówka, co świadczy o polepszeniu się sytuacji gospodarczej. Wzrost dochodów gminy był wyższy niż średnia dla województwa mazowieckiego oraz powiatu wołomińskiego. Spośród wybranych jednostek porównawczych jedynie w Klembowie zauważono większy wzrost wartości.
- W 2023 roku Dąbrówka odnotowała znaczący wzrost udziału dochodów własnych w budżecie, co wskazuje na poprawę jej niezależności finansowej i efektywności zarządzania budżetem. Choć

udział ten jest wyższy niż w powiecie wołomińskim oraz innych gminach, wciąż pozostaje niższy od średniej województwa mazowieckiego, co sugeruje potencjał do dalszego rozwoju w zakresie zwiększania dochodów własnych i poprawy stabilności finansowej gminy.

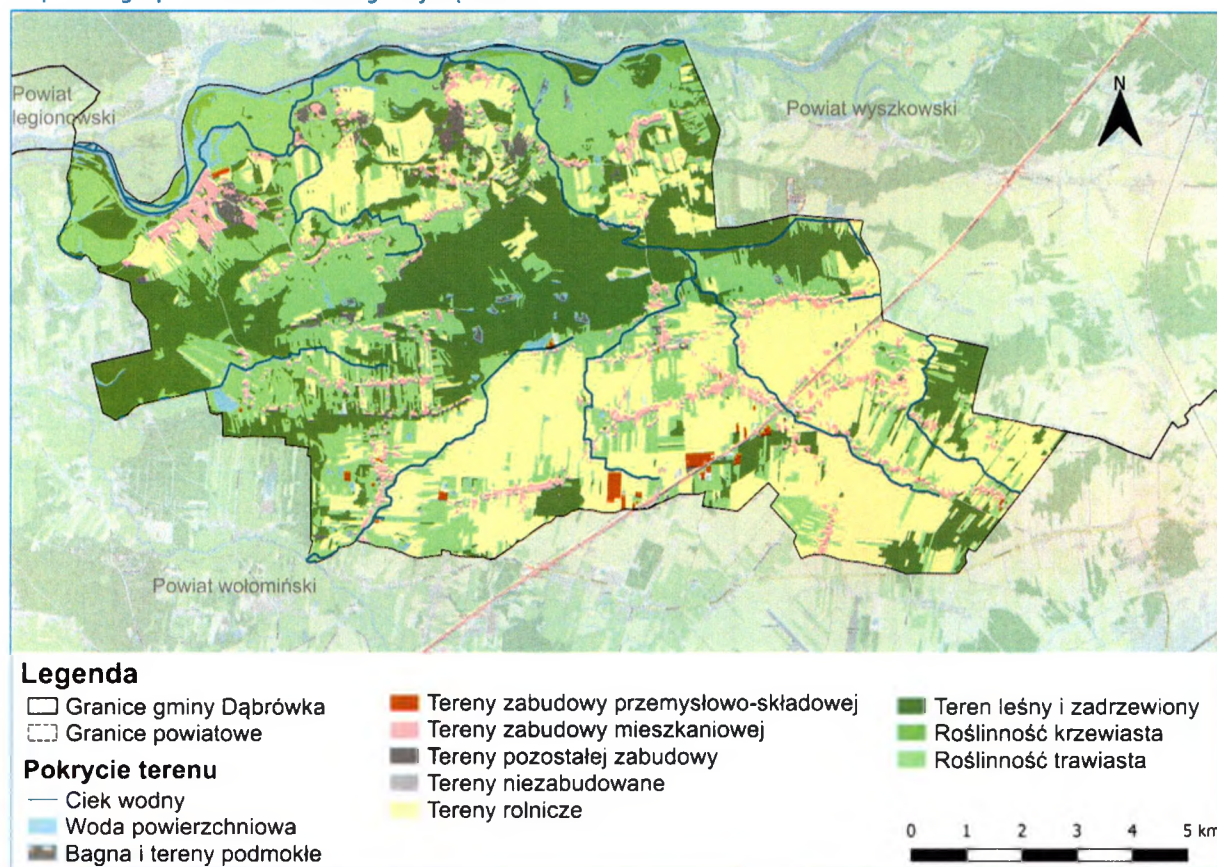
- W 2023 roku wartość dochodów z finansowania i współfinansowania programów unijnych w Dąbrówce była znacznie wyższa niż w gminach referencyjnych. Jednakże, wartość ta była zdecydowanie mniejsza w stosunku do roku 2021, co świadczy o zmniejszonym zaangażowaniu w projekty unijne.
- Dąbrówka największą część swoich wydatków przeznaczyła na oświatę i wychowanie, co świadczy o priorytetowym traktowaniu tego obszaru. Z kolei zmniejszenie wydatków w analizowanym okresie na transport i łączność oraz administrację publiczną wskazuje na restrukturyzację wydatków w kierunku priorytetowych obszarów. W porównaniu do 2019 roku, wydatki na edukację wyraźnie wzrosły. Porównując Dąbrówkę do innych jednostek widać, że na dział oświaty i wychowania oraz administrację publiczną wydaje ona najwięcej, podczas gdy na transport i łączność zdecydowanie najmniej. Może to wynikać częściowo z mniejszych potrzeb w zakresie infrastruktury transportowej, przykładowo ze względu na stosunkowo rozwiniętą istniejącą sieć dróg lub mniejszą intensywność ruchu w stosunku do pozostałych jednostek.
- Dąbrówka przeznaczyła w 2023 roku najmniejsze środki na wydatki majątkowe inwestycyjne w przeliczeniu na 1000 mieszkańców spośród wszystkich analizowanych jednostek. Mimo to, gmina zwiększa swoją aktywność inwestycyjną, wykazując dynamiczny wzrost wydatków w tym zakresie w porównaniu do 2019 roku, co jest zgodne z tendencją obserwowaną w całym województwie i pozostałych jednostkach.

11.1. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENI

Gmina Dąbrówka jest podzielona na 27 sołectw i obejmuje powierzchnię 109,07 km². 58,06% powierzchni gminy stanowią tereny zielone, w tym 27,39% to lasy, 31,47% stanowią tereny rolnicze, natomiast jedynie 6,94% zajmują tereny zabudowane. Pozostałe 3,53% terenów gminy stanowią obszary niezabudowane, woda powierzchniowa, w tym cieki wodne². Zagospodarowanie terenu gminy Dąbrówka przedstawia **Mapa 5**.

Rolnictwo w gminie nie ma wyraźnego ukierunkowania i jest mało opłacalne – dawne pieczarkarnie zostały przekształcone w inne funkcje. Gmina Dąbrówka w kontekście produkcji spożywczej specjalizuje się w cukiernictwie – na jej terenie znajduje się wiele zakładów cukierniczych.

Mapa 5. Zagospodarowanie terenu gminy Dąbrówka



Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych – BDOT10k

Zgodnie z ustaleniami zawartymi w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Dąbrówki*, celem polityki przestrzennej gminy jest aktywne uczestnictwo w działaniach mających na celu realizację wcześniej określonych celów strategicznych oraz pośrednich celów rozwoju gminy. Udział w tym procesie odbywa się poprzez działania zgodne z zasadami polityki przestrzennej, które obejmują:

1. stałą i systematyczną obserwację zmian w zagospodarowaniu i użytkowaniu przestrzeni gminy – w tym aktywne kształtowanie kierunku tych zmian, uwzględniając powiązania zewnętrzne oraz wewnętrzne zależności strukturalne. Ważnym elementem tego procesu jest ochrona i racjonalne

² Na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych – BDOT10k

wykorzystywanie zasobów naturalnych gminy, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Ponadto, działania te powinny koncentrować się na zapobieganiu konfliktom przestrzennym oraz usuwaniu barier związanych z użytkowaniem przestrzeni. Szczególną uwagę należy poświęcić wyborowi odpowiednich lokalizacji dla rozwoju podstawowych funkcji gminy, takich jak infrastruktura, usługi publiczne i przestrzeń do działalności gospodarczej.

2. integrację polityki przestrzennej gminy z polityką państwową oraz współpracę z instytucjami wyższego szczebla – w tym z państwem, województwem i powiatem, w celu uwzględnienia interesów gminy w ogólnokrajowych planach rozwoju.
3. tworzenie systemów informacji przestrzennej, które umożliwiają efektywne promowanie zasobów gminy i jej walorów przestrzennych. Tego typu dane stanowią podstawę do działań marketingowych, przyciągając inwestycje i wspierając rozwój działalności gospodarczej oraz społecznej. Celem jest stworzenie atrakcyjnych warunków do lokowania tu działalności w sektorach zgodnych z priorytetami rozwoju gminy.
4. ciągłe wzbogacanie funkcjonalności i jakości przestrzeni gminy, poprzez rozwój infrastruktury i wzrost jej atrakcyjności, odpowiadający na rosnące potrzeby mieszkańców. Obejmuje to zarówno elementy przestrzenne, jak i materialne, takie jak budowa nowych obiektów użyteczności publicznej, rozbudowa sieci komunikacyjnych czy tworzenie przestrzeni do rekreacji.

Poprzez te działania polityka przestrzenna gminy ma na celu nie tylko rozwój fizycznej przestrzeni, ale również kształtowanie jej w sposób sprzyjający zrównoważonemu rozwojowi, w zgodzie z potrzebami społecznymi, ekonomicznymi i ekologicznymi gminy.

Przyjęte założenia rozwoju gminy oraz cele strategiczne i pośrednie mają swoje odzwierciedlenie w wyznaczeniu głównych kierunków zagospodarowania przestrzennego, przy czym szczególną wagę przykładą się do ochrony środowiska naturalnego.

Warunki fizyczne i fizjograficzne powodują, że terytorium gminy dzieli się na dwa obszary o odmiennych cechach i predyspozycjach:

- Obszar północno-zachodni (A) – wyróżnia się przede wszystkim ochroną walorów środowiska przyrodniczego oraz funkcją rekreacyjną, szczególnie letniskową, a także funkcją mieszkaniową.
- Obszar południowo-wschodni (B) – ma nadrzędną rolę funkcji o charakterze ekonomicznym, obejmującą szeroko rozumianą działalność gospodarczą oraz funkcję mieszkaniową.

Na obszarze A, składającym się z trzech stref funkcjonalno-przestrzennych: doliny Bugu, strefy nadzalewowej oraz strefy leśnej, zakłada się:

- specjalną ochronę wartości środowiska przyrodniczego, obejmującą zwłaszcza układ hydrograficzny, roślinność nadwodną i łąkową oraz warunki siedliskowe,
- radykalne ograniczenia dla zabudowy (również letniskowej) i innych form intensywnego inwestowania na gruntach zalewowych i podmokłych,
- promowanie rozwoju ekstensywnych form turystyki i rekreacji, zwłaszcza organizowanie obiektów rekreacji nadwodnej,
- możliwość dalszego rozwoju budownictwa letniskowego oraz budownictwa mieszkaniowego o charakterze stałym,
- promowanie rozwoju infrastruktury usługowej związanej przede wszystkim z obsługą funkcji rekreacyjno-letniskowej,
- ograniczenia dla lokalizacji funkcji produkcyjno-technicznych,

- ochronę lokalnych zbiorowisk naturalnych o wartościach przyrodniczo-krajobrazowych (wydmy, starorzecza, łągi, zadrzewienia leśne itp.),
- ograniczenia dla inwestowania związanego z koniecznością utrzymania ciągłości równoleżnikowego korytarza ekologicznego, który tworzą zespoły leśne porastające ciągi wydmore i obniżenia łąkowe między nimi,
- nierozwijanie eksploatacji piasków wydmy,owych,
- możliwość ograniczonego rozwoju funkcji rekreacyjnej i letniskowej – niewielkie zespoły w miejscach niekolizyjnych z wymaganiami ochrony środowiska.

Na obszarze B, składającym się ze strefy mieszkaniowej i usługowo-gospodarczej, przewiduje się:

- szeroką możliwość rozwoju budownictwa mieszkaniowego,
- możliwość rozwoju wszelkich form przedsiębiorczości gospodarczej, zwłaszcza usług, jedynie z limitowaniem wielkości zakładów,
- rozbudowę gminnego ośrodka usługowego w Dąbrówce,
- promocję rozwoju usług będących realizacją celów publicznych (szkolnictwo, lecznictwo i opieka społeczna, kultura, sport itp.),
- wyposażenie istniejących skupisk zabudowy oraz potencjalnych terenów rozwojowych w infrastrukturę techniczną, zwłaszcza w sieć wodociągową i kanalizacyjną,
- uzupełnienie sieci dróg lokalnych na terenach rozwojowych,
- utrzymanie większych kompleksów gruntów czynnych rolniczo jako terenów kwalifikowanego rolnictwa.

Wzdłuż drogi ekspresowej S8 kształtuje się strefa szczególnej aktywności gospodarczej. Tereny te zostały scharakteryzowane jako odpowiednie do sytuowania dużych i średnich obiektów z dziedziny szeroko rozumianego zaplecza gospodarczo-obługowego obszaru metropolitalnego.

Obszar Gminy Dąbrówka zajmuje powierzchnię 10 907 ha. Obecnie obowiązujące plany miejscowe obejmują 26,6% powierzchni Gminy Dąbrówka, co odpowiada około 2 898,0 ha. Jest to najmniejsza wartość spośród wszystkich analizowanych jednostek. Średni udział powierzchni objętej miejscowymi planami w województwie mazowieckim wyniósł w 2023 roku 34,2%, a w powiecie wołomińskim 42,4%. Jedna z gmin referencyjnych (Brańszczyk) jest w całości objęta planami.

Jednakże warto zauważyć, że gmina Dąbrówka odnotowała najwyższy wzrost wartości udziału powierzchni objętej miejscowymi planami spośród wszystkich analizowanych jednostek, wynoszący 4,2 p.p. (średni wzrost dla województwa mazowieckiego wyniósł 1 p.p., natomiast dla powiatu wołomińskiego 0,9 p.p.). W analizowanym okresie planami objęto 177,66 ha powierzchni. Szczegółowe informacje dotyczące udziału powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem przedstawia **Tabela 41**.

Tabela 41. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem [%]

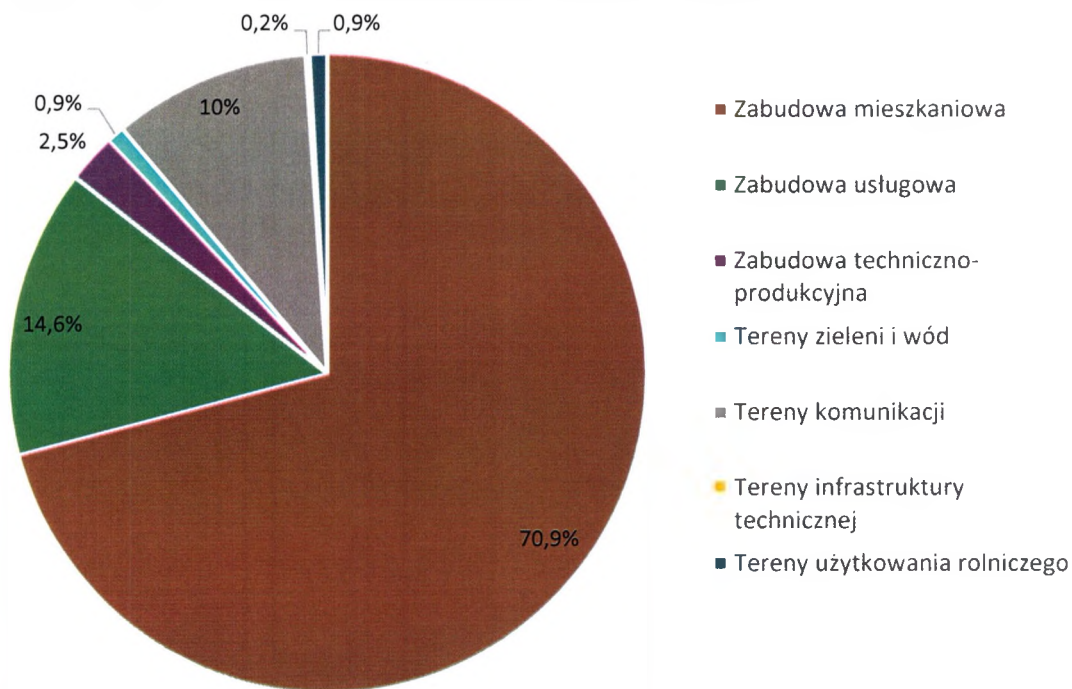
Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Dąbrówka	22,4	25,9	26,1	26,2	26,6
Klembów	46	37,2	38,2	41,6	41,6
Brańszczyk	100	100	100	99,6	100
Powiat wołomiński	41,5	41,3	41,4	41,9	42,4
Województwo mazowieckie	33,2	33,5	33,9	34,2	34,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrówka dominują tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową (jednorodziną) stanowiącą 70,9% powierzchni planów

miejscowych. Zabudowa usługowa obejmuje 14,6% powierzchni, natomiast zabudowa techniczno-produkcyjna – 2,5%. Tereny komunikacyjne zajmują 10% powierzchni terenów z planami miejscowymi, tereny zieleni i wód obejmują 2,5% powierzchni analizowanych obszarów, natomiast tereny użytkowania rolniczego – 0,9%. Najmniejszą część powierzchni stanowią tereny infrastruktury technicznej (0,2%). Szczegółowe informacje dotyczące udziału poszczególnych terenów objętych planami miejscowymi przedstawia Wykres 13.

Wykres 13. Zestawienie poszczególnych terenów objętych planami miejscowymi [%]



Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

11.2. BIORÓŻNORODNOŚĆ I OBSZARY CHRONIONE

Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym Polski wg Kondrackiego Gmina Dąbrówka położona jest w granicach Równiny Wołomińskiej (318.78), wchodzącej w skład Niziny Środkowomazowieckiej oraz w swej części północnej do Doliny Dolnego Bugu (318.74).

Równina Wołomińska znajduje się na wschód od Kotliny Warszawskiej, a na południe od Doliny Dolnego Bugu. Gmina leży na lewym, południowym brzegu rzeki Bug. Dolina Dolnego Bugu graniczy z Równiną Wołomińską od strony południowej, natomiast od północy sąsiaduje z Międzyrzeczem łomżyńskim.

Na terenie gminy Dąbrówka znajduje się specjalny obszar ochrony siedlisk oraz dwa obszary specjalnej ochrony. Są to:

1. Specjalny obszar ochrony siedlisk „Krogulec”

Obszar o powierzchni 113,11 ha, w całości położony w obrębie gminy, obejmujący dwa niewielkie zbiorniki wodne, położone około 2 km od wsi Dąbrówka. Pierwszym z nich jest naturalne, płytkie jezioro dystroficzne o nazwie Krogulec. Dzięki swojemu dużemu rozmiarowi i dobrej kondycji stanowi ono cenną ostoję dla strzebli błotnej, oferując jej duże szanse na przetrwanie. Jest to jedno z największych stanowisk tego gatunku w Polsce. Drugim zbiornikiem jest Glinianka – niewielkie, sztuczne jezioro będące pozostałością niegdyś prowadzonej eksploatacji gliny, które wykorzystywano do zasilania pobliskiej cegielni. Glinianka, mimo że również pełni rolę w ochronie strzebli błotnej, ma mniejsze znaczenie w tym zakresie, ze względu na swoje niewielkie rozmiary i małą głębokość.

2. Obszar specjalnej ochrony „Ostoja Nadbużańska”

Teren ten zajmuje powierzchnię około 1 403,6 ha w obrębie granic gminy Dąbrówka. Większość tego obszaru pokrywają suche, ekstensywnie użytkowane pastwiska. Tereny bagienne znajdują się głównie przy ujściach rzek, dopływach Bugu oraz w rejonie pozostałości dawnych koryt rzecznych. Koryto Bugu pozostaje w dużej mierze nietknięte działalnością człowieka, a na tym obszarze znajdują się liczne piaszczyste wyspy, które są nagie lub porośnięte wierzbowymi i topolowymi łęgami nadrzecznymi, z dobrze rozwiniętymi zaroślami wierzbowymi. Szczególnie cenny jest kompleks nadrzecznych lasów, który zachował swój naturalny charakter, oraz szereg zbiorowisk łąkowych i wilgotnych siedlisk, typowo występujących na dużych powierzchniach.

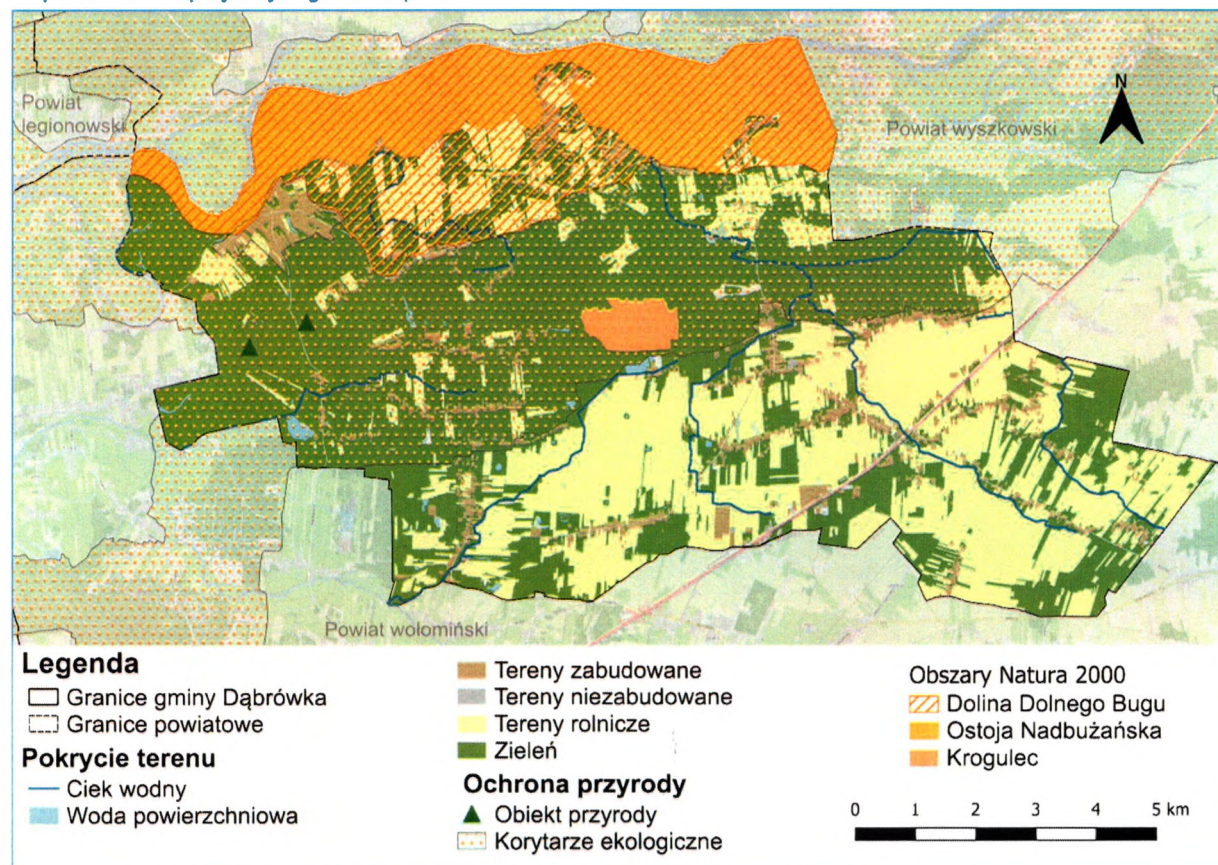
3. Obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Dolnego Bugu”

Na terenie gminy znajduje się 2 328,48 ha tego obszaru. Jest to ostoja ptasia, szczególnie wodno-błotnych, o randze europejskiej E51. Jedno z nielicznych w Polsce stanowisk lęgowych gadożera, do niedawna jedno z nielicznych w Polsce stanowisk kulona. Cenny kompleks nadrzecznych lasów o zachowanym charakterze naturalnym oraz szereg zbiorowisk roślinnych związanych z siedliskami wilgotnymi.

Na terenie gminy Dąbrówka występują również 2 pomniki przyrody: 2 dęby szypułkowe w miejscowości Sokołówek. Przez teren Dąbrówki przebiegają 2 korytarze ekologiczne: Dolina Dolnego Bugu oraz Puszcza Biała.

Szczegółowe informacje dotyczące obszarów chronionych na terenie gminy Dąbrówki przedstawia poniższa **Mapa 6**.

Mapa 6. Ochrona przyrody w gminie Dąbrówka



Źródło: opracowanie własne na podstawie bdot10k

11.3. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA

W 2023 roku Główny Inspektorat Ochrony Środowiska przeprowadził roczną ocenę jakości powietrza atmosferycznego na terenie województwa mazowieckiego, uwzględniając dane z 2022 roku. Zgodnie z wynikami tej oceny, w strefie mazowieckiej, do której należy Dąbrówka, odnotowano jedynie przekroczenie poziomów docelowych benzo(a)pirenu (B(a)P) w odniesieniu do ochrony zdrowia ludzi. W przypadku pozostałych zanieczyszczeń, takich jak dwutlenek siarki (SO₂), tlenek węgla (CO), dwutlenek azotu (NO₂), benzen (C₆H₆), pył PM₁₀, pył PM_{2,5}, ołów (Pb), arsen (As), kadm (Cd), nikiel (Ni) oraz ozon (O₃), standardy emisyjne zostały spełnione.

W kontekście emisji powierzchniowej największym źródłem wprowadzania zanieczyszczeń do powietrza w gminie Dąbrówka jest sektor mieszkalnictwa. Głównym problemem jest niska emisja, wynikająca z użytkowania domowych pieców grzewczych oraz lokalnych kotłowni węglowych, w których spalanie paliw odbywa się w sposób nieefektywny. Paliwa stałe, głównie węgiel, stosowane w tych systemach grzewczych, emitują benzo(a)piren oraz pył zawieszony PM₁₀ w ilościach kilkaset razy większych niż paliwa gazowe.

Drugą co do wielkości grupą emisji, mającą znaczący wpływ na przekroczenia dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń, jest emisja liniowa związana z ruchem drogowym. Ciągły wzrost liczby pojazdów na drogach prowadzi do degradacji nawierzchni, co skutkuje zwiększeniem hałasu komunikacyjnego oraz wzrostem emisji pyłów do atmosfery. Zjawisko to występuje mimo działań podejmowanych w zakresie modernizacji i przebudowy infrastruktury drogowej. Warto zaznaczyć, że wielkość emisji ze źródeł komunikacyjnych zależy od natężenia ruchu, rodzaju pojazdów oraz paliwa, ale wpływ na poziom zanieczyszczeń mają także procesy takie jak zużycie opon, hamulców oraz ścieranie nawierzchni dróg, określane jako emisja poza spalinową. Duża część mieszkańców gminy Dąbrówka korzysta z przestarzałych pojazdów, które przyczyniają się do wyższej emisji zanieczyszczeń. Największe zanieczyszczenia komunikacyjne związane z ruchem pojazdów występują m.in. wzdłuż drogi ekspresowej S8.

Emisja punktowa natomiast dotyczy głównie zanieczyszczeń pochodzących z niewielkich zakładów przemysłowych. Do zanieczyszczeń tych należą: pyły, dwutlenek siarki, tlenek azotu, tlenek węgla oraz metale ciężkie. Mają one istotny wpływ na zasięg i wielkość stężeń zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym.

W 2023 roku w gminie Dąbrówka wydano 201,55 tys. złotych na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu. Gmina zaczęła wydatkować pieniądze w tym zakresie od 2020 roku, wydała wówczas 105,62 tys. złotych. Najmniej wydatkowano w roku 2022 roku, kiedy wydano 75,15 tys. złotych. Dąbrówka wydała w 2023 roku więcej pieniędzy na ochronę powietrza niż Brańszczyk (35,22 tys. złotych), ale mniej niż Klembów (397,48 tys. złotych). W województwie mazowieckim wydano 127 698,3 tys. złotych w 2023 roku, a w powiecie wołomińskim 4 003,29 tys. zł. Szczegółowe informacje dotyczące wydatków na ochronę powietrza atmosferycznego przedstawia **Tabela 42**.

Tabela 42. Wydatki na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu w gminie Dąbrówka i jednostkach referencyjnych [tys.]

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Dąbrówka	0,00	105,62	159,27	75,15	201,55
Klembów	0,00	0,00	15,00	35,33	397,48
Brańszczyk	3 892,48	227,64	2 468,13	21,84	35,22
Powiat wołomiński	8 924,09	4 003,68	2 019,79	4 250,54	4 003,29
Województwo mazowieckie	117 258,42	135 871,36	120 318,38	110 948,21	127 698,30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Od 1 lipca 2013 r. odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowanie nimi organizuje gmina. Odpady komunalne z terenu gminy Dąbrówka odbierane są w postaci selektywnej. Na terenie gminy w 2023 roku łącznie odebrano 2982,19 Mg odpadów komunalnych - o 684,03 Mg mniej w stosunku do 2022 roku. Największą ilość odpadów stanowiły odpady zmieszane komunalne, co świadczy o niewłaściwej segregacji odpadami przez mieszkańców.

Odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów w gminie Dąbrówka z roku na rok jest coraz mniej. W 2023 roku wartość ta wyniosła 26,4% - o 29,8 p.p. mniej w stosunku do roku 2019. Tendencja ta jest odwrotna w przypadku całego województwa mazowieckiego i powiatu wołomińskiego, gdzie odpadów zbieranych selektywnie jest coraz więcej (wzrost w analizowanym okresie odpowiednio o 10,4 p.p. i 10,6 p.p.). Z analizowanych jednostek oprócz Dąbrówki jedynie w Brańszczyku odnotowano spadek udziału odpadów selektywnie zbieranych (o 19,9 p.p.). Szczegółowe informacje dotyczące udziału odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów w gminie Dąbrówka i jednostkach referencyjnych przedstawia **Tabela 43**.

Tabela 43. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w gminie Dąbrówka i jednostkach referencyjnych [%]

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Dąbrówka	56,2	31,6	29,3	27	26,4
Klembów	44,5	46	57,8	54,1	55,3
Brańszczyk	52,9	34,1	29,3	30,6	33
Powiat wołomiński	37	41,3	42,8	44,7	47,6
Województwo mazowieckie	28,1	36,5	37,5	38,1	38,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

11.4. HYDROGEOLOGIA

Sieć hydrograficzna gminy Dąbrówka jest dobrze rozwinięta. Obejmuje duże rzeki, mniejsze cieki, rowy melioracyjne, drobne akweny, oczka wodne oraz starorzeczka Bugu. Teren gminy Dąbrówka leży w zlewni bezpośredniej Bugu, a południowo-zachodnia część gminy znajduje się w zlewni Rządzy. Rzeka Bug stanowi północną granicę gminy i jest to dolny, ujściowy odcinek tej rzeki. Bug ma śnieżno-deszczowy ustrój zasilania, z dwoma wysokimi stanami wody w ciągu roku: w kwietniu, związanym z topnieniem śniegu w zlewni, oraz w okresie czerwiec-lipiec, związanym z letnim maksimum opadów. Okresy niskich stanów wody przypadają na wrzesień. Rzeka Bug jest nieuregulowana, a jej szerokość, głębokość koryta oraz przebieg nurtu są bardzo zmienne. Z kolei rzeka Rządza, która jest dopływem Zalewu Zegrzyńskiego, przepływa przez zachodnią część gminy.

Obszar gminy charakteryzuje się dwoma rodzajami wód gruntowych, występującymi w różnych częściach terenu. Dolina Bugu składa się z utworów przepuszczalnych, a zwierciadło wód gruntowych jest swobodne, tworząc jeden poziom. Wahania poziomu wód gruntowych oraz ich głębokość są bezpośrednio związane ze stanem wód w rzece, a także z intensywnością i długotrwalością opadów atmosferycznych. Pozostałe obszary gminy to taras erozyjno-akumulacyjny, równina zastoiskowa i wysoczyzna, gdzie warunki wodne są nieco inne.

Tereny gminy Dąbrówka zbudowane są z utworów plejstocénskich, które zostały naniesione i uformowane przez lodowce skandynawskie. W tym rejonie występują osady dwóch zlodowaceń: środkowo i północnopolskiego. Doliny Bugu i Rządzy składają się głównie z piasków akumulacji rzecznej, miejscami z domieszką żwirów. Środkowa część gminy to obszar gruntów ilasto-pyłastych, gdzie występują piaski akumulacji zastoiskowej na ilach warwowych. W innych częściach dominują obszary gruntów piaszczysto-żwirowych, związanych z akumulacją wodno-lodowcową i lodowcową. Miejscami

można spotkać gliny zwałowe, które są pozostałościami po akumulacji denno-lodowcowej. Duże obszary pokrywają pola piasków wydmyowych.

Na tarasie zalewowym Bugu, w obrębie jego starorzeczy oraz innych podmokłych obniżeniach, dominują grunty nienośne i słabonośne. W obszarze wysoczyzny, która znajduje się w południowo-wschodniej części gminy, przeważają grunty nośne, podczas gdy na pozostałym obszarze dominują grunty o nośności zróżnicowanej, z przewagą gruntów słabonośnych. Potencjalnymi surowcami w gminie są piaski i ropy. Piaski rzeczne występują w dolinie Bugu, a złoża ropy znajdują się w południowo-zachodniej części gminy.

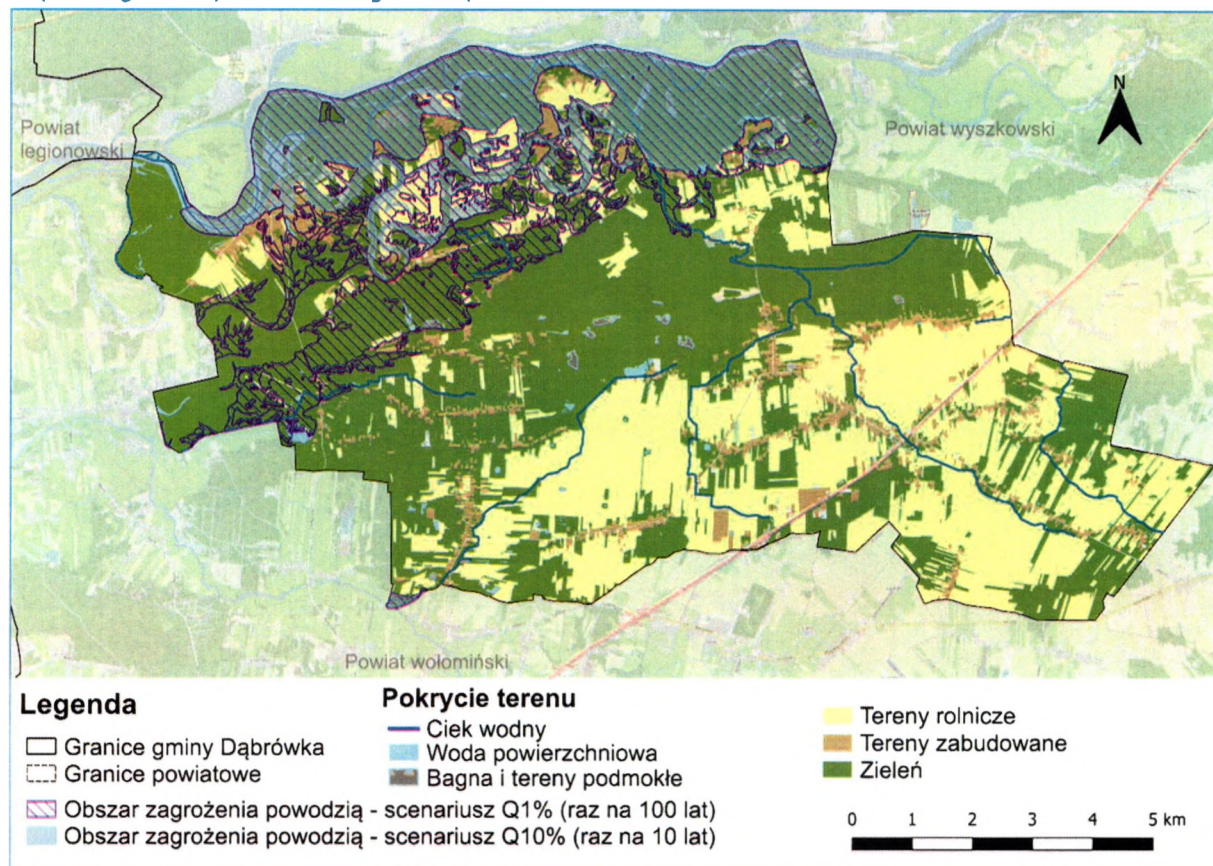
Gmina Dąbrowka, położona w rejonie nadbużańskim, charakteryzuje się obszarami narażonymi na ryzyko powodziowe. Około 20% powierzchni gminy znajduje się w strefie zagrożenia powodziowego, szczególnie w rejonie nadbużańskim. Należy podkreślić, że nieuregulowana rzeka Bug oraz brak odpowiednich zabezpieczeń przeciwpowodziowych przyczyniają się do narażenia szerokiego pasa północnych terenów gminy na zalewy powodziowe. Strefa zagrożenia obejmuje zarówno tereny niezabudowane (głównie łąki), jak i obszary zabudowy, w tym miejscowości:

- Czarnów,
- Ślężany,
- Kuligów (częściowo),
- Dręszew (częściowo),
- Marianów (częściowo).

W obrębie tarasu nadzalewowego, szczególnie w rejonie Ludwinowa i Józefowa, w okresach wysokich stanów wody w rzece Bug, występuje lokalne zagrożenie podtopieniami w najniższych partiach terenu.

Z uwagi na brak wystarczających zabezpieczeń przeciwpowodziowych oraz nieuregulowany charakter rzeki Bug, znacząca część gminy, zwłaszcza w rejonie nadbużańskim, jest szczególnie narażona na zalewy powodziowe i podtopienia, którą to sytuację przedstawia poniższa **Mapa 7**.

Mapa 7. Zagrożenie powodziowe w gminie Dąbrówka



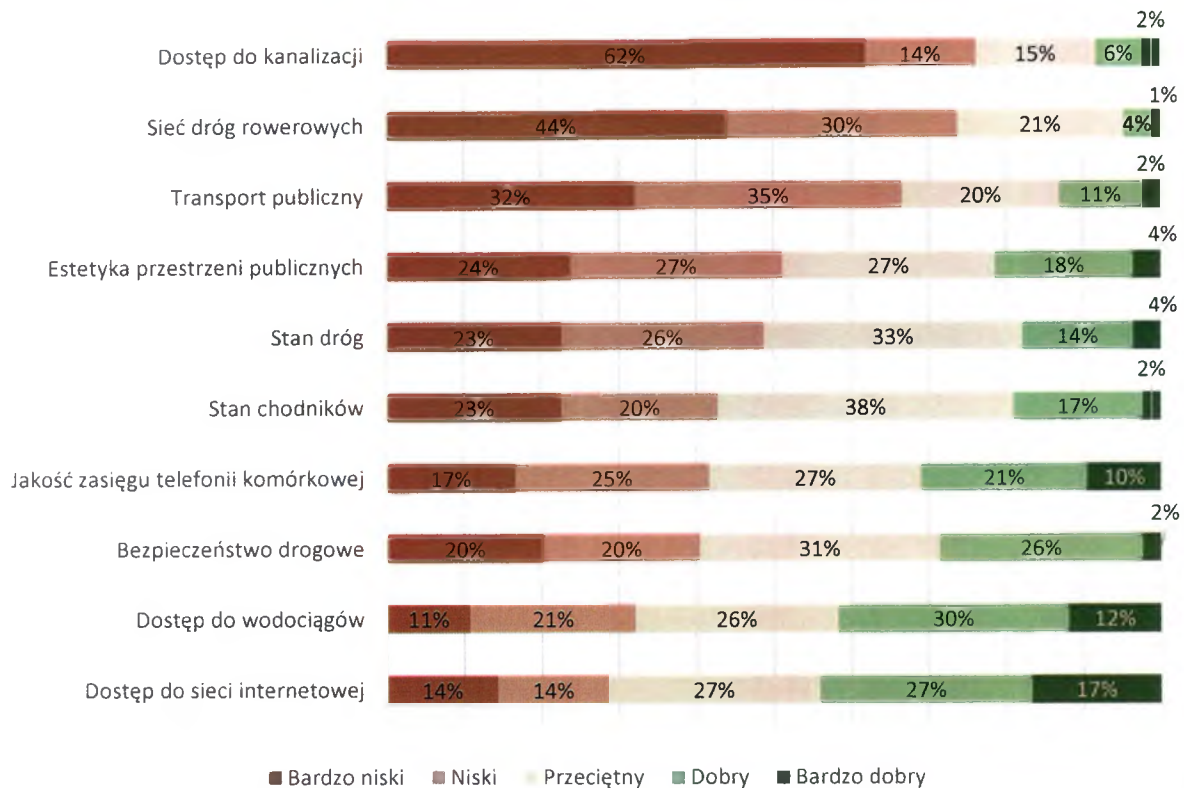
Źródło: opracowanie własne na podstawie bdot10k

11.5. PRZESTRZENNO-FUNKcjONALNE I ŚRODOWISKOWE ASPEKTY FUNKcjONOWANIA GMINY DĄBRÓWKA W OPINII MIESZKAŃCÓW

Najlepiej ocenianym aspektem przestrzenno-funkcjonalnym w Gminie jest dostęp do sieci internetowej (54% pozytywnych ocen) i dostęp do wodociągów (42%). Z jakości zasięgu telefonicznego zadowolony jest co trzeci respondent. Stan dróg i chodników za przeciętny lub gorszy uważa 81% mieszkańców, ale nie przekłada się to bezpośrednio na ich ocenę bezpieczeństwa drogowego – ten aspekt 28% mieszkańców ocenia co najmniej dobrze.

Mieszkańcy są podzieleni w ocenie estetyki przestrzeni publicznych, większość respondentów oceniło ją jednak jako niską lub bardzo niską (51%). Zdecydowanie negatywnie oceniono dostęp do kanalizacji (76% negatywnych odpowiedzi), sieć dróg rowerowych (74% negatywnych odpowiedzi) oraz transport publiczny (67% odpowiedzi na poziomie niskim bądź bardzo niskim). Szczegółowe informacje dotyczące opinii mieszkańców na temat przestrzenno-funkcjonalnych aspektów funkcjonowania gminy Dąbrówka przedstawia poniższy **Wykres 14**.

Wykres 14. Przestrzenno-funkcjonalne aspekty funkcjonowania gminy Dąbrowka w opinii mieszkańców

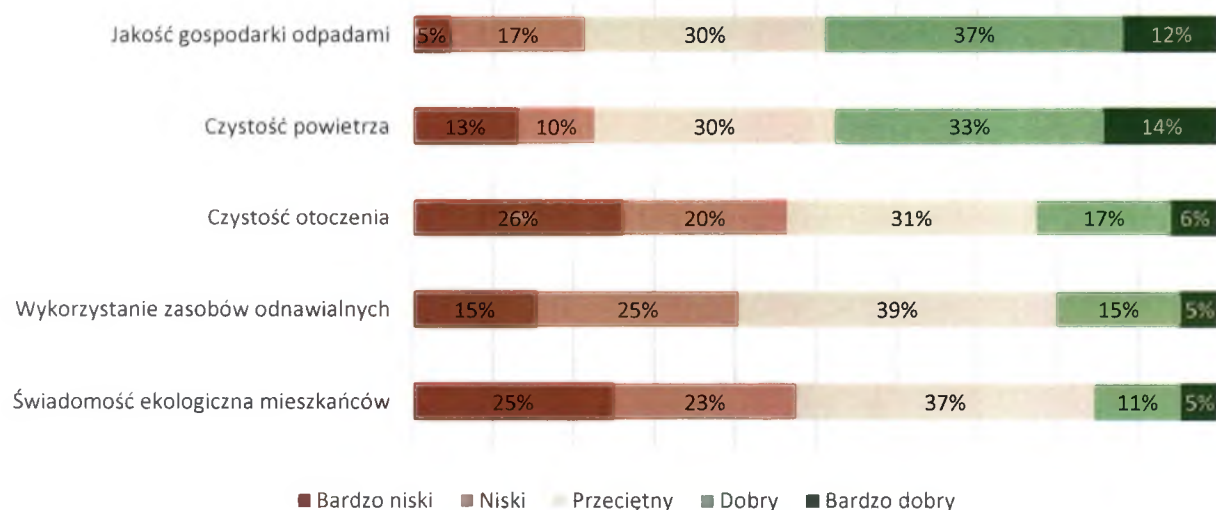


Źródło: opracowanie własne na podstawie na podstawie wyników ankiety CAWI, N=84

Prawie połowa (49%) mieszkańców Dąbrowki ocenia jakość gospodarki odpadami na poziomie dobrym bądź bardzo dobrym. Czystość powietrza w gminie została oceniona na podobnym poziomie (47% pozytywnych odpowiedzi).

Nieco gorzej wypada ocena czystości otoczenia – 46% mieszkańców uważa, że aspekt ten wymaga poprawy. Podobnie oceniana jest kwestia wykorzystania energii odnawialnej – jedynie 20% respondentów pozytywnie ocenia wykorzystanie OZE w gminie. Najniżej oceniono świadomość ekologiczną współmieszkańców - 84% respondentów uznało ją za niską lub przeciętną. Szczegółowe informacje dotyczące opinii mieszkańców na temat środowiskowych aspektów funkcjonowania gminy Dąbrowka przedstawia poniższy **Wykres 15**.

Wykres 15. Środowiskowe aspekty funkcjonowania gminy Dąbrowka w opinii mieszkańców



Źródło: opracowanie własne na podstawie na podstawie wyników ankiety CAWI, N=84

- Gmina Dąbrówka jest podzielona na 27 sołectw i obejmuje powierzchnię 109,07 km². 58,06% powierzchni gminy stanowią tereny zielone, w tym 27,39% to lasy, 31,47% stanowią tereny rolnicze, natomiast jedynie 6,94% zajmują tereny zabudowane. Pozostałe 3,53% terenów gminy stanowią obszary niezabudowane, woda powierzchniowa, w tym ciek wodny³.
- Warunki fizyczne i fizjograficzne powodują, że terytorium gminy Dąbrówka dzieli się na dwa obszary o odmiennych cechach i predyspozycjach – obszar o szczególnych walorach środowiska przyrodniczego, z funkcją rekreacyjną i częściowo mieszkaniową (obszar A), oraz obszar o charakterze ekonomicznym, obejmujący szeroką działalność gospodarczą oraz funkcję mieszkaniową (obszar B). W stosunku do konkretnej specyfiki obszarów stosuje się inne kierunki zagospodarowania gminy.
- W przyszłości można oczekiwać, że strefa szczególnej aktywności gospodarczej utworzy się wzdłuż drogi ekspresowej S8.
- Gmina posiada stosunkowo niewielki udział miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem, natomiast wzrost powierzchni objętej planami miejscowymi na przestrzeni analizowanych ostatnich pięciu lat jest większy niż średnia w województwie mazowieckim oraz powiecie wołomińskim.
- Wśród obszarów chronionych w gminie Dąbrówka nadrzędną rolę odgrywa obszar Natura 2000, składająca się ze specjalnego obszaru ochrony siedlisk „Krogulec”, obszar specjalnej ochrony „Ostoja Nadbużańska” oraz obszaru specjalnej ochrony ptaków „Dolina Dolnego Bugu”. Przez teren Dąbrówki przebiegają 2 korytarze ekologiczne i na jej obszarze znajdują się 2 pomniki przyrody.
- Największym czynnikiem zanieczyszczającym powietrze w Dąbrówce jest niska emisja z sektora mieszkalnictwa, następnie emisja liniowa związana z ruchem drogowym, a także emisja punktowa zanieczyszczeń pochodzących z niewielkich zakładów przemysłowych.
- Odsetek odpadów zbieranych w sposób selektywny w Dąbrówce z roku na rok systematycznie maleje. Tendencja ta jest sprzeczna z obserwowanym wzrostem selektywnej zbiórki odpadów w całym województwie mazowieckim oraz powiecie wołomińskim.
- Gmina Dąbrówka charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami wodnymi, wynikającymi z obecności różnych rodzajów wód gruntowych w zależności od terenu. W kontekście planowania przestrzennego oraz różnych inwestycji należy uwzględniać te różnice, aby unikać budowy obiektów w miejscach o słabej nośności gruntu, szczególnie w obszarach narażonych na podtopienia.
- Gmina Dąbrówka jest narażona na znaczące ryzyko powodziowe, zwłaszcza w rejonie nadbużańskim, który obejmuje około 20% powierzchni gminy.

³ Na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych – BDOT10k

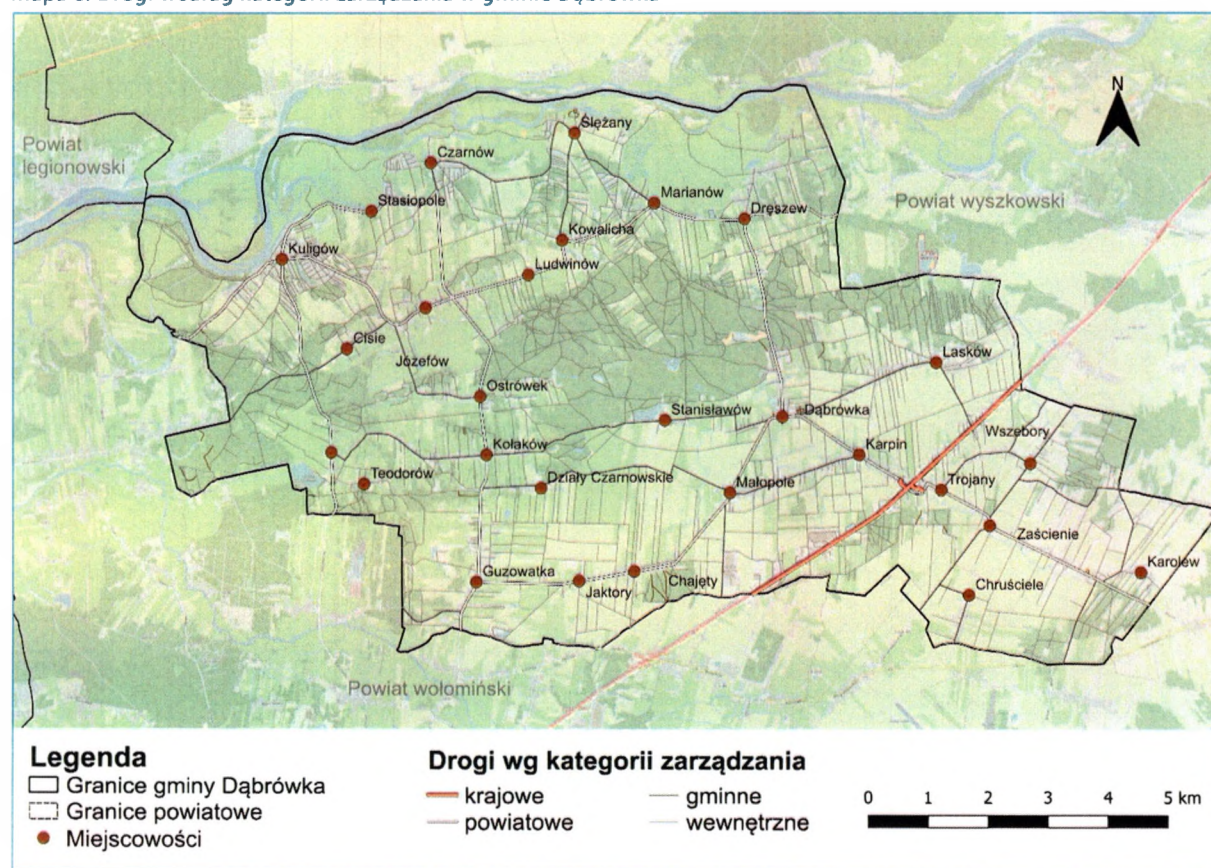
12.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA I KOLEJOWA

Układ komunikacyjny łączący gminę Dąbrówka z układem zewnętrznym w głównej mierze ogranicza się do drogi krajowej (ekspresowej) nr 8 Warszawa – Białystok, biegnącej przez obszar gminy na przestrzeni około 12 km. Lokalnym powiązaniom komunikacyjnym służą wspomniane drogi oraz sieć dróg powiatowych i gminnych.

Do dróg powiatowych w gminie Dąbrówka należą przede wszystkim ciągi: Kuligów – Józefów – Marianów – Słopsk, Józefów – Czarnów – Stasiopole – Kuligów, Guzowatka – Kołaków – Józefów, Guzowatka – Chajęty – Małopole – Dąbrówka, Kozły – Zaścienie – Trojany – Dąbrówka – Dręszew, a także Sokołówek – Kuligów.

Połączenia lokalne zapewniają także drogi gminne, z których większość nie posiada nawierzchni ulepszonej. Długość dróg gminnych w gminie Dąbrówka wynosi około 120 km, z czego 41 km ma nawierzchnię asfaltową, a 79 km to drogi o nawierzchni gruntowej ulepszonej. Gmina Dąbrówka wyróżnia się najlepszą siecią drogową w skali powiatu. **Mapa 8** przedstawia rozłożenie przestrzenne sieci drogowej w Dąbrówce.

Mapa 8. Drogi według kategorii zarządzania w gminie Dąbrówka



Źródło: opracowanie własne na podstawie bdot10k

12.2. ŚCIEŻKI ROWEROWE

W Dąbrówce obecnie istnieje 1,3 km ścieżek rowerowych. Ich długość w przeliczeniu na 10 tys. km² wzrosła w analizowanym okresie o 0,08%, z poziomu 119 km w 2019 roku do 119,1 w 2023. W całym województwie mazowieckim zaobserwowano wzrost o 28,98% długości dróg rowerowych, natomiast

w powiecie wołomińskim było to 36,36%. Jedynie w Klembowie nastąpił spadek wartości długości dróg (na poziomie -0,03%).

Należy zwrócić uwagę, że Dąbrówka wyraźnie odstaje na tle pozostałych jednostek w kwestii samej długości dróg rowerowych. Średnia dla województwa wynosi 849,6 km, dla powiatu 1 568,7. W pozostałych analizowanych gminach wartości kształtują się na poziomie 786,7 (Brańszczyk) oraz 350 (Klembów). Szczegółowe informacje dotyczące długości dróg rowerowych w przeliczeniu na 10 tys. km² w gminie Dąbrówka oraz jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 przedstawia **Tabela 44**.

Tabela 44. Drogi rowerowe w przeliczeniu na 10 tys. km² w gminie Dąbrówka oraz jednostkach referencyjnych w latach 2019 – 2023 [km]

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/23
Dąbrówka	119	119	119	119,1	119,1	0,08%
Klembów	350,1	350,1	350,1	350	350	-0,03%
Brańszczyk	588,6	588,6	588,6	597,9	786,7	33,66%
Powiat wołomiński	1 150,4	1 195,5	1 317,2	1 353,7	1 568,7	36,36%
Województwo mazowieckie	658,7	721,6	762,1	796,1	849,6	28,98%

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

12.3. TRANSPORT PUBLICZNY

Podstawowym środkiem komunikacji zbiorowej na terenie gminy są linie PKS. Gmina nie posiada bezpośredniego dostępu do linii kolejowej. Najbliższe stacje PKP, zlokalizowane na trasie Warszawa – Białystok, znajdują się w Radzyminie – Szybka Kolej Miejska Radzymin oraz w Tłuszczu.

Na terenie gminy w 2024 roku kursowały cztery linie autobusowe: D1, D2, D3 i D4. Linie D1, D2 i D3 umożliwiają dalszy transport do Warszawy, natomiast linia D4 dojeżdża do Radzymina (**Tabela 45**). W ramach porozumienia z Gminą Radzymin funkcjonuje linia autobusowa R4, przebiegająca przez miejscowości Sokołówek, Kuligów, Józefów i Czarnów. Transport gminny zapewnia również dowóz uczniów do szkół podstawowych oraz dzieci do przedszkola samorządowego.

Tabela 45. Linie autobusowe według relacji i liczby dziennych kursów na terenie gminy Dąbrówka w 2024 roku

Linia autobusowa	Przystanki	Liczba kursów dziennie (w jedną stronę)
D1 "Kuligów - Guzowatka"	Kuligów, Pętla - Kuligów, OSP - Kuligów, Warszawska -Kuligów, Kwiatowa - Józefów, Cisie - Józefów, Szkoła -Ludwinów, Krzyż – Ostrówek - Kołaków - Guzowatka, Szkoła - Guzowatka, Sklep - Guzowatka, Skrzyżowanie -Guzowatka, Granica	6
D2 "Czarnów / Ślężany - Guzowatka"	Czarnów, Pętla - Józefów, Szkoła – Ludwinów - Kowalicha Ślężany – Kowalicha -Marianów, Rybna - Marianów, Sklep – Marianów - Dręszew, Skrzyżowanie - Dręszew, Pętla - Dręszew, Skrzyżowanie - Dręszew, Osiedle – Dąbrówka – Karpin – Małopole - Chajęty, OSP - Chajęty, Miła -Chajęty, Przedszkolna - Guzowatka, Skrzyżowanie -Guzowatka, Granica	8
D3 "Lasków - Guzowatka"	Lasków, Pętla – Lasków, Norwida I – Lasków, Norwida II - Dąbrówka – Karpin - Małopole – Chajęty, OSP – Chajęty, Miła – Chajęty, Przedszkolna – Guzowatka, Skrzyżowanie – Guzowatka, Granica	5
D4 "Lasków - Guzowatka"	Lasków, Pętla – Trojany, Graniczna - Wszebory - Zaścienie – Zaścienie, OSP - Karolew ,Skrzyżowanie - Karolew – Karolew, Pętla - Karolew - Karolew Skrzyżowanie – Zaścienie, OSP - Zaścienie -	2

Linia autobusowa	Przystanki	Liczba kursów dziennie (w jedną stronę)
	Trojany - Karpin - Dąbrówka - Małopole – Chajęty, OSP – Chajęty, Miła – Chajęty, Przedszkolna – Guzowatka, Skrzyżowanie – Guzowatka, Granica – Guzowatka, Granica	

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.dabrowka.net.pl

12.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Spośród analizowanych gmin w latach 2019-2023 gmina Dąbrówka charakteryzowała się niemal najmniejszą długością czynnej wodociągowej sieci rozdzielczej (średnio 122,9 km). Mniejsze wartości charakteryzowały jedynie Brańszczyk (116,7 km). We wszystkich analizowanych jednostkach zauważono wzrost długości sieci, jednakże w Dąbrówce był on największy (17,72%). Szczegółowe dane dotyczące długości czynnej wodociągowej sieci rozdzielczej w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 46**.

Tabela 46. Długość czynnej wodociągowej sieci w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 [km]

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/23
Dąbrówka	104,4	120,8	120,8	122,9	122,9	17,72%
Klembów	139,1	140	140	140	140,5	1,01%
Brańszczyk	114,9	114,3	116,5	116,5	116,7	1,57%
Powiat wołomiński	1 368,7	1 402,6	1 423,4	1 509,50	1 549,90	13,24%
Województwo mazowieckie	46 568,1	46 861,2	47 270,1	48 776,4	49 448,60	6,19%

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W 2023 roku w gminie Dąbrówka funkcjonowało 24,2 km czynnej sieci kanalizacyjnej, co stanowiło wartość niższą w porównaniu do innych analizowanych gmin. W okresie od 2019 do 2023 roku długość tej sieci w Dąbrówce nie uległa zmianie, podczas gdy w pozostałych jednostkach nastąpił jej wzrost. Szczegółowe dane dotyczące długości czynnej sieci kanalizacyjnej w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 47**.

Tabela 47. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 [km]

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/23
Dąbrówka	24,2	24,2	24,2	24,2	24,2	0,00%
Klembów	34,7	34,9	36,8	36,8	36,9	6,34%
Brańszczyk	59,6	59,6	59,6	59,7	59,7	0,17%
Powiat wołomiński	841,2	859,7	876,0	923,7	950,5	12,99%
Województwo mazowieckie	16 920,9	17 445,1	17 751,0	18 273,2	18 743,1	10,77%

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W latach 2019-2023 długość czynnej sieci gazowej w gminie Dąbrówka wzrosła o 14,91%, z 101,2 km w 2019 roku do 116,3 km w 2023 roku. Wzrost ten był nieco wyższy niż w powiecie wołomińskim (10,91%) oraz województwie mazowieckim (12,34%). Jednak w porównaniu do innych analizowanych gmin, Dąbrówka odnotowała mniejszy przyrost sieci gazowej w tym okresie. Szczegółowe dane dotyczące długości sieci gazowej w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 48**.

Tabela 48. Długość czynnej sieci gazowej w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 [km]

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/2023
Dąbrówka	101,2	104,1	108,7	115,3	116,3	14,91%
Klembów	108,3	111,4	120,2	126,1	127,5	17,74%
Brańszczyk	45,3	48,4	49,6	52,3	54,9	21,16%
Powiat wołomiński	1 271,5	1 301,5	1 347,0	1 386,9	1 410,3	10,91%
Województwo mazowieckie	17 653,0	18 156,9	18 707,9	19 366,9	19 832,2	12,34%

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W 2023 roku z sieci wodociągowej w gminie Dąbrówka korzystało 71,4 % mieszkańców, co stanowiło wartość większą w stosunku do 2019 roku o 5,3 p.p. Mimo wzrostu, Dąbrówka nadal charakteryzuje się najmniejszym udziałem liczby osób korzystających z sieci wodociągowej w ludności ogółem spośród wszystkich analizowanych jednostek. Wyraźnie odstaje od średniej dla województwa (91,2%) oraz powiatu (80,2%). Szczegółowe dane dotyczące ludności korzystającej z sieci wodociągowej w % ogółu ludności gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera poniższa **Tabela 49**.

Tabela 49. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w % ogółu ludności gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023 [%]

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Dąbrówka	66,1	67,4	69,4	70,7	71,4
Klembów	69,3	69,9	71,5	72,9	73,3
Brańszczyk	94,4	94,5	94,6	94,7	94
Powiat wołomiński	76,6	77,5	78,3	79,3	80,2
Województwo mazowieckie	90,5	90,7	90,9	91	91,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W przypadku odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej, Dąbrówka wypada nieco lepiej niż w przypadku sieci wodociągowej w porównaniu do innych gmin, jednak wciąż tylko 46,5% jej mieszkańców korzysta z kanalizacji. W zestawieniu z województwem mazowieckim (71,5%) oraz powiatem wołomińskim (72,1%), Dąbrówka wyraźnie odstaje. W analizowanym okresie udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej wzrósł o 1,2 punktu procentowego, co stanowi najmniej dynamiczną zmianę spośród wszystkich badanych jednostek. Szczegółowe dane dotyczące ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 50**.

Tabela 50. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023 [%]

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Dąbrówka	45,3	45,7	46,2	46,5	46,5
Klembów	35,2	35,5	36,2	37,5	37,8
Brańszczyk	50,4	50,9	51,3	51,8	52,3
Powiat wołomiński	69,4	69,7	70,6	71,3	72,1
Województwo mazowieckie	69,8	70,5	70,9	71,2	71,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Pomiędzy 2019 a 2023 rokiem zauważono wyraźny wzrost osób korzystających z sieci gazowej w procencie ogółu ludności gminy Dąbrówka. Wyniósł on 16 p.p. i był to zdecydowanie największy przyrost spośród wszystkich analizowanych jednostek. W 2023 roku wartości procentowe dla Dąbrówki zrównały się ze średnimi wartościami na poziomie województwa (56,7%), ale pozostały wyraźnie

mniejsze w stosunku do powiatu (77%). Szczegółowe dane dotyczące ludności korzystającej z sieci gazowej w procentach ogółu ludności gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 51**.

Tabela 51. Ludność korzystająca z sieci gazowej w % ogółu ludności gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023 [%]

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Dąbrówka	40,7	47,7	51,3	55	56,7
Klembów	64,7	67,1	67,4	67,7	68,4
Brańszczyk	9,3	13,7	15,4	16	17,1
Powiat wołomiński	74,7	74,2	76,3	77,3	77
Województwo mazowieckie	53,4	55,8	56,4	56,4	56,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Gmina Dąbrówka w odniesieniu do jednostek referencyjnych charakteryzowała się w 2023 roku najniższym zużyciem wody z wodociągów ogółem na 1 mieszkańca (średnio 26 m³). Tendencja ta pozostała taka sama od początku analizowanego okresu. Średnie zużycie wody w powiecie wołomińskim wyniosło 30,8 m³, natomiast w województwie mazowieckim 39,9 m³. W Dąbrówce zaobserwowano najwyższy przyrost zużycia wody z wodociągów spośród wszystkich analizowanych jednostek i wyniósł on 7,88%. Szczegółowe dane dotyczące zużycia wody z wodociągów ogółem na 1 mieszkańca gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023 zawiera **Tabela 52**.

Tabela 52. Zużycie wody z wodociągów ogółem na 1 mieszkańca gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023 [m³]

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/2023
Dąbrówka	24,1	22,5	21,2	24,2	26	7,88%
Klembów	27,5	23,5	24,5	25,7	29	5,45%
Brańszczyk	37,7	36,7	32,1	32	37,9	0,53%
Powiat wołomiński	29,4	28,7	28,3	29,6	30,8	4,76%
Województwo mazowieckie	39,7	39,2	38,1	39	39,9	0,50%

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca w gminie Dąbrówka wyniosło w 2023 roku 2 050 kWh. Była to wartość niemal najmniejsza w stosunku do pozostałych jednostek, mniej zużyto jedynie w Brańszczyku (672,2 kWh). W Dąbrówce zużywa się więcej gazu niż w województwie mazowieckim (średnio 1 831,7 kWh), ale mniej niż w powiecie wołomińskim (średnio 3 343,6 kWh). We wszystkich analizowanych jednostkach, za wyjątkiem powiatu wołomińskiego, gdzie nastąpił spadek o 1,73%, nastąpił wzrost zużycia gazu z sieci na 1 mieszkańca. Największy odnotowano w Brańszczyku (77,21%), a najmniejszy w województwie mazowieckim (3,83%). Szczegółowe dane dotyczące zużycia gazu z sieci na 1 mieszkańca w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych przedstawia poniższa **Tabela 53**.

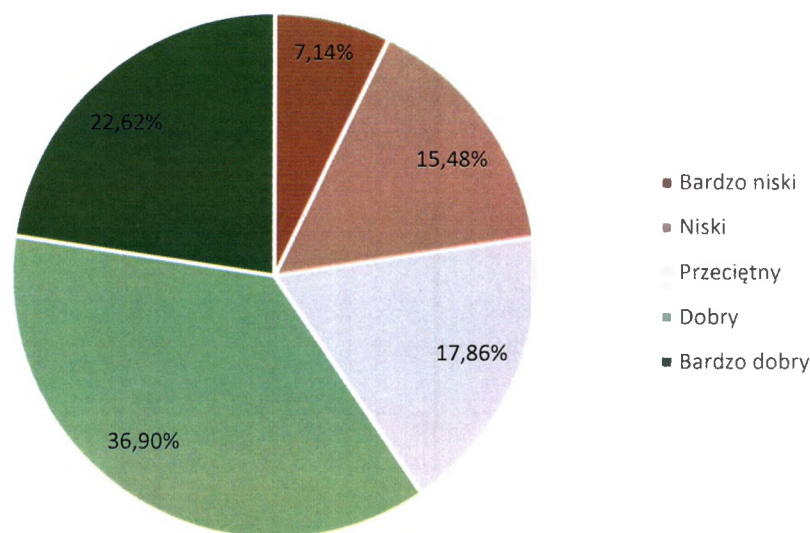
Tabela 53. Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023 [kWh]

Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/2023
Dąbrówka	1 594,6	b.d.	2 083	2 176,2	2 050	28,56%
Klembów	2 426,1	b.d.	2 913	2 900,5	2 618,1	7,91%
Brańszczyk	379,6	b.d.	609	668,3	672,7	77,21%
Powiat wołomiński	3 402,4	3 376,8	3 836,3	3 509,4	3 343,6	-1,73%
Województwo mazowieckie	1 764,2	1 778,5	2 069	1 915,6	1 831,7	3,83%

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Największa część ankietowanych mieszkańców oceniła dostęp do sklepów w gminie Dąbrówka na dobrym poziomie (36,90%). Stosunkowo wielu respondentów uznało również dostępność za bardzo dobrą (22,62%). Dostęp do sklepów został oceniony jako przeciętny i niski przez odpowiednio 17,86% i 15,48% respondentów. Natomiast najmniej osób uznało go za bardzo niski (7,14%). Szczegółowe dane dotyczące oceny dostępu do sklepów mieszkańców gminy Dąbrówka przedstawia **Wykres 16**.

Wykres 16. Ocena dostępu do sklepów mieszkańców gminy Dąbrówka



Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety CAWI, N=84.

WNIOSKI DO ROZDZIAŁU INFRASTRUKTURA

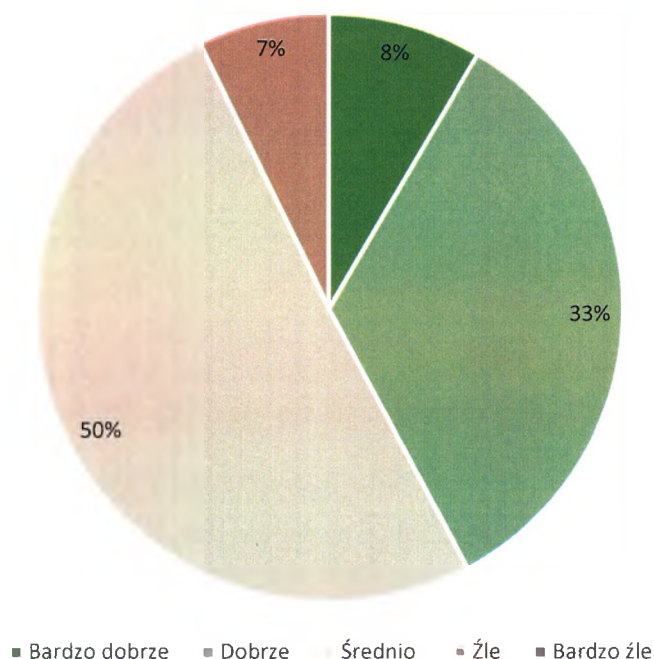
- Gmina Dąbrówka posiada dobrze rozwiniętą sieć drogową, wyróżniającą się na tle powiatu. Dodatkowo, rozbudowany układ dróg powiatowych i gminnych zapewnia lokalne połączenia, choć część z nich nie ma nawierzchni ulepszonej. Gmina Dąbrówka nie ma bezpośredniego dostępu do linii kolejowej
- Gmina Dąbrówka posiada stosunkowo niewielką długość dróg rowerowych w porównaniu do innych jednostek. Wyraźnie odstaje pod względem rozwoju infrastruktury rowerowej, co może stanowić barierę w rozwoju ekologicznych środków transportu.
- Gmina Dąbrówka posiada dobrze rozwiniętą sieć drogową, w tym kluczowe odcinki dróg powiatowych oraz krajową drogę nr S8, która zapewnia połączenie z Warszawą i innymi miejscowościami. Choć gmina nie ma bezpośredniego dostępu do linii kolejowej, zapewnia wygodny transport zbiorowy dzięki czterem liniom autobusowym (D1, D2, D3, D4), które łączą gminę z Warszawą oraz Radzyminem.
- Gmina Dąbrówka charakteryzuje się mniejszą długością sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w porównaniu do innych gmin, powiatu wołomińskiego oraz województwa mazowieckiego. Długość sieci kanalizacyjnej pozostała niezmienną w analizowanym okresie, podczas gdy w innych gminach odnotowano jej wzrost.
- W zakresie dostępu mieszkańców do sieci wodociągowej Dąbrówka wykazuje lepsze wyniki w porównaniu do sieci kanalizacyjnej i gazowej. Jednakże nadal dostęp ten jest niewielki, co skutkuje niskim zużyciem wody i gazu na 1 mieszkańca w gminie Dąbrówka w porównaniu do innych jednostek. W związku z niższym zużyciem wody i gazu oraz mniejszą długością sieci, Dąbrówka powinna kontynuować inwestycje w infrastrukturę, aby poprawić dostępność tych usług dla mieszkańców.
- Chociaż Dąbrówka odnotowała wzrost dostępności sieci gazowej, wodociągowej i kanalizacyjnej, infrastruktura w gminie nadal wymaga dalszych inwestycji. W szczególności, sieć

kanalizacyjna oraz wodociągowa wciąż pozostają na poziomie poniżej średnich wartości województwa i powiatu.

13. POTRZEBY ROZWOJOWE GMINY DĄBRÓWKA Z PERSPEKTYWY MIESZKAŃCÓW

Ponad 40% mieszkańców ocenia ogólny poziom życia w gminie Dąbrówka dobrze lub bardzo dobrze. Co drugi mieszkaniec wskazał, że jego zdaniem poziom życia w gminie jest średni, co wskazuje na potrzebę i możliwości rozwoju. Tylko 7% respondentów uważa, że ogólnie w gminie żyje się źle. Szczegółowe informacje dotyczące oceny ogólnego poziomu życia w Dąbrówce przedstawia poniższy **Wykres 17**.

Wykres 17. Ocena ogólnego poziomu życia w Dąbrówce

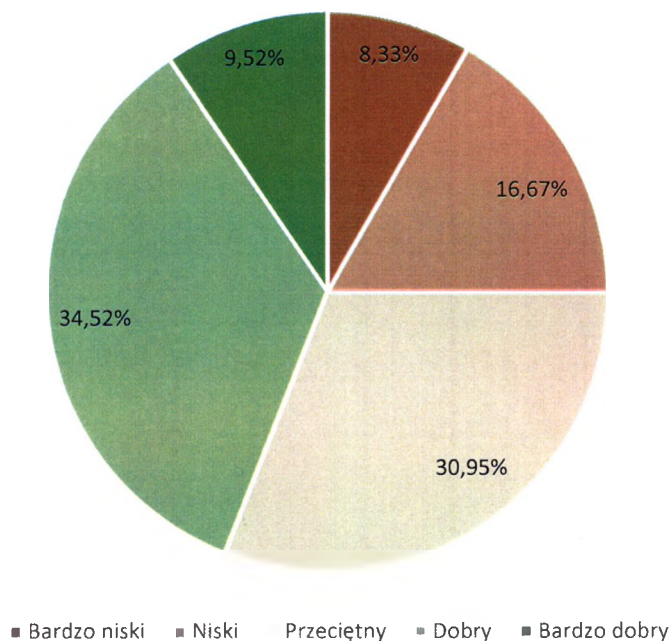


Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety CAWI, N=84

Jakość zarządzania gminą Dąbrówka została oceniona przez mieszkańców dość pozytywnie – 44,04% mieszkańców uznało ją za dobrą bądź bardzo dobrą, a 30,95% za przeciętną. Jedynie 8,33% mieszkańców

uważa, że zarządzanie Dąbrówką jest na poziomie bardzo niskim, a 16,67% - na niskim. Szczegółowe informacje dotyczące oceny jakości zarządzania gminą Dąbrówka przedstawia poniższy **Wykres 18**.

Wykres 18. Ocena jakości zarządzania gminą Dąbrówka

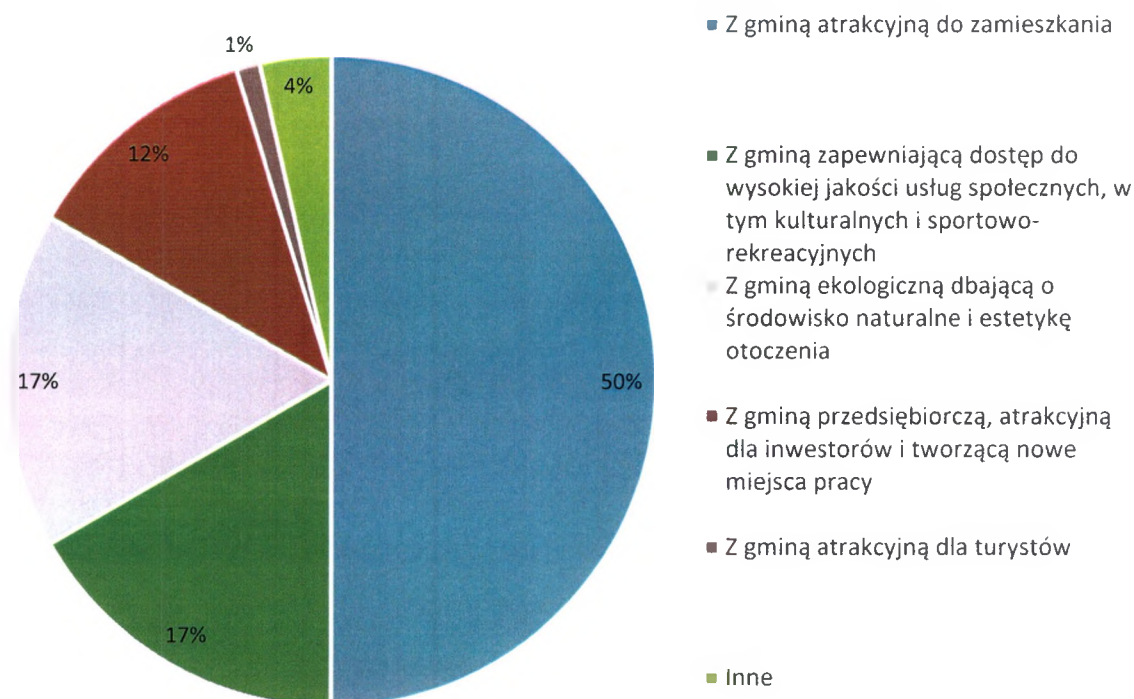


Źródło: opracowanie własne na podstawie na podstawie wyników ankiety CAWI, N=84

Respondenci chcą, by w perspektywie 10 lat, Dąbrówka była postrzegana jako gmina atrakcyjna do zamieszkania. Taką odpowiedź wskazało 50% mieszkańców. 17% chciałoby, żeby w 2035 roku Dąbrówka kojarzyła się z gminą o wysokiej jakości usług społecznych, w tym kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, a kolejne 17% chciałoby, aby Dąbrówka była ekologiczną gminą dbającą o środowisko.

naturalne i estetykę. Pozostałe odpowiedzi dotyczące tego, z czym mieszkańcy chcieliby utożsamiać gminę Dąbrówka za 10 lat przedstawia poniższy **Wykres 19**.

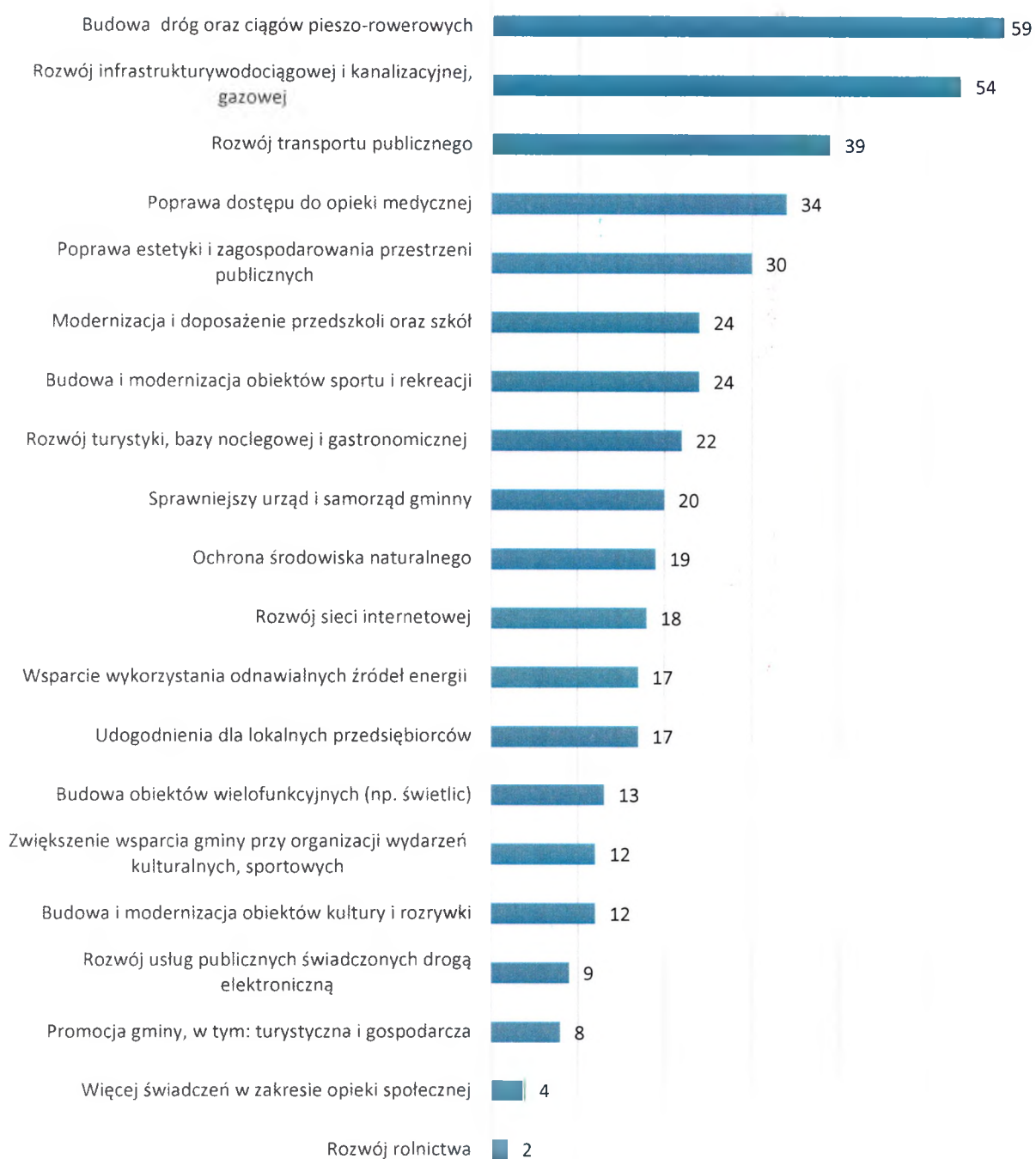
Wykres 19. Utożsamianie gminy Dąbrówka w roku 2035



Źródło: opracowanie własne na podstawie na podstawie wyników ankiety CAWI, N=84

Respondenci za najważniejszą kwestię wpływającą na rozwój Dąbrówki uznali budowę i modernizację dróg, chodników oraz ciągów pieszko-rowerowych. Tę kwestię za priorytet rozwoju na lata 2025-2035 uznało 59 respondentów. Kolejnym priorytetem okazał się rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej – na tę odpowiedź wskazało 54 uczestników badania. Następnie duży nacisk kładziono na rozwój transportu publicznego (39 odpowiedzi), dostępu do opieki medycznej (34) i poprawę estetyki i zagospodarowania przestrzeni publicznych (30). Pozostałe odpowiedzi zostały wskazywane rzadziej i przedstawia je poniższy **Wykres 20**.

Wykres 20. Priorytety rozwoju na lata 2025-2035



Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety CAWI, N=84

W pytaniu otwartym o trzy najważniejsze przedsięwzięcia, które powinny być priorytetowo realizowane na terenie gminy, mieszkańcy udzielili zbliżonych odpowiedzi. Najczęściej wymieniana była rozbudowa sieci kanalizacyjnej oraz budowa dróg, ze szczególnym wskazaniem na trasy Kołaków–Józefów, Guzowatka–Chajęty. Wiele mieszkańców priorytetyzowało również rozbudowę chodników (szczególnie wzdłuż dróg Kołaków–Józefów oraz Kuligów–Józefów) oraz ścieżek rowerowych, także tych turystycznych – prowadzących nad Bug. Ważnym priorytetem dla respondentów jest też rozwój sieci komunikacyjnej – transportu publicznego, w tym w szczególności komunikacji z Warszawą.

Mieszkańcy gminy Dąbrówka w ankiecie wskazali na cztery główne obszary, z których są dumni: walory przyrodnicze, położenie przy trasie S8, umożliwiające liczne inwestycje, aktywność kulturalna w gminie

oraz otwarty stosunek urzędników do mieszkańców. Są to potencjały, które gmina może rozwijać w przyszłości.

Mieszkańcy gminy Dąbrówka z dumą wskazywali na wyjątkowe walory przyrodnicze i krajobrazowe swojego otoczenia. Wśród najczęściej podkreślanych atutów znalazło się położenie nad rzeką Bug i jej malowniczymi rozlewiskami, a także obecność licznych lasów, pól i terenów zielonych. Gmina postrzegana jest jako miejsce bliskie naturze – z czystym powietrzem, bogactwem fauny i flory oraz spokojem sprzyjającym codziennemu życiu. Doceniano także konkretne lokalizacje, takie jak starorzecze Bugu czy staw w Chruścielach.

Gmina może poszczycić się wyjątkowo dogodnym położeniem komunikacyjnym, które stanowi jeden z jej kluczowych atutów. Bliskość Warszawy oraz bezpośrednie sąsiedztwo trasy ekspresowej S8 zapewniają szybki i wygodny dojazd do stolicy oraz innych większych ośrodków miejskich, co przyciąga inwestycje. Mieszkańcy doceniają rozwój infrastruktury drogowej – w szczególności dobry stan dróg powiatowych oraz inwestycje w poprawę lokalnych tras. Wielu mieszkańców w ankiecie doceniło możliwość sprawnego dowozu dzieci do szkół i przedszkoli.

Mieszkańcy gminy Dąbrówka docenili dostępność szkół i przedszkoli jako jeden z ważnych atutów gminy. W szczególności wskazywano na rozbudowę i modernizację placówek oświatowych w Wszeborach i Guzowatce. Wśród powodów do dumy często pojawiały się również inwestycje w infrastrukturę sportową – budowa sal gimnastycznych i hal sportowych. Respondenci zwracali również uwagę na dobrą jakość lokalnej oświaty.

Respondenci zwracali uwagę na znaczenie lokalnej kultury i dziedzictwa jako istotnego powodu do dumy. Doceniona została działalność Gminnego Centrum Kultury oraz biblioteki. Wśród wskazywanych inicjatyw znalazły się koncerty, spotkania, wydarzenia kulinarne oraz zajęcia dla dzieci. Ważnym elementem tożsamości gminy okazało się również dziedzictwo Cypriana Kamila Norwida – postaci historycznej związanej z tym terenem. Mieszkańcy podkreślali potrzebę pielęgnowania tej spuścizny, jak również wartość historyczną lokalnych obiektów, takich jak pomniki, kapliczki czy skansen w Kuligowie.

Mieszkańcy gminy zwracali również uwagę na dobrą współpracę pomiędzy mieszkańcami a władzami samorządowymi – doceniono otwartość, dostępność i życzliwość pracowników urzędu.

Należy jednak zauważyć, że prawie 17% respondentów nie wskazało żadnego powodu do dumy z gminy, co może świadczyć o krytycznym nastawieniu części mieszkańców wobec aktualnej sytuacji w gminie.

14. SPIS TABEL, WYKRESÓW, MAP

Wykres 1. Piramida wieku ludności w gminie Dąbrówka w 2023 roku.....	7
Wykres 2. Ocena wybranych aspektów społecznego funkcjonowania gminy Dąbrówka: dostęp do przedszkoli i jakość oświaty.....	15
Wykres 3. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2024 roku.....	16
Wykres 4. Liczba osób, liczba osób w rodzinach i liczba rodzin objęte pomocą społeczną w gminie Dąbrówka w latach 2022-2024	17
Wykres 5. Ocena wybranych aspektów społecznego funkcjonowania gminy Dąbrówka: dostęp do usług dla osób.....	19
Wykres 6. Ocena poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy Dąbrówka.....	25
Wykres 7. Ocena wybranych aspektów społecznego funkcjonowania gminy Dąbrówka: integracja lokalnej społeczności, stan i dostępność do miejsc spotkań dla mieszkańców, atrakcyjność oferty sportowo-rekreacyjnej.....	33
Wykres 8. Liczba pracujących na 1 000 ludności ogółem i w wieku produkcyjnym w gminie Dąbrówka oraz w jednostkach referencyjnych w latach 2019-2021	35
Wykres 9. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie wołomińskim i województwie mazowieckim w latach 2019-2023 [%]	37
Wykres 10. Gospodarcze aspekty funkcjonowania Gminy Dąbrówka w opinii respondentów.....	38
Wykres 11. Wydatki według działów w gminie Dąbrówka w latach 2019-2023	40
Wykres 12. Wydatki w 2023 roku według działów w gminie Dąbrówka i jednostkach referencyjnych....	41
Wykres 13. Zestawienie poszczególnych terenów objętych planami miejscowymi [%].....	46
Wykres 14. Przestrzenno-funkcjonalne aspekty funkcjonowania gminy Dąbrówka w opinii mieszkańców	52
Wykres 15. Środowiskowe aspekty funkcjonowania gminy Dąbrówka w opinii mieszkańców.....	52
Wykres 16. Ocena dostępu do sklepów mieszkańców gminy Dąbrówka	59
Wykres 17. Ocena ogólnego poziomu życia w Dąbrówce	60
Wykres 18. Ocena jakości zarządzania gminą Dąbrówka.....	61
Wykres 19. Utożsamianie gminy Dąbrówka w roku 2035.....	62
Wykres 20. Priorytety rozwoju na lata 2025-2035.....	63
Tabela 1. Liczba ludności ogółem w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023	6
Tabela 2. Liczba ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w podziale na płeć w latach 2019-2023.....	6
Tabela 3. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023	7
Tabela 4. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023	8
Tabela 5. Liczba ludności na 1 km ² w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023	8
Tabela 6. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023.....	8
Tabela 7. Saldo migracji na 1 000 ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023.....	9

Tabela 8. Liczba dzieci w wieku żłobkowym (do 3 lat) oraz ich odsetek objęty opieką w żłobkach w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023	10
Tabela 9. Liczba dzieci w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3-6 lat w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023.	10
Tabela 10. Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach podstawowych ogółem w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023	11
Tabela 11. Liczba uczniów szkół podstawowych w gminie Dąbrówka (stan na 21.12.2024).....	11
Tabela 12. Współczynnik skolaryzacji netto (szkolnictwo podstawowe) w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 [%]	11
Tabela 13. Średnie wyniki z egzaminów ósmoklasisty w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 [%].....	12
Tabela 14. Liczba ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023.....	16
Tabela 15. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w gminie Dąbrówka w latach 2022-2024	17
Tabela 16. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w ramach zadań własnych w gminie Dąbrówka w latach 2021-2023	18
Tabela 17. Liczba wniosków o przyznanie świadczeń z pomocy społecznej w gminie Dąbrówka w latach 2019-2024	18
Tabela 18. Liczba osób z orzeczeniem o niepełnosprawności korzystających ze świadczeń w gminie Dąbrówka w latach 2019-2024	18
Tabela 19. Frekwencja wyborcza mieszkańców gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w wyborach samorządowych w 2024 roku [%].....	21
Tabela 20. Frekwencja wyborcza mieszkańców gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2024 roku [%]	21
Tabela 21. Frekwencja wyborcza mieszkańców gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w wyborach do Sejmu i Senatu RP w 2023 roku [%].....	21
Tabela 22. Frekwencja wyborcza mieszkańców gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w wyborach Prezydenta RP w 2020 roku [%]	22
Tabela 23. Wysokość środków przyznanych organizacjom pozarządowym w ramach konkursów ofert na realizację zadań publicznych w gminie Dąbrówka w latach 2019-2024 [zł]	22
Tabela 24. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023	22
Tabela 25. Wykaz organizacji pozarządowych z siedzibą w gminie Dąbrówka (stan na 2024 rok).....	23
Tabela 26. Liczba wypadków drogowych ogółem w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023.....	25
Tabela 27. Centra kultury w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023	27
Tabela 28. Wykaz centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w gminie Dąbrówka (stan na 2024 rok).....	27
Tabela 29. Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1 000 mieszkańców w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023.....	28
Tabela 30. Księgozbiór bibliotek na 1 000 ludności w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023.....	28
Tabela 31. Wykaz obiektów dziedzictwa kulturowego w gminie Dąbrówka (stan na 2024 rok)	29
Tabela 32. Liczba klubów sportowych w przeliczeniu na 10 000 ludności	32
Tabela 33. Liczba osób ćwiczących w klubach na 1 000 mieszkańców	32
Tabela 34. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Dąbrówka oraz jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 (%).....	35

Tabela 35. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w wieku poniżej 30. oraz powyżej 50. roku życia.....	36
Tabela 36. Podmioty Gospodarki Narodowej wpisane do rejestru na 1 000 ludności	37
Tabela 37. Dochody ogółem budżetu gminy Dąbrówka i jednostek referencyjnych [mln].....	39
Tabela 38. Dochody własne budżetu gminy Dąbrówka i jednostek referencyjnych w % dochodów ogółem	39
Tabela 39. Dochody w ramach finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych ogółem [tys.].....	39
Tabela 40. Wydatki majątkowe inwestycyjne na 1 000 mieszkańców w gminie Dąbrówka i jednostkach referencyjnych [mln].....	41
Tabela 41. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem [%]	45
Tabela 42. Wydatki na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu w gminie Dąbrówka i jednostkach referencyjnych [tys.].....	48
Tabela 43. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w gminie Dąbrówka i jednostkach referencyjnych [%].....	49
Tabela 44. Drogi rowerowe w przeliczeniu na 10 tys. km ² w gminie Dąbrówka oraz jednostkach referencyjnych w latach 2019 – 2023 [km]	55
Tabela 45. Linie autobusowe według relacji i liczby dziennych kursów na terenie gminy Dąbrówka w 2024 roku	55
Tabela 46. Długość czynnej wodociągowej sieci w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 [km]	56
Tabela 47. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 [km]	56
Tabela 48. Długość czynnej sieci gazowej w gminie Dąbrówka oraz wybranych jednostkach referencyjnych w latach 2019-2023 [km]	57
Tabela 49. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w % ogółu ludności gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023 [%]	57
Tabela 50. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023 [%]	57
Tabela 51. Ludność korzystająca z sieci gazowej w % ogółu ludności gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023 [%]	58
Tabela 52. Zużycie wody z wodociągów ogółem na 1 mieszkańca gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023 [m ³]	58
Tabela 53. Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca gminy Dąbrówka oraz wybranych jednostek referencyjnych w latach 2019-2023 [kWh]	58

Mapa 1. Lokalizacja powiatu wołomińskiego i gminy Dąbrówka na tle województwa mazowieckiego i kraju	4
Mapa 2. Lokalizacja gminy Dąbrówka na tle powiatu wołomińskiego	5
Mapa 3. Dostęp do Szkół Podstawowych w gminie Dąbrówka.....	14
Mapa 4. Dostęp do obiektów kultury w gminie Dąbrówka	30
Mapa 5. Zagospodarowanie terenu gminy Dąbrówka	43
Mapa 6. Ochrona przyrody w gminie Dąbrówka.....	47
Mapa 7. Zagrożenie powodziowe w gminie Dąbrówka.....	51
Mapa 8. Drogi według kategorii zarządzania w gminie Dąbrówka.....	54

PRZEWODNICZĄCA
Rady Gminy Dąbrówka

Anna Katarzyna Kurek